

Vlaams
Parlement

stuk **753** (2010-2011) – Nr. 1
ingediend op 27 oktober 2010 (2010-2011)

Beleidsbrief

Energie

2010-2011

ingediend door mevrouw Freya Van den Bossche,
Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie

INHOUD

Inhoudsopgave	2
I. Inleiding	6
II. Kerncijfers gelinkt aan de strategische doelstellingen	7
1. Bevorderen van een efficiënt energieverbruik	7
1.1. Het bruto binnenlands en finaal energieverbruik	7
1.2. Energie-intensiteit	9
1.3. Tendensen betreffende het REG-bewustzijn en de REG-investeringen	10
1.4. Opvolging indicatoren beleidsnota energie.....	15
2. Verhogen van de milieuvriendelijke energieopwekking	17
2.1. De toepassing van warmtekrachtkoppeling.....	17
2.2. Groene stroom.....	21
2.3. De productie van groene warmte	25
2.4. Opvolging indicatoren beleidsnota energie.....	26
3. Bestrijden van de energiearmoede.....	27
3.1. Evolutie van het aantal klanten van de sociale leveranciers voor elektriciteit en gas, het aantal budgetmeters en het aantal afsluitingen	27
3.2. Opvolging indicatoren beleidsnota energie.....	27
4. Bijdragen tot de kwantitatieve en kwalitatieve uitbouw van groene jobs	29
4.1. Monitoring van de jobs in de hernieuwbare energiesector.....	29
4.2. Opvolging indicatoren beleidsnota energie.....	29
5. Verbeteren van de werking van de Vlaamse elektriciteits- en gasmarkten met als doel klanten een goede dienstverlening aan te bieden tegen een concurrentiële prijs	30
5.1. Evolutie van de voornaamste karakteristieken van de Vlaamse elektriciteits- en gasmarkten	30
5.2. Opvolging indicatoren beleidsnota energie.....	37
6. Verzekeren van een betrouwbare elektriciteits- en gasvoorziening en aansluiting op het distributienet tegen maatschappelijk aanvaardbare nettarieven.....	38
6.1. Stand van zaken betrouwbaarheid elektriciteits- en gasvoorziening in Vlaanderen.....	38
6.2. Opvolging beleidsindicatoren beleidsnota energie	38
III. Stand van zaken en prognoses uitvoering operationele doelstellingen	40
1. Energiebegroting 2010 en 2011	40
2. Opmaak tweede actieplan energie-efficiëntie 2011-2016	42

3. Uitvoeren van de richtlijn betreffende de energieprestatie van gebouwen	44
3.1. Invoeren energieprestatiecertificaat (EPC) voor niet-residentiële gebouwen.....	44
3.2. Evaluatie energieprestatieregelgeving – kortetermijnpad verstrenging eisen voor woningen, kantoren en scholen	44
3.3. Invoeren van een E-peileis voor andere specifieke gebouwbestemmingen.....	46
3.4. Omzetten van de gereviseerde Europese richtlijn inzake de energieprestaties van gebouwen in Vlaamse regelgeving – lange termijn actieplan ‘bijna-energie neutrale gebouwen’.....	46
3.5. Afstemming, vereenvoudiging en kwaliteitsverbetering van het instrumentarium	48
3.5.1. Stroomlijnen van de berekeningswijzen van de energieprestaties van gebouwen.....	48
3.5.2. Verbeteren van de integratie van maatwerkadvies in de energieprestatiecertificatie van residentiële gebouwen.....	48
3.5.3. Stroomlijnen van de erkenningsregelingen voor energiedeskundigen en meer kwaliteitsgaranties voorzien....	49
3.5.4. Uitbouwen van de energieprestatiedatabank tot authentieke gegevensbron	50
3.6. De handhaving van de energieprestatie- en de energieprestatiecertificatenregelgevingen in overeenstemming brengen met de eisen van de Europese richtlijn	51
3.6.1. Handhaving van de energieprestatieregelgeving.....	51
3.6.2. Handhaving van de energieprestatiecertificatieregelgeving...	52
4. Evalueren en stroomlijnen van de financiële ondersteuningsmaatregelen voor energiebesparende investeringen in de woning	54
5. Uitvoeren en uitbreiden van het Energierenovatieprogramma 2020.....	57
6. Stimuleren van sociale energierenovaties	61
6.1. Invoeren waarborgregeling voor lokale entiteiten in het kader van het Fonds voor de Reductie van de Globale Energiekost.....	61
6.2. Energiebesparing voor moeilijk bereikbare doelgroepen: van ondersteunen naar uitvoeren.....	61
6.2.1. Subsidie voor energiebesparende investeringen in woningen verhuurd door sociale verhuurkantoren	62
6.2.2. Collectieve sociale dakisolatieprojecten	62
7. Bevorderen van kwaliteitszorg en kennisopbouw in de bouwsector	64
8. Laagdrempelige informatieverstrekking en adviesverlening op vlak van energiezuinig (ver)bouwen en energiebesparing in de woningen	66
8.1. Invoeren van lokale energieloketten	66
8.2. Het evalueren van de energiescans met het oog op een eventuele uitbreiding en meer doelmatige inzet.....	66

9. Uitwerken en concretiseren van een vernieuwde beleidsaanpak voor energie-efficiëntieverbeteringen in ondernemingen	68
9.1. Verbreden van de energieconvenanten met grote, industriële ondernemingen	68
9.2. Kleine ondernemingen motiveren om energie te besparen.....	69
10. Opdrijven hernieuwbare energieproductie tegen 2020	71
10.1. Juridische omzetting van de nieuwe richtlijn hernieuwbare energie – actieplan hernieuwbare energie.....	71
10.2. Beleid uitbouwen voor de bevordering van groene warmte	71
10.3. Minimum aandeel hernieuwbare energie in gebouwen opleggen ..	72
10.4. Stabiel en vooruitstrevend groenestroombeleid verder zetten	73
10.5. Toepassing van hernieuwbare energie in transport begeleiden.....	74
10.6. Voldoende beschikbaarheid van duurzame biomassa verzekeren	75
11. Ondersteunen van de aansluiting van groenestroom- en warmtekrachtinstallaties op het net	76
12. Bevorderen van de markt in groenestroom- en warmtekrachtcertificaten	78
13. Opleiding en informatie voor hernieuwbare energieproductie.....	79
14. Garanderen van een stabiel investeringsklimaat voor WKK.....	79
15. Grootschalige marktintroductie van micro-WKK in woningen voorbereiden en ondersteunen	80
16. Monitoring groene jobs	80
17. Het bestaande distributienet uitbouwen tot een ‘slim net’	80
18. Uitwerken van een regeling voor gesloten distributiesystemen en directe lijnen en leidingen	82
19. Invoeren van een nieuw marktmodel voor de elektriciteits- en gasmarkt	83
20. Versterken en verbeteren van de marktwerking door een efficiënte en effectieve informatieverlening en communicatie naar de afnemers	84
21. Opvolgen van de openbaredienstverplichtingen	85
21.1. Verplichte uitbreiding van het aardgasnet	85
21.2. Gratis kilowattuur.....	86
21.3. Sociale openbaredienstverplichtingen	86
21.4. Doelstellingen netbeheerders op vlak van rationeel energiegebruik (REG).....	88
IV. Belgisch voorzitterschap van de Raad van de EU	89

V. Linken met andere beleidsvelden en -niveaus	90
1. Wisselwerkingen met andere beleidsvelden binnen de Vlaamse overheid	90
1.1. Wonen.....	90
1.2. Leefmilieu	90
1.3. Natuur, Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed	91
1.4. Armoedebestrijding	91
1.5. Overheidsinvesteringen	92
1.6. Economie	92
1.7. Onderwijs	93
1.8. Ruimtelijke Ordening	93
1.9. Fiscaliteit	93
1.10. Gelijke kansen.....	94
2. Wisselwerking met het lokale niveau	94
VI. Interne werking van de Vlaamse overheidsinstellingen	95
VII. Bijlagen	97
Bijlage 1: Overzicht van de wijze waarop gevolg wordt gegeven aan de resoluties en moties van het Vlaams Parlement.....	97
Bijlage 2: Regelgevingsagenda 2011.....	100

I. Inleiding

Iedereen heeft recht op voldoende betaalbare energie. Zonder elektriciteit en verwarming is het onmogelijk om er een aanvaardbare levensstandaard op na te houden. Toch hebben steeds meer mensen het moeilijk om hun factuur te betalen. De strijd tegen elke vorm van energie-armoede is daarom de eerste prioriteit van mijn beleid. De invoering van een minimumlevering aardgas is een belangrijke stap. Ook een transparante marktwerking en een klantvriendelijke dienstverlening van de leveranciers spelen een belangrijke rol.

De aanpak van de energie-armoede strookt ook perfect met een andere hoofdbekommernis in het Vlaamse energiebeleid: de strijd tegen de klimaatverandering. Tegen 2020 moet ons energieverbruik fors gedaald zijn. Ik wil daarbij een sterke focus leggen op het energiebesparingspotentieel in de Vlaamse gebouwen, en meer bepaald in onze woningen. Uit recente studies blijkt dat heel wat huizen en appartementen nog altijd niet fatsoenlijk geïsoleerd zijn, terwijl net daar ook grote mogelijkheden liggen om de factuur voor de gezinnen naar beneden te halen. De doelstelling blijft om tegen 2020 alle Vlaamse woningen energiezuinig te maken. Om een versnelling hoger te schakelen, heb ik een Dakisolatieplan klaar dat een resem maatregelen bundelt om de Vlaming blijvend te sensibiliseren, aan te zetten tot en te helpen bij zijn inspanningen op het vlak van energiebesparing in de woning. Ik wil met dit plan ook uitdrukkelijk de brug slaan tussen mijn twee bevoegdheidsdomeinen Energie en Wonen, die mits een goede afstemming allebei een grote rol kunnen spelen in het realiseren van deze doelstellingen. Een goed voorbeeld is het opnemen van minimale energieprestatienormen in de Vlaamse Wooncode, zodat huurwoningen verplicht aan een aantal basisvereisten inzake energieprestaties moeten voldoen. Desnoods moeten we denken aan een geleidelijke verplichting voor dak- of zoldervloerisolatie. Een ander dossier dat ik wil afronden, is de aanscherping van de energienormen voor nieuwbouw. Het is mijn bedoeling al in 2012 een belangrijke stap te zetten naar een lager E-peil voor woningen, scholen en kantoren. Het is uiteraard niet de bedoeling om alleen maar te verplichten en te normeren. Het Vlaamse ondersteuningsbeleid op het vlak van energiebesparing heeft de voorbije jaren zijn vruchten afgeworpen. Daarom zal ik het nog verder verfijnen, onder meer door een stroomlijning van de energiebesparingspremies. Bij de mensen die traditioneel moeilijk worden bereikt door dit ondersteuningsbeleid en zo uit de boot dreigen te vallen, gaan we via specifieke isolatieprogramma's zelf zorgen voor energiebesparing. Het proefproject waarbij Eandis 500-700 huurwoningen van dakisolatie zat voorzien, moet ons de nodige ervaring geven om dergelijke programma's uit te breiden.

Naast energie-armoede en energiebesparing is het streven naar meer hernieuwbare energie de derde grote pijler in mijn energiebeleid. Het blijft mijn ambitie om, zoals ook in het regeerakkoord is afgesproken, zo veel mogelijk van onze hernieuwbare energie in Vlaanderen zelf te produceren. Alleen zo kunnen we op termijn onafhankelijk worden van dure buitenlandse en/of fossiele energiebronnen en onze ambitie om iedereen betaalbare energie te garanderen ook echt waarmaken. Concreet zal ik binnenkort mijn actieplan Groene Warmte naar de Vlaamse Regering brengen. Ondertussen werk ik ook een regeling uit om de quota voor energie uit warmtekrachtkoppeling op te trekken. Op korte termijn zal ik ten slotte ook een aanpassing van de steunhoogte voor de diverse hernieuwbare energietechnologieën voorstellen. Die moet ertoe leiden dat investeringen in hernieuwbare energieproductie rendabel blijven maar tegelijk geen oversubsidiëring of overdreven winsten tot gevolg hebben, zodat de druk op de facturen aanvaardbaar blijft. Meer decentrale energieproductie vergt ook aanpassingen aan het elektriciteitsnetwerk om het voor te bereiden op de toekomst. De initiatieven in het kader van slimme netwerken worden ook volgend jaar verder gezet en opgevolgd.

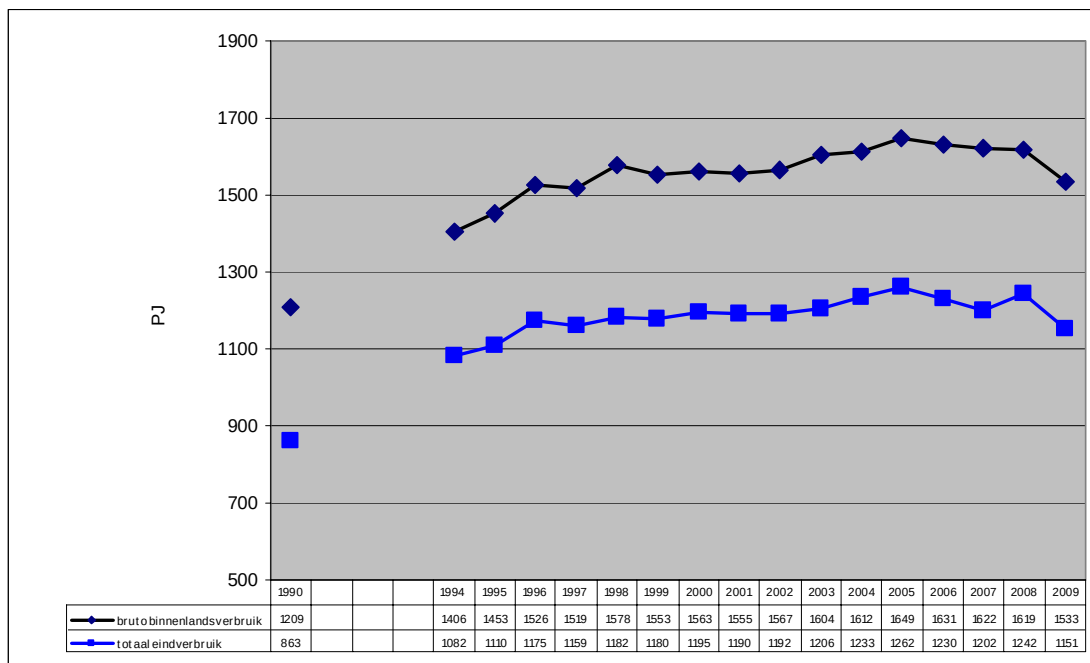
Freya Van den Bossche, oktober 2010

II. Kerncijfers gelinkt aan de strategische doelstellingen

1. Bevorderen van een efficiënt energieverbruik

1.1. Het bruto binnenlands en finaal energieverbruik

Het bruto binnenlands energieverbruik¹ in Vlaanderen bedroeg in 2009 1533 PJ². Tussen 1990 en 1998 is het bruto binnenlands energieverbruik met 30,5% gestegen (gemiddeld +3,8% per jaar) (zie figuur 1). Nadien is het energieverbruik tot en met 2005 nog licht toegenomen (gemiddeld +0,6% per jaar). In 2006 werd een dalende trend ingezet. In 2009 was er een opmerkelijke vermindering met 5,3% ten opzichte van 2008.

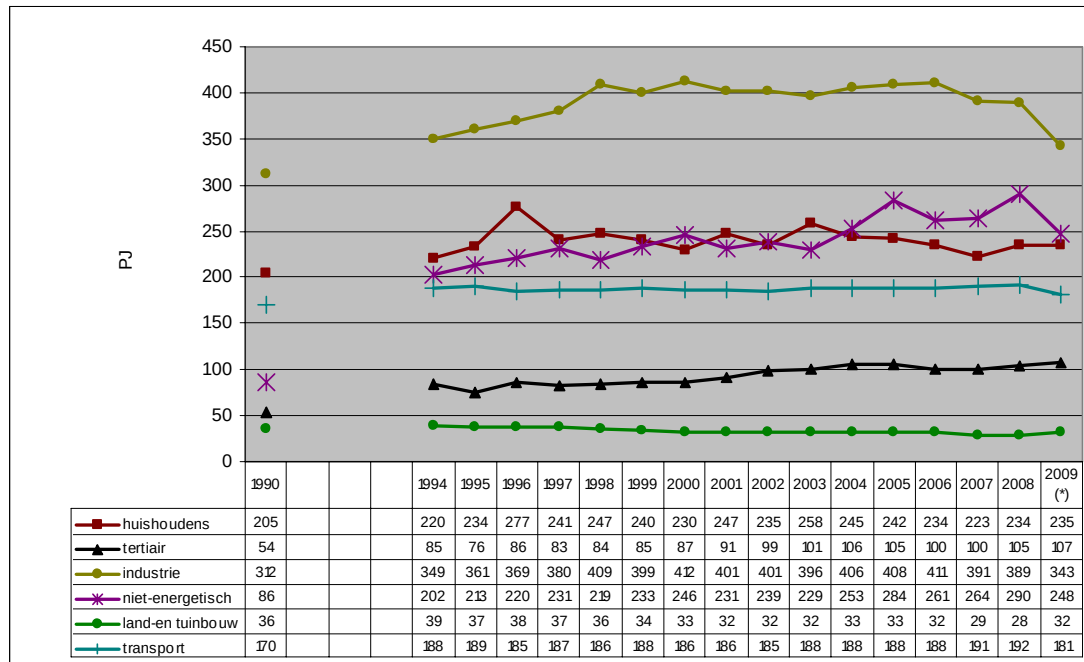
(*) : voorlopig

Figuur 1: Evolutie van het bruto binnenlands energieverbruik en het totaal eindverbruik (Bron: Voorlopige energiebalans Vlaanderen 2009, Vito)

¹ Bruto binnenlands energieverbruik: dit is de totale hoeveelheid energie die een geografische entiteit nodig heeft om aan de binnenlandse energiebehoefte te voldoen. Het is gelijk aan de som van de energie die de regio zelf produceert en de netto-invoer van energie, maar exclusief de geleverde energie aan de internationale scheep- en luchtvaart.

² Dit is een voorlopig cijfer aangezien niet alle verbruiksgegevens van de diverse sectoren intussen beschikbaar zijn voor 2009.

Het finaal energieverbruik is onder meer afhankelijk van het klimaat. Na twee warme jaren in 2006 en vooral 2007, was 2008 een kouder jaar met een stijging van het eindverbruik tot gevolg. In 2009 is het eindverbruik (1151 PJ) met 7,3% gezakt ten opzichte van 2008 niettegenstaande het klimaat ongeveer hetzelfde was. Uit figuur 2 blijkt dat de daling van het eindverbruik zich vooral heeft afgespeeld in de industrie. Dit kan worden toegeschreven aan de economische crisis.

(*) voorlopig

Figuur 2: Evolutie van het eindverbruik per sector (Bron: Voorlopige energiebalans Vlaanderen 2009, Vito)

Het industrieel energetisch verbruik in 2009 (343 PJ) daalde met 11,8% (-46 PJ) ten opzichte van 2008. De ijzer- en staalsector, de chemie en de voedingssector maken samen ongeveer 73% uit van het totale energieverbruik in de industrie. Vooral de ijzer- en staalsector en de non-ferrosector kenden een sterke terugval van hun energieverbruik (voornamelijk vaste brandstoffen) in 2009 ten opzichte van 2008: met 4,7% (19 PJ) respectievelijk 33,0% (4,2 PJ). In deze sectoren werd in het crisisjaar de productie sterk teruggeschroefd en werden bedrijven zelfs (tijdelijk) gesloten. In de chemie daalde het verbruik met 7,3% (-11 PJ). Ook in de andere industriële sectoren, behalve in de voedingssector (stijging met 1%), is in 2009 een daling van het energieverbruik ten opzichte van 2008 opgetreden door omzetsdaling. Het globaal elektriciteitsverbruik in de industrie daalde met 10,3%; het brandstofverbruik met 12,3%.

Eveneens gepaard gaande met de economische crisis, was er een sterke daling van het niet-energetisch verbruik³ in de chemie in 2009 (-14,5% of -42 PJ).

Het energieverbruik in de huishoudens is sterk klimaatgerelateerd. In 2008 en 2009 was het klimaat ongeveer hetzelfde waardoor het huishoudelijk energieverbruik in 2009 (235,1 PJ) weinig afweek van

³ Het gebruik van energie als grondstof, smeermiddel of solvent.

dat van 2008 (een lichte stijging met 0,4%). Het elektriciteitsverbruik nam toe met 1%; het brandstofverbruik met 0,2%.

Het energiegebruik in de tertiaire sector (107,2 PJ) steeg in 2009 ten opzichte van 2008 met 2,3%. Het elektriciteitsverbruik nam toe met 2,0%; het brandstofverbruik met 2,5%.

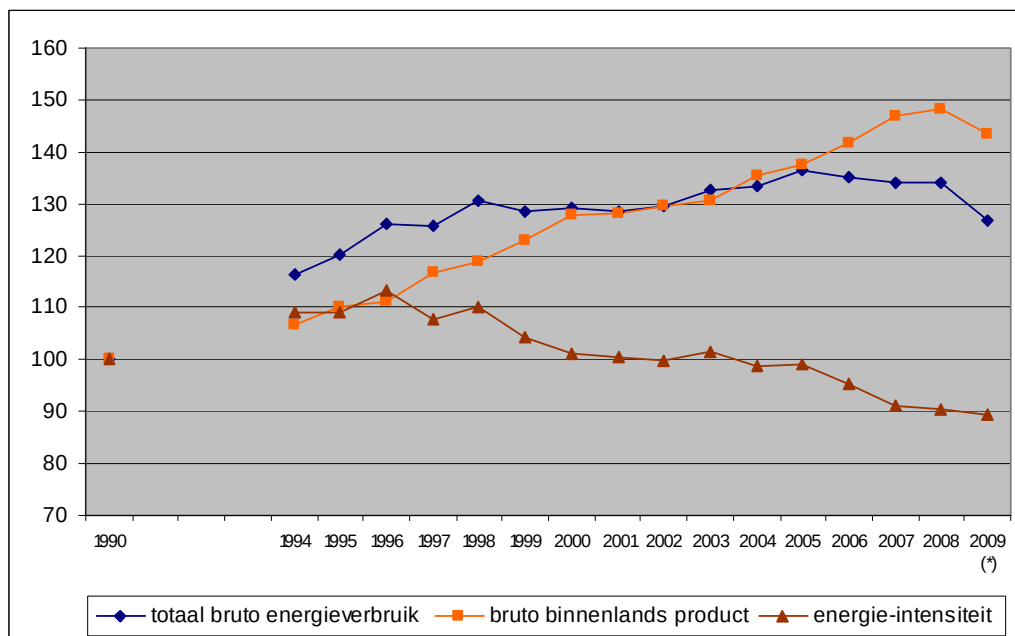
Het energieverbruik in de transportsector is in 2009 (181 PJ) met 5,7% (-11 PJ) gedaald ten opzichte van 2008. Het totaal aantal gereden voertuigkilometers lag in 2009 1,2% lager dan in 2008. De meer dan evenredige daling van het energieverbruik was toe te schrijven aan het zware vervoer (met relatief hoog specifiek energieverbruik) dat in 2009 18% minder kilometers aflegde dan in 2008.

Voor de land- en tuinbouw en visserij werd voor het petroleumverbruik het cijfer van 2008 overgenomen wegens het nog niet beschikbaar komen van de federale petroleumstatistieken. Aangezien het hoge aandeel van petroleum in het totale energieverbruik in deze sector (56% in 2008), is het cijfer voor 2009 dus niet betrouwbaar.

1.2. Energie-intensiteit

De energie-intensiteit van de Vlaamse economie (bruto binnenlands energieverbruik per eenheid bruto binnenlands product in constante prijzen van 2000) neemt af sinds 1998 (zie figuur 3). Na 1998 steeg het bruto binnenlands product veel sterker dan het bruto binnenlands energieverbruik. Sindsdien is er een ontkoppeling van energiegebruik en economische groei.

Tussen 2005 en 2007 kende de energie-intensiteit een opmerkelijke daling. In 2008 en 2009 nam de energie-intensiteit verder af. In het crisisjaar 2009 was de daling van het energieverbruik groter dan deze van het bruto binnenlands product.

(*) : voorlopig

Figuur 3: Evolutie van de energie-intensiteit van de Vlaamse economie (bruto binnenlands energieverbruik/BBP in kettingeuros, referentiejaar 2000), index 1990=100 (Bron: Voorlopige energiebalans Vlaanderen 2009, Vito; Studiedienst Vlaamse Regering)

De dalende trend van de energie-intensiteit is zowel het gevolg van een structureel effect (verschuivingen van het belang van sectoren in de economie), als van wijzigingen in de energie-efficiëntie (energieverbruik per product of dienst). Vooral in een aantal industriële sectoren (chemie, voeding, textiel, ijzer-, staal- en metaalsector) en de elektriciteitssector nam de energie-efficiëntie de voorbije jaren in belangrijke mate toe.

1.3. Tendensen betreffende het REG-bewustzijn en de REG-investeringen

Door de aanhoudende sensibilisering inzake rationeel energiegebruik (REG), een toegenomen bewustzijn bij de bevolking over de klimaatproblematiek, stijgende energieprijzen en de economische crisis, is het energiebewustzijn de voorbije jaren sterk gegroeid bij particulieren en ondernemingen.

Uit een peiling bij 1001 Vlaamse huishoudens die eind 2009 werd uitgevoerd door Ipsos Belgium in opdracht van het Vlaams Energieagentschap (VEA), blijkt dat 92% van de Vlamingen energiebesparing belangrijk tot heel belangrijk vindt. 58% van de Vlamingen vindt van zichzelf dat hij zuinig tot heel zuinig omspringt met energie. Vooral de jongeren (18-24 jaar) bestempelen zichzelf als minder zuinig.

Redenen om spaarzaam te zijn met energie zijn in eerste instantie van financiële aard. Pas op de tweede plaats komen milieugerichte redenen, al nemen deze wel in belang toe ten opzichte van de vorige tweejaarlijkse peilingen uitgevoerd in opdracht van het VEA. Gemakzucht blijft de belangrijkste reden om niet zuinig om te springen met energie. Daarnaast is men ook mentaal niet altijd bezig met rationeel energiegebruik ('ik denk er niet altijd aan'). Andere redenen zijn het niet willen inboeten op comfort, het gebrek aan informatie en het hebben van andere prioriteiten.

De kennis in verband met een aantal energiezuinige toepassingen blijft, zij het heel lichtjes, toenemen. De spaarlamp is bij 99% van de Vlamingen bekend, de spaardouchekop bij 80% en het hoogrendementsglas bij 72%. De bekendheid van het Europees energielabel voor huishoudtoestellen (A, B, C, ...) is licht gedaald (van 74% in 2008 naar 70% in 2009).

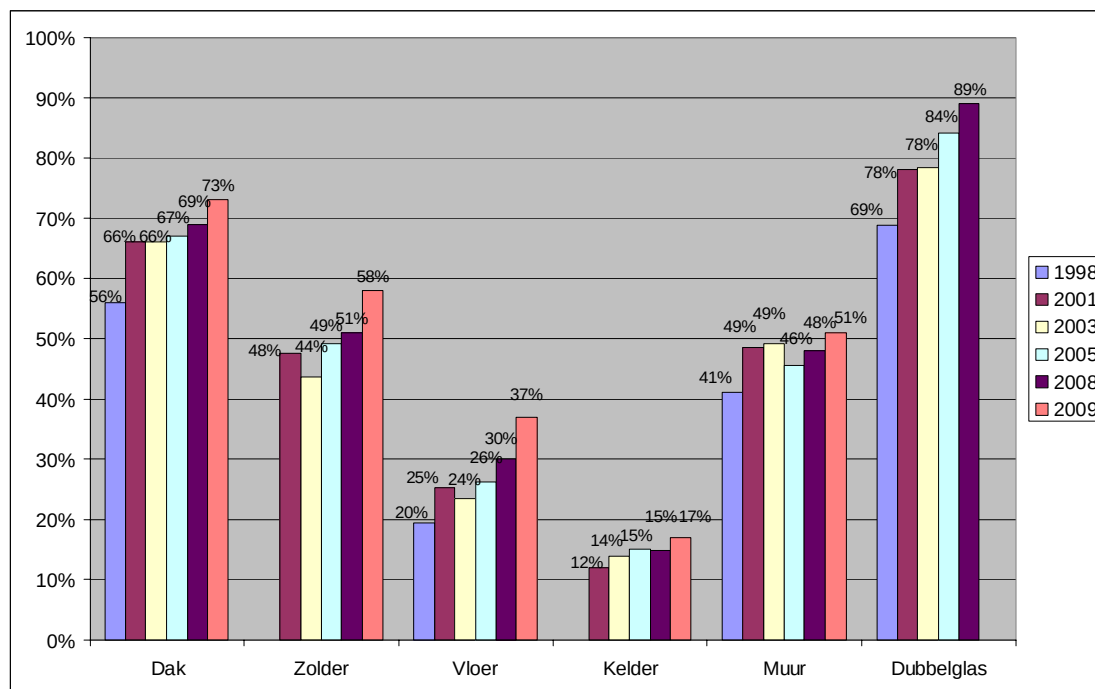
Ook naar de kennis in verband met financiële steunmogelijkheden voor REG-investeringen werd gepeild. Zo is 64% van de Vlamingen op de hoogte van het feit dat de Vlaamse elektriciteitsdistributienetbeheerders premies geven voor energiebesparende investeringen, dit is een status quo ten opzichte van 2008. 56% is op de hoogte dat een aantal energiebesparende werken in aanmerking komen voor een belastingvermindering. Voornamelijk de vermindering voor fotovoltaïsche zonnepanelen, dakisolatie, vervanging van een stookketel en beglazing zijn gekend (respectievelijk 71%, 71%, 59% en 55%). De meer recent door de Vlaamse overheid ingevoerde premies, namelijk de premie voor personen die niet of onvoldoende kunnen genieten van de belastingvermindering en de Vlaamse dakisolatiepremie, zijn gekend in respectievelijk 38% en 46% van de gevallen.

De website www.energiesparen.be is gekend bij 48% van de Vlamingen (in 2008: 42%). Deze site wordt inderdaad druk bezocht. In 2010, een jaar zonder grootschalige campagne omtrent een nieuwe steunmaatregel, bezochten maandelijks gemiddeld 113.279 personen de site www.energiesparen.be.

Tussen 17 en 25% van de ondervraagden in 2009 was op de hoogte van het bestaan van de verschillende REG-brochures van de Vlaamse overheid, een positieve evolutie in vergelijking tot 2008 (tussen 9,5 en 12,1%).

Naast de attitude ten aanzien van energiebesparing en de kennis over REG, werd ook gepeild naar het eigenlijke gedrag van de Vlamingen evenals naar de geplande investeringen.

Er werd vooruitgang geboekt in de toepassing van alle isolatievormen en het meest voor dak- en zoldervloerisolatie en vloerisolatie (zie figuur 4). Ook het hoogrendementsglas geraakt steeds meer ingeburgerd. Van de woningen jonger dan 5 jaar die uitgerust zijn met dubbelglas, heeft 57% hoogrendementsglas.

Figuur 4 : % van de ondervraagde Vlamingen dat aangeeft dat de woning gedeeltelijk of geheel van een bepaalde isolatievorm is voorzien (bron: REG-peiling 2009 bij 1001 Vlamingen, Ipsos Belgium)

Ook de verkoop van de condensatieketel is in België sterk toegenomen (zie tabel 1). Het aandeel van condensatieketels op aardgas in het totaal aantal verkochte verwarmingsinstallaties op aardgas is gestegen van 13% in 2002 naar 66% in 2009. De cijfers voor het eerste semester van 2010 wijzen op een verdere toename van het aandeel condensatieketels (73%). Het hoge aandeel vanaf 2007 kan worden verklaard doordat vanaf dan enkel nog de condensatieketel in aanmerking kwam voor de belastingvermindering en de premie van de netbeheerder.

De markt van de condensatieketel op stookolie zit in de lift. Deze technologie is veel recenter gelanceerd dan de condensatieketel op aardgas maar het aantal aangeboden modellen stijgt snel. Het marktaandeel van de condensatieketel op stookolie bedroeg in 2009 18% ten opzichte van 10% in 2007 en minder dan 1% in 2005. In het eerste semester van 2010 is het aandeel condensatieketels op stookolie verder gestegen (24%).

	2002	2005	2007	2009	1 ^{ste} semester 2010
Aandeel condensatieketel op aardgas ⁽¹⁾	13%	28%	47%	66%	73%
Aandeel condensatieketel op stookolie ⁽²⁾	-	<1%	10%	18%	24%

Tabel 1: Aandeel condensatieketels in totaal aantal verkochte CV-ketels in België (Bron: KVBG (1); Informazout (2))

Het aantal gloeilampen en halogeenlampen in de woningen is gedaald. De spaar- en LED-lampen winnen aan belang, zowel in het percentage woningen dat erover beschikt als in aantallen.

Het toenemend aantal elektrische toestellen wordt vaak aangehaald als een reden waarom het elektriciteitsverbruik van de gezinnen blijft stijgen. Vooral de penetratie van dvd-spelers, modems, computers, vaatwasmachines en inbouwovens is sterk toegenomen ten opzichte van de vorige enquête in 2008. 58% van de Vlaamse gezinnen beweert bij de aankoop van een toestel altijd of meestal te letten op het elektriciteitsverbruik van dat toestel, maar dat is een daling met maar liefst 12% ten opzichte van 2008.

Iets meer dan 17% van de Vlamingen heeft in het verleden een premie aangevraagd bij de netbeheerder en bijna 19% van de respondenten in de REG-enquête 2009 heeft al gebruik gemaakt van de belastingvermindering voor energiebesparende investeringen.

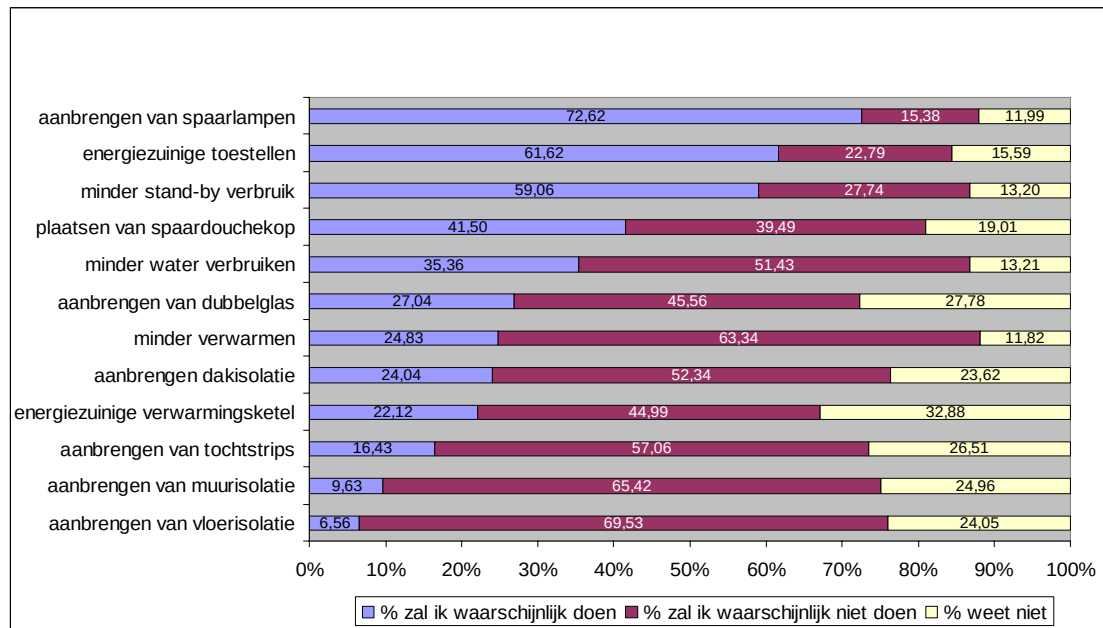
In 2009 hebben 206.820 Vlaamse huishoudens een premie aangevraagd bij de netbeheerders voor een energiebesparende technologie, een stijging met net geen 40% ten opzichte van 2008. Vooral de superisolerende beglazing ter vervanging van enkel glas (54.632 premies), dakisolatie (52.451) en de condensatieketel ter vervanging van een oudere ketel (44.023) zijn populaire maatregelen, samen goed voor 73% van de huishoudelijke premies.

7563 bedrijven, scholen, ziekenhuizen, verenigingen en lokale besturen hebben in 2009 gebruik gemaakt van de premies van de netbeheerders. Er werd vooral geïnvesteerd in frequentieomvormers (1842 premies), condensatietechnieken (894) en superisolerende beglazing (1195). Ook hier kon een stijging van het aantal premies worden vastgesteld ten opzichte van 2008 (+8%).

In 2009 maakten 627.857 Belgische gezinnen van de mogelijkheid gebruik om een groene investering in mindering te brengen van hun personenbelasting, dit is ruim 9% van de belastingaangiftes die de fiscus ontving en betekent een stijging met 35% ten opzichte van 2008. Uit de eerste cijfers van de belastingaangifte 2010 blijkt dat de stijging zich verder doorzet.

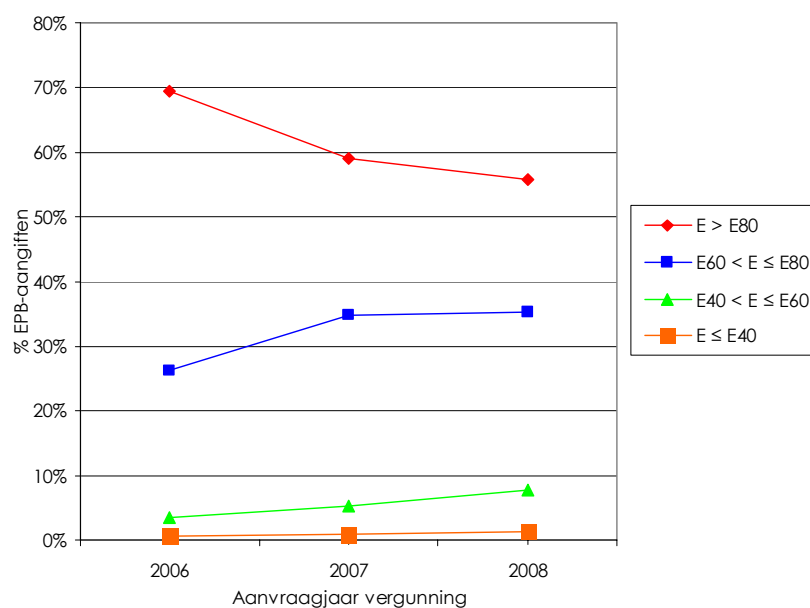
In figuur 5 wordt aangegeven wat de komende vijf jaar de investeringsplannen zijn van de Vlamingen die een bepaalde energiebesparende maatregel op dit ogenblik nog niet toepassen.

Voor de eenvoudige en goedkopere maatregelen zonder gevaar voor veel comfortverlies (spaarlampen, energiezuinige toestellen, verminderen van het sluipverbruik) werden logischerwijze het meest opgenoemd. Het aanbrengen van vloer- en muurisolatie is slechts weinig voorzien in de nabije toekomstplannen van de Vlaming. In vergelijking met voorgaande jaren is vooral de categorie 'ik weet het niet' sterk gestegen, vermoedelijk mede onder invloed van de economische crisis.

Figuur 5: % van de ondervraagde Vlamingen dat aangeeft binnen de 5 jaar een bepaalde energiebesparende maatregel te zullen nemen (Bron: REG-peiling 2009 bij 1001 Vlamingen, Ipsos Belgium)

Wat nieuwbouw betreft, is een positieve evolutie van de energieprestaties merkbaar. Voor woningen met een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag in 2008, bedroeg het gemiddeld E-peil E80 voor eengezinswoningen en E81 voor appartementen. Voor het vergunningsjaar 2006 was dit nog E86 respectievelijk E89. Figuur 6 toont de evolutie in de spreiding van het E-peil. Het aantal energieprestatie (EPB)-aangiften van woningen met vergunningsaanvraag 2009 is nog te beperkt om reeds een betrouwbare evaluatie voor 2009 te geven.

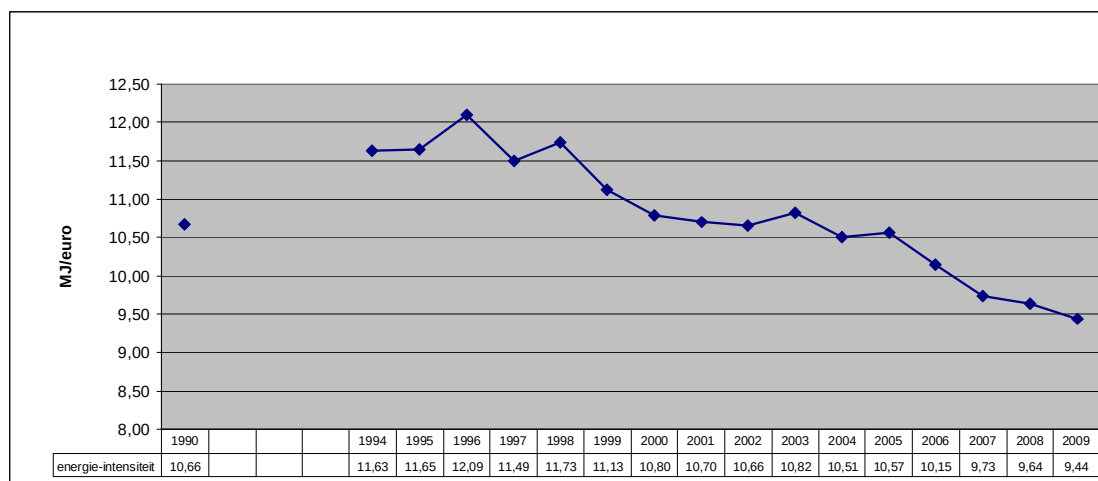

Figuur 6: Evolutie van de spreiding van het E-peil in nieuwbouwwoningen (Bron: Energieprestatiedatabank, VEA)

1.4. Opvolging indicatoren beleidsnota energie

Daling van de energie-intensiteit (bruto binnenlands verbruik ten opzichte van bruto binnenlands product) (indicator Pact 2020)

De energie-intensiteit in 2009 (9,44 MJ/euro) lag 2,1% lager dan in 2008. De dalende trend sinds 1998 werd verder gezet (zie II.1.2).

(*): voorlopig

Figuur 7: Evolutie van de energie-intensiteit van de Vlaamse economie (bruto binnenlands energieverbruik/BBP in kettingeuros, referentiejaar 2000) (Bron: Voorlopige energiebalans Vlaanderen 2009, Vito; Studiedienst Vlaamse Regering)

Realisatie van de tussentijdse energiebesparingsstreefwaarde voor 2010 in het eerste actieplan 'energie-efficiëntie' en voor 2013 in het tweede plan in uitvoering van de Europese richtlijn betreffende energie-efficiëntie bij het eindgebruik en energiediensten (besparing finaal energiegebruik 2008-2010-2013 ten opzichte van het gemiddeld finaal energiegebruik 2001-2005)

De evaluatie van de haalbaarheid van de energie-efficiëntiedoelstellingen zal worden opgenomen in het tweede actieplan dat tegen eind juni 2011 bij de Europese Commissie zal worden ingediend (zie III.2.).

De plaatsing van dak- en zoldervloerisolatie, de vervanging van enkel glas en inefficiënte verwarmingsinstallaties en innovaties in de sector zorgen er tegen 2020 onder andere voor dat het energiegebruik van het gebouwenpark aanzienlijk daalt (indicator Pact 2020).

Uit enquête-, verkoops-, en premiecijfers blijkt dat er vooruitgang wordt geboekt in de toepassing van de meest prioritaire energiebesparende maatregelen (zie II.1.3.).

Tegen 2020 beantwoorden nieuwbouwwoningen aan de optimale energieprestatienorm.

In 2011 zal een kostenoptimaal eisenpad voor de energieprestaties van nieuwbouw tot 2021 worden vastgelegd, conform de bepalingen van de gereviseerde Europese richtlijn inzake de energieprestaties van gebouwen (zie III.3.4.).

2. Verhogen van de milieuvriendelijke energieopwekking

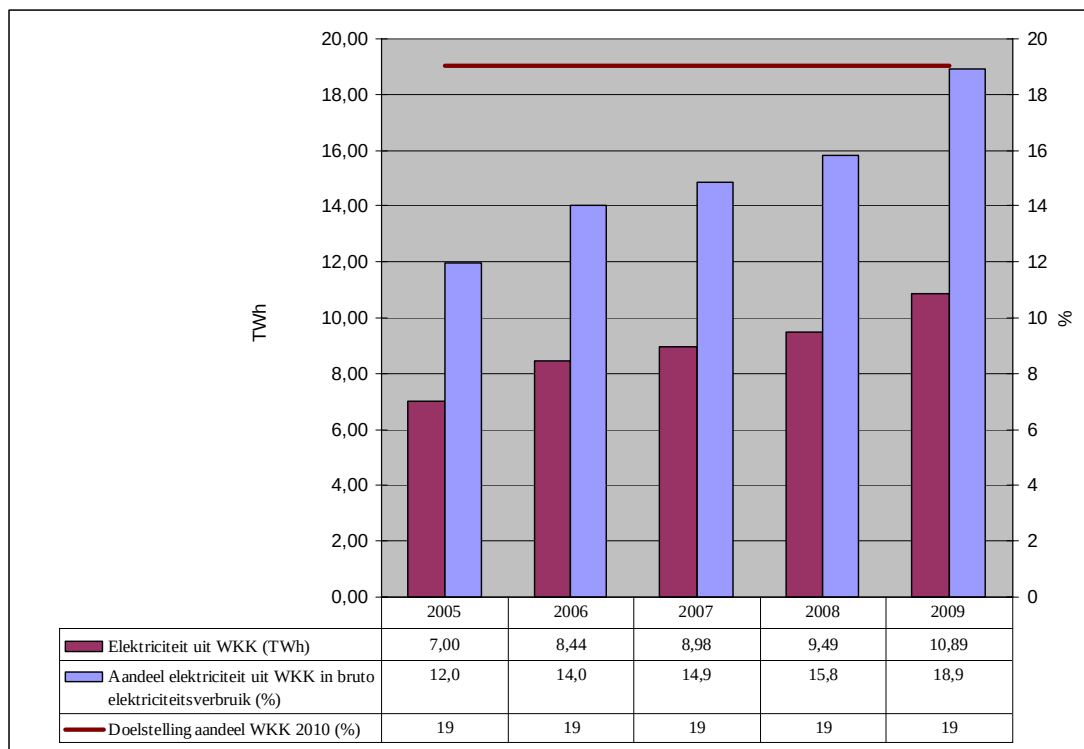
2.1. De toepassing van warmtekrachtkoppeling

Warmtekrachtproductie in Vlaanderen

Het elektrisch/mechanisch vermogen aan warmtekrachtkoppelingsinstallaties (WKK)⁴ in Vlaanderen bedroeg in 2009 1958 MW, dit is 35 MW of 1,8% meer dan in 2008.

De hoeveelheid geproduceerde nuttige energie in 2009 (116 PJ) lag echter heel wat hoger dan in 2008 (+11,3%).

De WKK-stroom (10,89 TWh) behelsde in 2009 18,9% van het bruto elektriciteitsverbruik in Vlaanderen (vergelijk 2008: 15,8%). Hiermee werd de doelstelling van 2010 (19%) al bijna gehaald (zie figuur 8).

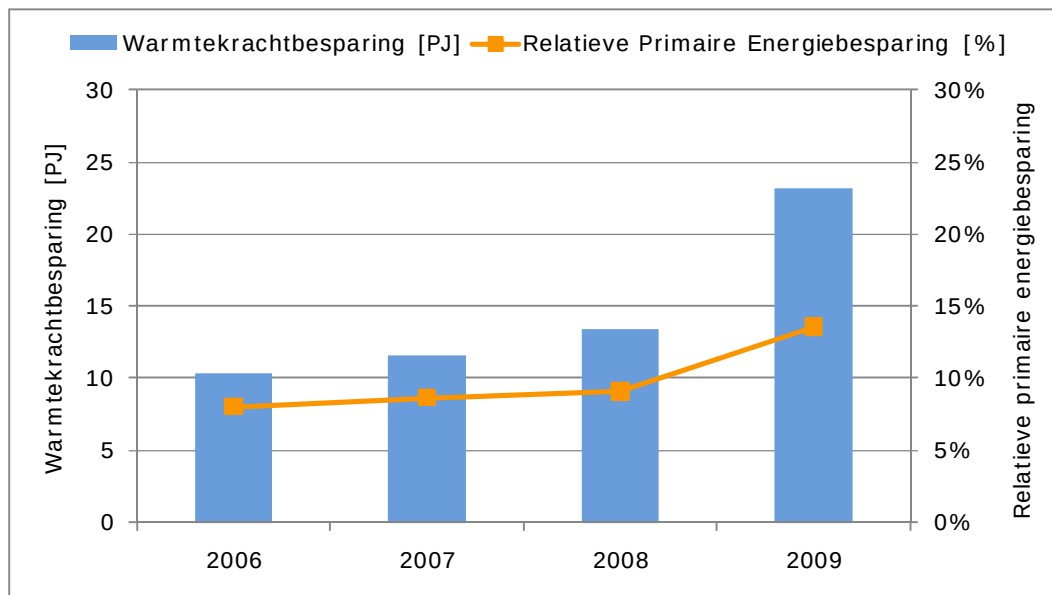

Figuur 8: Evolutie van het aandeel elektriciteit uit WKK in het bruto elektriciteitsverbruik (Bron: WKK-inventaris 2009, Vito)

De stijgende trend van de warmtekrachtbesparing werd versneld in 2009. De warmtekrachtbesparing steeg van 13,4 PJ in 2008 naar 23,2 PJ in 2009. De relatieve primaire energiebesparing nam toe van 9

⁴ Warmtekrachtkoppeling (WKK): gelijktijdige opwekking van kracht (veelal elektriciteit, soms ook mechanische aandrijving) en warmte (of koude) in één proces. Het WKK-principe kan toegepast worden via verschillende technieken (motoren, turbines) en brandstoffen (aardgas, olie, biobrandstoffen). WKK levert gemiddeld ongeveer 20% energiebesparing ten opzichte van gescheiden opwekking van elektriciteit en warmte in klassieke centrales en ketels.

naar 14% (zie figuur 9). Er werden een aantal stoomturbines met een relatief lage primaire energiebesparing vervangen.

Figuur 9: Warmtekrachtbesparing (PJ) en relatieve primaire energiebesparing (%) vanaf 2006 in Vlaanderen (Bron: WKK-inventaris Vlaanderen 2009, Vito)

Aardgas blijft de dominante brandstof voor WKK's in Vlaanderen. Het aandeel hernieuwbare brandstoffen steeg van 1,4% in 2008 naar 4,7% in 2009.

Uitgereikte warmtekrachtcertificaten

Het WKK-certificatensysteem is vanaf 2005 in werking getreden en heeft een duidelijke impuls aan de WKK-elektriciteitsproductie gegeven.

Het aantal installaties waaraan voor de quotumverplichting aanvaardbare⁵ warmtekrachtcertificaten werden uitgereikt, is gestegen van 161 (eind 2008) naar 221 (eind 2009).

⁵ Hebben betrekking op de installaties die in dienst zijn genomen of ingrijpend werden gewijzigd na 1 januari 2002.

Technologie	Aantal installaties dat in aanmerking komt voor warmtekrachtcertificaten, die aanvaardbaar zijn voor de quotumverplichting (31/12/2009)
aftap-condensatiestoomturbine	1
gasturbine met warmteterugwinning	6
STEG	3
tegendrukstoomturbine	7
Interne verbrandingsmotor	201
stirlingmotor	2
stoommachine	1
TOTAAL	221

Tabel 2: Aantal installaties dat in aanmerking komt voor Vlaamse warmtekrachtcertificaten, die aanvaardbaar zijn voor de quotumverplichting, per technologie (Bron: VREG)

Van de 221 WKK-installaties die aanvaardbare certificaten krijgen bestaan er 201 uit één of meerdere verbrandingsmotoren (zie tabel 2) die bijna allen staan opgesteld in de glastuinbouw. In 2008 werden er 61 en in 2009 57 interne verbrandingsmotoren in dienst genomen.

Vier industriële WKK's bevinden zich in het Antwerpse havengebied en vertegenwoordigen bijna de helft van het totale opgestelde vermogen : de STEG 'Zandvliet Power' van 359 MW (ingrijpend gewijzigd in 2008), twee gasturbines met tegendrukstoomturbine bij INESCO van 133 MW (ingebruikname 2008), de gasturbine met warmteterugwinning bij ExxonMobil van 131 MW (ingebruikname 2009) en de stoom- en gasturbine met warmteterugwinning gecombineerd met een tegendrukstoomturbine 'WKK Electrabel Lanxess Canadastraat' van 58 MW (ingebruikname in 2010).

Er werden in 2009 3.283.717 warmtekrachtcertificaten uitgereikt die aanvaardbaar zijn voor het WKK-quotum. Dit is een stijging met meer dan 50% ten opzichte van het aantal uitgereikte certificaten in 2008 en bijna drie keer het aantal uitgereikte certificaten in 2007.

Ingeleverde certificaten voor de WKK-quotumverplichting

Op 31 maart 2010 werden voldoende certificaten ingeleverd om het decretaal vastgelegde quotum voor zo goed als 100% in te vullen. Het aantal beschikbare certificaten ten opzichte van het aantal in te leveren certificaten steeg verder van 150% op 31 maart 2009 tot 219% voor de inleveringsronde van 2010. Het grote overschot aan warmtekrachtcertificaten dat de laatste jaren is opgebouwd, veroorzaakt een ongunstig effect op het investeringsklimaat voor WKK-installaties enerzijds en de rentabiliteit van de bestaande WKK-projecten anderzijds. Daarom is een ontwerpbesluit in opmaak om de WKK-quota op te trekken (zie III.14).

Handel in warmtekrachtcertificaten

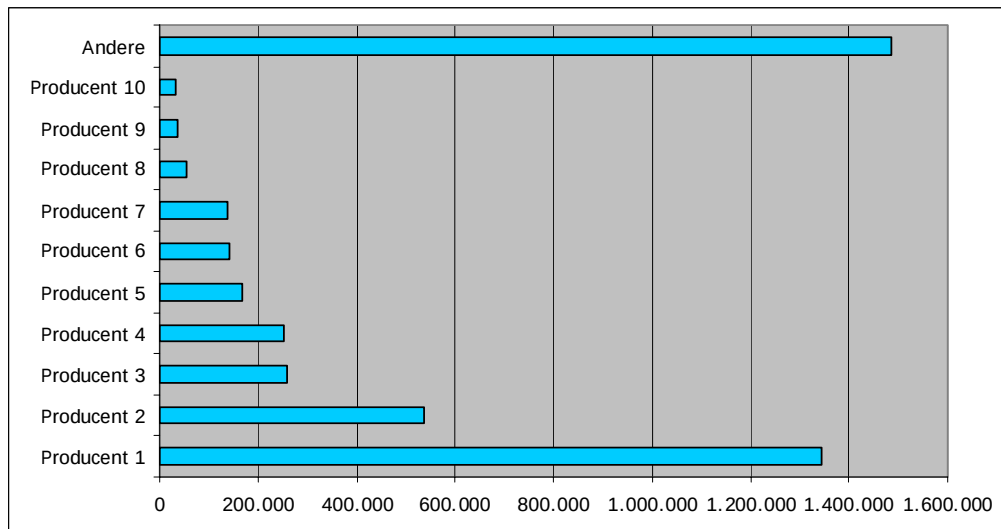
Doordat een aantal van de certificaatgerechtigde partijen (producenten van stroom op basis van WKK) ook certificaatplichtig zijn (omdat ze ook actief zijn als leverancier van elektriciteit in Vlaanderen), wordt een belangrijk deel van de uitgereikte certificaten nooit verhandeld alvorens ze in het kader van de quotumverplichting worden ingeleverd. Dit aandeel van nooit verhandelde certificaten kan geschat worden op ongeveer 48% van alle uitgereikte warmtekrachtcertificaten.

Het gros van de overige toegekende warmtekrachtcertificaten, wordt verhandeld op de bilaterale markt, de zogenaamde 'Over The Counter (OTC)'-markt. In tegenstelling tot de BelPEX Green Certificate Exchange moeten partijen die willen handelen op de OTC-markt op zoek naar een handelspartner. Ze kennen dus enerzijds de identiteit van hun tegenpartij en anderzijds brengt het handelen op de OTC-markt de nodige onzekerheid met zich mee: zal men een tegenpartij vinden en aan welke prijs is deze partij bereid zaken te doen ?

Opvallend is dat in de maanden april tot en met juli 2010 al 957.331 warmtekrachtcertificaten verhandeld werden (vergelijk: het quotum op 31 maart 2010 bedroeg slechts 1.889.821).

Het prijsverloop op de OTC-markt voor warmtekrachtcertificaten is vrij instabiel. Waar de gemiddelde transactieprijs op de bilaterale markt stabiel bleef tussen 41,0 en 41,5 euro per certificaat in de handelsperiodes voor de inleveringsrondes van 31 maart 2007, 2008 en 2009, zien we een daling van de gemiddelde transactieprijs tot 39,19 euro in de handelsperiode voor 31 maart 2010 en bedraagt de (voorlopige) gemiddelde transactieprijs in de huidige handelsperiode 38 euro.

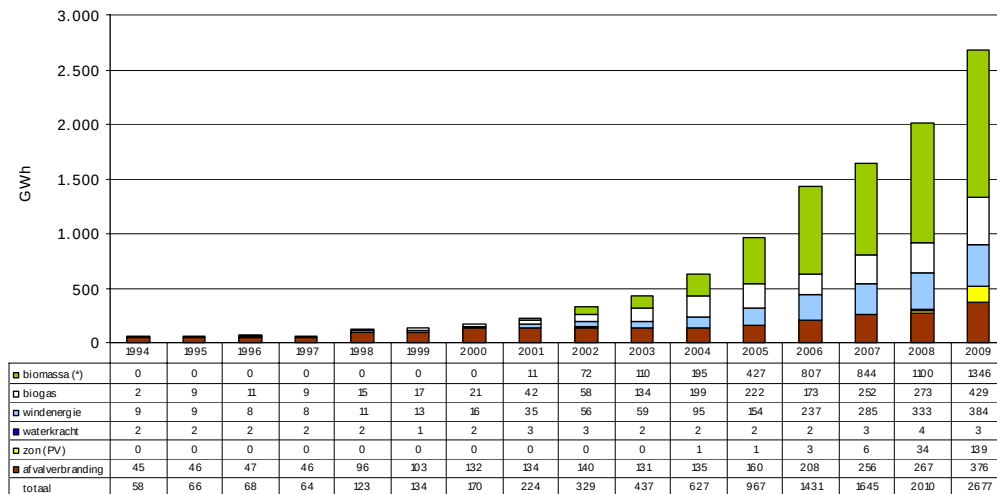
Een analyse van wie de grote spelers zijn op het vlak van de productie, biedt inzicht in de verhoudingen op de markt voor warmtekrachtcertificaten. Op deze markt is er weliswaar een dominante producent, maar zijn er zeer veel kleinere, andere producenten actief. De niet-top 10 producenten zijn samen al groter dan producent nummer 1 (zie figuur 10).

Figuur 10: Top 10 van de partijen volgens aantal warmtekrachtcertificaten

2.2. Groene stroom

Productie van groene stroom in Vlaanderen

(*) excl. afvalverbranding

Figuur 11: Evolutie van de nettogroenestroomproductie in GWh (miljoen kWh)

Sinds de invoering van het groenestroomcertificatensysteem op 1 januari 2002, kent de groenestroomproductie in Vlaanderen een sterke groei. Ook in 2009 is de opwekking van groene stroom opmerkelijk gestegen: +33% ten opzichte van 2008. De groenestroomproductie in 2009 (2677 GWh) stemt overeen met het elektriciteitsverbruik van 770.000 gezinnen a rato van een gemiddeld jaarverbruik van 3500 kWh.

Het aandeel groene stroom in het bruto binnenlands elektriciteitsverbruik nam toe van 3,4% in 2008 naar 4,7% in 2009. Er wordt verwacht dat de 6%-doelstelling voor 2010 volgens de Europese richtlijn 2001/77/EG betreffende elektriciteitsproductie uit hernieuwbare energiebronnen, kan worden gerealiseerd.

Biomassa (excl. afvalverbranding) heeft het grootste aandeel in de groenestroomproductie (ongeveer 50% in 2009). 2009 was gekenmerkt door een opvallende stijging van de groenestroomproductie op basis van zon (+309%), biogas (+57%) en afvalverbranding (+41%).

De explosieve groei van de installatie van fotovoltaïsche zonnepanelen in 2009 was mede te wijten aan de aankondiging van de afbouw van de vaste vergoeding voor groenestroomcertificaten vanaf 1 januari 2010. Maar ook in 2010 blijft het aandeel van zonne-energie groeien, ondanks de daling van de gegarandeerde minimumprijs van 450 naar 350 Euro/MWh. Het totaal vermogen aan fotovoltaïsche zonnepanelen dat in aanmerking komt voor groenestroomcertificaten is gegroeid van 89 MW eind 2008 naar 392 MW eind 2009 en steeg verder tot 529 MW eind augustus 2010.

Eind augustus 2010 bedroeg het totaal aantal geïnstalleerde particuliere installaties (vermogen van maximum 10 kW) 75.596 met een totaal vermogen van 320 MW. Tussen begin januari en eind augustus 2010 ontving de VREG reeds 19.775 aanvragen voor de toekenning van groenestroomcertificaten aan kleine PV-installaties. Dit is een gemiddelde van 2472 aanvragen per maand, wat 40% lager ligt dan in 2009 maar nog bijna 3 keer zoveel is dan in 2008 (zie tabel 3). Indien het aantal aanvragen stabiel blijft, zullen in 2010 in totaal een 30.000-tal aanvragen voor kleine PV-installaties bij de VREG ingediend worden.

	2008	2009	2010 (tot en met augustus 2010)
Totaal aantal ontvangen aanvragen	10.510	49.554	19.775
Gemiddeld aantal aanvragen per maand	875	4129	2472

Tabel 3: Aantal door de VREG ontvangen aanvragen tot toekenning van groenestroomcertificaten aan kleinschalige PV-installaties (≤ 10 kW) (Bron: VREG)

Het aantal in dienst genomen PV-installaties met een vermogen groter dan 10 kW (doorgaans installaties geplaatst op daken van bedrijfsgebouwen) bedroeg eind augustus 2010 1191 met een totaal vermogen van 209 MW. Het gemiddeld vermogen van deze grootschalige PV-installaties steeg van 138 kW in 2008 naar 163 kW in 2009 en verder naar 175 kW in 2010. Het maandelijks gemiddeld aantal aanvragen voor certificaten voor grootschalige installaties is sterk gestegen van 27 in 2009 naar 95 in 2010 (zie tabel 4).

	2009	2010 (tot en met augustus 2010)
Totaal aantal ontvangen aanvragen	322	753
Gemiddeld aantal aanvragen per maand	27	95

Tabel 4: Aantal door de VREG ontvangen aanvragen tot toekenning van groenestroomcertificaten aan grootschalige PV-installaties (> 10 kW) (Bron: VREG).

Voor het einde van 2010 wordt naar verwachting de 100.000^e PV-installatie in Vlaanderen ingehuldigd.

Uitgereikte groenestroomcertificaten

In totaal reikte de VREG voor productie van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen in 2009 2.677.234 groenestroomcertificaten uit. Tabel 3 toont het aantal toegekende groenestroomcertificaten per hernieuwbare energiebron en per jaar.

Energiebron	voor 2006	2006	2007	2008	2009
biogas - RWZI*	7.919	3.472	4.342	4.723	5.024
biogas - stortgas	244.272	81.887	74.926	74.629	64.211
biogas overig**	367.484	101.581	172.820	193.654	360.171
biomassa - gesorteerd of selectief ingezameld afval	639.973	424.240	488.698	526.667	697.470
biomassa uit huishoudelijk afval	211.969	180.492	186.602	179.152	203.543
biomassa uit land- of bosbouw	112.443	395.506	424.321	661.482	821.520
waterkracht	7.750	2.079	2.733	3.603	2.970
windenergie op land	352.557	237.749	284.520	332.965	383.721
zonne-energie	1.196	1.356	5.582	33.622	138.604
Totaal	1.945.563	1.428.362	1.644.544	2.010.497	2.677.234

Tabel 5: Aantal uitgereikte groenestroomcertificaten per jaar en per technologie (Bron: VREG)

(*) RWZI = rioolwaterzuiveringsslib

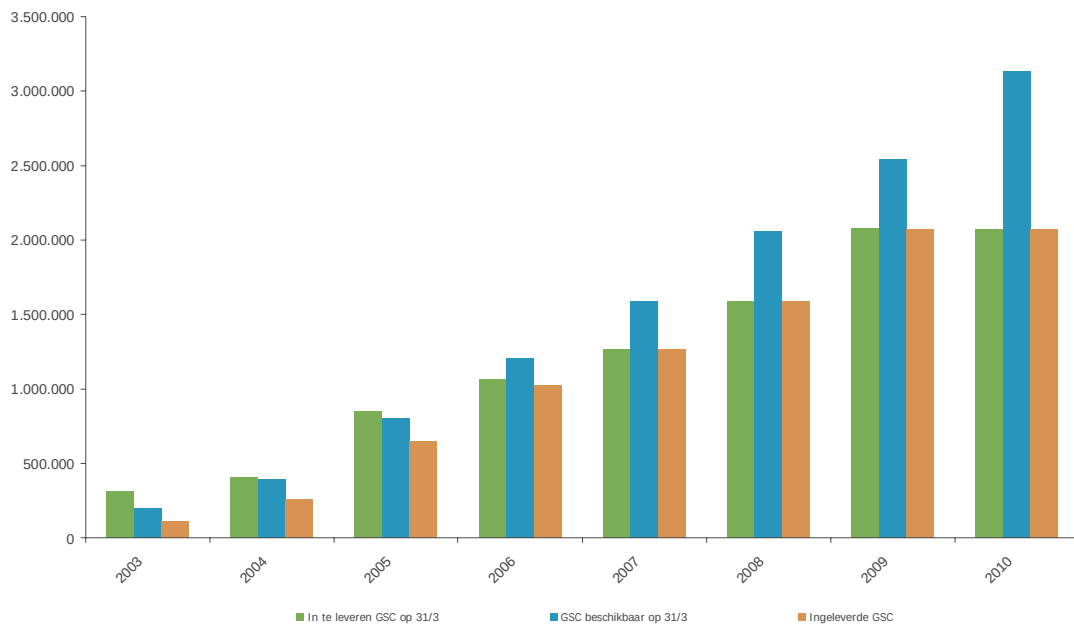
(**) 'overig biogas' houdt in: waterzuivering-, vergisting- en houtgas

Met het besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009 tot wijziging van het Groenestroombesluit van 5 maart 2004, werd het organisch-biologisch deel van restafval bijgesteld van 41,08% naar 47,78%. Dit resulteerde in een evenredige stijging (16%) van het aantal uit te reiken groenestroomcertificaten bij een gelijkblijvend productiepark voor de energiebron 'biomassa uit huishoudelijk afval'. Eveneens via dit besluit werd het aantal aanvaardbare groenestroomcertificaten voor de eerste 60% biomassabijstook in een kolencentrale (>50MW) gehalveerd. In 2009 werd meer dan een derde van de groenestroomcertificaten toegekend voor bijstook in (voormalige) kolencentrales. De nieuwe regeling zal tot gevolg hebben dat er vanaf 2010 20% minder aanvaardbare groenestroomcertificaten worden uitgereikt voor bijstook in (voormalige) kolencentrales.

Ingeleverde groenestroomcertificaten voor de quotumverplichting

Op 31 maart 2010 werden voldoende groenestroomcertificaten ingeleverd om het quotum voor zo goed als 100% in te vullen. Ondanks een hoger quotum lag het totaal aantal in te leveren groenestroomcertificaten lager dan het voorbije jaar door een daling van de elektriciteitsleveringen.

Op 31 maart 2009 waren er certificaten beschikbaar ten belope van 122% van het quotum, op 31 maart 2010 was dit meeraanbod opgelopen tot 150%. Uit figuur 12 blijkt dat er sinds 31 maart 2006 op marktniveau telkens meer groenestroomcertificaten beschikbaar waren dan er ingeleverd moesten worden. Er waren bij elke inlevering toch ook partijen die zelf te weinig certificaten hadden om aan hun volledige verplichting te voldoen. Enkel bij de inlevering op 31 maart 2008 en na de retroactieve verlaging van het quotum tot 3,75%, voldeden alle partijen aan hun inleverplicht, met uitzondering van één partij die ervoor koos zijn groenestroomcertificaten niet allemaal in te leveren. Bij de inleverronde van 31 maart 2010 voldeden vier van de twintig certificaatplichtige partijen niet aan hun volledige inleverplicht. Opnieuw beschikte één van deze vier weliswaar over voldoende aanvaardbare Vlaamse groenestroomcertificaten, maar besliste deze om ze niet allemaal in te leveren. De tekorten van de drie overige leveranciers waren niet substantieel.

Figuur 12: Overzicht van de inlever rondes van groenestroomcertificaten (GSC)

Handel in groenestroomcertificaten

Er wordt een zeer aanzienlijk aantal groenestroomcertificaten uitgereikt aan partijen die ook certificaatplichtig zijn, waardoor het aandeel certificaten dat (wellicht) nooit verhandeld (hoeven te) worden kan geraamd worden op zo'n 54% van alle uitgereikte certificaten.

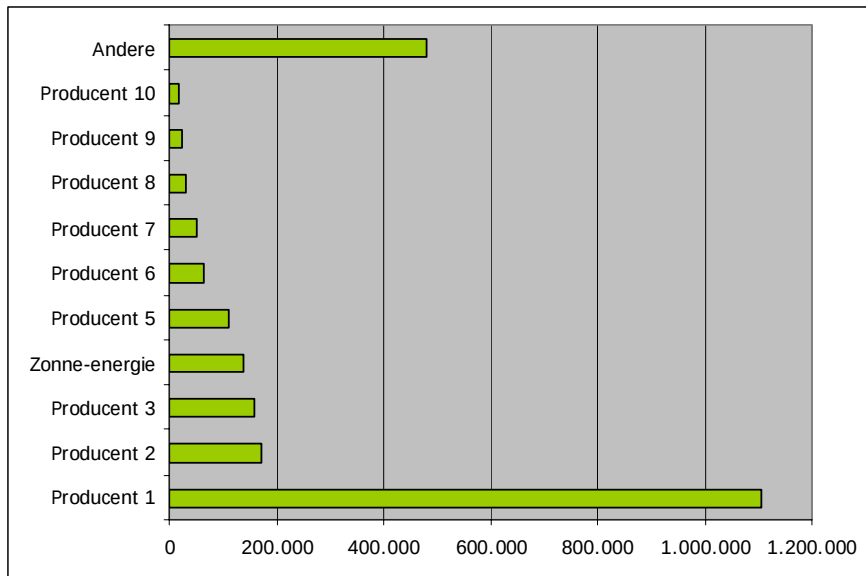
Door de koppeling van de functies 'garantie van oorsprong' en 'steuncertificaat' op het groenestroomcertificaat, wordt de analyse van de evolutie van de gemiddelde transactieprijs op de bilaterale certificatenmarkt bemoeilijkt. De prijsontwikkeling is vaak onlogisch, wanneer bijvoorbeeld vastgesteld wordt dat de prijs van een groenestroomcertificaat zonder garantie van oorsprong hoger ligt dan die van een certificaat met garantie van oorsprong, aangezien de functie 'garantie van oorsprong' zonder twijfel een economische waarde heeft. Een mogelijke verklaring kan het bestaan van lange termijncontracten voor de verkoop van groenestroomcertificaten aan certificaatplichtige partijen zijn, waarbij in de prijsformules geen rekening gehouden wordt met de waarde van de garantie van oorsprong. Ook het feit dat deze lange termijncontracten vaak verwijzen naar de historische ontwikkeling van de gemiddelde transactieprijs kan hier meespelen. Dit laatste draagt mogelijk ook bij tot de relatief grote stabiliteit van de gemiddelde transactieprijs. Toch zien we, net als voor warmtekrachtcertificaten, een langzame daling van de gewogen gemiddelde transactieprijs per handelsperiode, voorafgaande aan de inleveringsmomenten (zie tabel 6).

Handelsperiode	gewogen gemiddelde transactieprijs groenestroomcertificaten
1 apr 2006 - 31 mrt 2007	109,18
1 apr 2009 - 31 mrt 2010	108,91
1 apr 2008 - 31 mrt 2009	108,09
2 apr 2009 - 31 mrt 2010	107,34
1 jan 2010 - 31 mrt 2011	106,75

Tabel 6 : Evolutie gewogen gemiddelde transactieprijs groenestroomcertificaten

Een analyse van wie de grote spelers zijn op het vlak van de productie, biedt meer inzicht in de verhoudingen op de markt voor groenestroomcertificaten.

Figuur 13 : Top 10 van de partijen volgens aantal groenestroomcertificaten

We zien op figuur 13 meteen dat de groenestroomcertificatenmarkt sterk beïnvloed wordt door de grootste producent van elektriciteit op basis van hernieuwbare bronnen. Het is zelfs zo dat alle andere producenten samen lager scoren dan de grootste producent. Ook opvallend is dat de geaggregeerde productie op basis van zonne-energie in 2009 al goed was voor de 4de plaats in de top 10. Dit betekent dat de distributienetbeheerders, die de groenestroomcertificaten afkomstig van zonnepanelen opkopen, nu een belangrijke plaats in de markt voor groenestroomcertificaten innemen.

Levering van milieuvriendelijke elektriciteit

Uit de hoeveelheid garanties van oorsprong voorgelegd aan de VREG, blijkt dat in 2009 19.807 GWh elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen werd geleverd aan eindafnemers in het Vlaamse Gewest. Dit is 45% van de totale hoeveelheid elektriciteit die in 2009 over het Vlaamse distributie- en transmissienet werd geleverd. De grote meerderheid van de voorgelegde garanties van oorsprong was afkomstig uit het buitenland.

2.3. De productie van groene warmte

In 2009 werd er 10.866 TJ groene warmte geproduceerd, verdeeld over biomassawarmte zonder WKK (6715 TJ), biomassawarmte met WKK (3644 TJ), warmtepompen en -pompboilers (313 TJ) en zonthermisch (193 TJ). Ten opzichte van 2008 was de productie toegenomen met 660 TJ (+6,5%). Het aandeel groene warmte in de totale warmteproductie in Vlaanderen steeg van 2,1% in 2008 naar 2,3% in 2009 (in 2005: 1,5%).

Wat de diverse biomassatypes betreft, werd de meeste groene warmte in 2009 geleverd door houtstook (6883 TJ). De organisch-biologische fractie van restafval (1228 TJ) en biogas (1225 TJ) volgden op de tweede plaats. Enkel het gebruik van biogas kende een belangrijke wijziging ten opzichte van 2008 (+103%). De andere biomassabronnen zijn bio-olie (528 TJ, +30%), slib (438 TJ, -26%) en stortgas (6 TJ, -32%).

In 2009 werden door de netbeheerders 3619 premies voor zonneboilers toegekend. Dit is een stijging met 10% ten opzichte van 2008. Er werden ook 666 premies gegeven voor warmtepompen en warmtepompboilers (+26%).

2.4. Opvolging indicatoren beleidsnota energie

Toename van het aandeel groenestroom conform de groenestroomquota vastgelegd in het decreet van 8 mei 2009 tot wijziging van het Elektriciteitsdecreet (9% in 2014 – 13% in 2020)

Hiervoor wordt verwezen naar figuur 12 en de bijhorende toelichting in II.2.2.

Toename van het aandeel hernieuwbare energie in het finaal energiegebruik (indicator Pact 2020) conform de doelstellingen in uitvoering van de nieuwe Europese richtlijn hernieuwbare energie (tussentijdse doelstelling 2014)

Het aandeel hernieuwbare energie in het bruto finaal energiegebruik is toegenomen van 1,3% in 2005 tot 2,8% in 2009.

De Vlaamse doelstellingen inzake hernieuwbare energie voor 2020 en het pad zijn nog niet vastgelegd.

Toename van het aandeel elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen en kwalitatieve WKK in de totale Vlaamse elektriciteitsvraag (indicator Pact 2020)

Het aandeel elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen en WKK in het bruto elektriciteitsverbruik is toegenomen van 19,2% in 2008 naar 23,6% in 2009.

Toename van het aandeel lokale energieproductie in de totale Vlaamse energievraag (indicator Pact 2020)

Het aandeel bedroeg 32,9% in 2008 en steeg tot 33,8% in 2009.

Toename aandeel hernieuwbare energie in de transportsector (indicator Pact 2020)

Het aandeel hernieuwbare energie in transport is toegenomen van 1,1% in 2007 tot 3,0% in 2009.

3. Bestrijden van de energiearmoede

3.1. Evolutie van het aantal klanten van de sociale leveranciers voor elektriciteit en gas, het aantal budgetmeters en het aantal afsluitingen

Het aantal huishoudens dat bij een netbeheerder (in zijn rol als sociale leverancier) gas en elektriciteit afneemt nadat de commerciële leverancier het leveringscontract heeft opgezegd wegens wanbetaling, is de voorbije jaren gestegen (zie tabel 7). Eind 2009 ging het om 72.978 huishoudens voor elektriciteit en 50.721 voor aardgas. Dit komt overeen met respectievelijk 2,75% en 3,24% van de huishoudelijke elektriciteits- en gasafnemers.

Bij iets meer dan de helft (55%) van de door de sociale leverancier van elektriciteit beleverde huishoudens werd een budgetmeter geplaatst. Het aantal budgetmeters is de voorbije jaren stelselmatig toegenomen. Eind 2009 verbruikte 1,48% van alle elektriciteitsafnemers stroom via een budgetmeter. Enkel waar de installatie van een budgetmeter technisch niet mogelijk is of als overgangsmaatregel in de aanloop naar de plaatsing van een budgetmeter, worden nog stroombegrenzers⁶ geplaatst. Het aantal stroombegrenzers daalde het laatste jaar opnieuw lichtjes.

Het aantal afgesloten toegangspunten⁷ voor elektriciteit en gas is over de laatste 5 jaar duidelijk toegenomen. Voor aardgas is er een daling in 2009 ten opzichte van 2008.

	2005	2006	2007	2008	2009
Klanten sociale leverancier elektriciteit	35.994	53.645	52.170	60.026	72.978
Budgetmeters	15.901	25.405	34.300	36.059	40.341
Stroombegrenzers	3.292	3.743	3.424	2.728	2.509
Afgesloten toegangspunten elektriciteit	342	410	596	756	801
Klanten sociale leverancier aardgas	24.702	37.948	36.127	41.521	50.721
Budgetmeters	0	0	0	0	4.488
Afgesloten toegangspunten aardgas	435	823	2.028	2.845	2.733

Tabel 7 : Evolutie van het aantal klanten van de sociale leverancier, het aantal geplaatste budgetmeters en stroombegrenzers en het aantal afgesloten afnemers (Bron: VREG)

3.2. Opvolging indicatoren beleidsnota energie

Daling van het percentage armen dat moeilijkheden ondervindt om de verwarming van zijn woning te bekostigen.

Tussen 2005 en 2007 was het percentage van de Belgen die in armoede leven of het risico lopen op armoede dat het financieel moeilijk heeft om de woning voldoende te verwarmen gestegen van 30,0 tot 32,9 %.⁸ In 2008 daalde het tot 27,3%..

⁶ Begrenzing tot 10 Ampère.

⁷ Er wordt gesproken over afgesloten toegangspunten en niet over huishoudens omdat niet geweten is of de toegangspunten ook effectief bewoond zijn.

⁸ Bron: EU-SILC-enquête (European Union – Statistics on Income and Living Conditions). Een huishouden loopt een risico op armoede indien zijn beschikbaar inkomen lager is dan 60% van het gemiddeld inkomen, rekening houdende met de gezinsgrootte.

Afname van het aantal leveringscontracten elektriciteit en aardgas dat wegens wanbetaling wordt opgezegd.

Het aantal huishoudens dat bij een netbeheerder elektriciteit afneemt nadat de commerciële leverancier het leveringscontract heeft opgezegd wegens wanbetaling, is gestegen van 60.026 eind 2008 naar 72.978 eind 2009 (+22%). Voor aardgas evolueerde dit aantal van 41.521 eind 2008 naar 50.721 eind 2009, eveneens goed voor een stijging met 22% (zie tabel 7).

Het aandeel van de huishoudelijke toegangspunten die worden beleverd door de netbeheerder in het totaal aantal huishoudelijke toegangspunten is van eind 2008 naar eind 2009 met 0,48 procentpunt gestegen (van 2,27% naar 2,75%). Voor aardgas bedroeg de toename 0,53 procentpunt (van 2,71% naar 3,24%).

Afname van het aantal afsluitingen van gezinnen, geen afsluitingen zonder een gedegen sociaal onderzoek.

Bij wanbetaling bij de sociale leverancier moet een vraag tot afsluiting van een klant steeds voorgelegd worden aan de lokale adviescommissie van de gemeente (behalve ingeval van fraude, bij onveiligheid, bij leegstand of wanneer de klant weigert om een contract te tekenen na verhuis).

Vooraleer voor elektriciteit werden in de loop van 2009 veel minder huishoudelijke toegangspunten afgesloten dan in 2008 : 923 versus 1429 (-35%), niettegenstaande de grotere toevloed van dossiers bij de lokale adviescommissies. Dit wordt verklaard door enerzijds een betere werking van deze commissies en anderzijds de verhoogde voorkeur voor het plaatsen van een budgetmeter. Omdat het aantal heraansluitingen in de loop van 2009 echter lager lag dan het aantal afsluitingen, waren er eind 2009 uiteindelijk 6% meer afgesloten toegangspunten dan eind 2008 (801 versus 756). (zie tabel 7)

Ook voor aardgas waren er in de loop van 2009 minder afsluitingen in vergelijking tot 2008 (-8%). Doordat er meer heraansluitingen waren dan afsluitingen, stond de teller van het aantal afgesloten toegangspunten voor aardgas eind 2009 op 2733, een daling met 3,9% ten opzichte van 2008 (2845).

Het aandeel afgesloten huishoudelijke toegangspunten (inclusief leegstand) in het totaal aantal huishoudelijke toegangspunten is met 0,16 procentpunt gestegen tussen eind 2008 en eind 2009 (van 0,03% naar 0,19%). Voor aardgas bedroeg de toename 0,14 procentpunt (van 0,03% naar 0,17%).

4. Bijdragen tot de kwantitatieve en kwalitatieve uitbouw van groene jobs

4.1. Monitoring van de jobs in de hernieuwbare energiesector

In samenwerking met VEA voerde het departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE) in de loop van 2009-2010 een onderzoek uit naar de tewerkstelling in 2008 in de hernieuwbare energiesector aan de hand van een elektronische en telefonische enquête. De resultaten worden in oktober 2010 verwacht. Na extrapolatie van de antwoorden wordt de tewerkstelling in de hernieuwbare energiesector geraamd op 8800 voltijdse jobs (0,4% van de actieve bevolking). Dit aantal ligt in de lijn van andere, eerder uitgevoerde onderzoeken. De sector bestaat voor een groot deel uit kleine en middelgrote bedrijven.

Agoria, de koepel van de technologiesector, berekende dat, indien de Europese doelstellingen inzake hernieuwbare energie worden waargemaakt, in 2020 33.000 Belgen in de hernieuwbare energiesector zullen werken. Er is vooral nood aan hoogopgeleid technisch personeel en installateurs.

4.2. Opvolging indicatoren beleidsnota energie

Toename van de omzet, de werkgelegenheid en het aantal starters in de hernieuwbare energiesector (indicator Pact 2020).

De werkgelegenheid in de hernieuwbare energiesector wordt geraamd op 8800 voltijdse jobs in 2008, de omzet op ongeveer 5 miljard euro. Voor het aantal starters is geen monitoring voorhanden. Uit het onderzoek bleek wel dat een groot deel van de hernieuwbare energiesector uit jonge bedrijven bestaat.

Toename van de omzet, de werkgelegenheid en het aantal starters bij de energiedienstenbedrijven

Voor deze indicator is nog geen monitoring voorhanden. Het departement LNE zal nagaan welke aanpak het best kan worden gevolgd om een nulmeting uit te voeren en een regelmatige monitoring in te stellen.

Toename van het aantal bedrijven in de groene economie dat een kwaliteitsgarantie kan voorleggen.

Wat betreft de bedrijven die actief zijn op het vlak van hernieuwbare energie, warmtekrachtkoppeling en energie-efficiëntie, is voor deze indicator nog geen monitoring voorhanden. Om de kwaliteit van de uitvoering van investeringen in hernieuwbare energietechnologieën te waarborgen, wordt momenteel voor installateurs van hernieuwbare energie-installaties een certificatieregeling uitgewerkt (zie III.7). Er zal worden nagegaan of deze regeling in een latere fase kan worden uitgebreid naar de installateurs van energie-efficiënte technieken. Deze regelingen zullen toelaten om het aantal bedrijven die actief zijn in het energiedomein en die een kwaliteitsgarantie kunnen voorleggen, systematisch op te volgen.

5. Verbeteren van de werking van de Vlaamse elektriciteits- en gasmarkten met als doel klanten een goede dienstverlening aan te bieden tegen een concurrentiële prijs.

5.1. Evolutie van de voornaamste karakteristieken van de Vlaamse elektriciteits- en gasmarkten

Aantal actieve leveranciers

Op 1 september 2010 zijn er 27 houders van leveringsvergunningen elektriciteit, één meer dan eind 2009.

Het aantal vergunningshouders voor de levering van aardgas staat op 1 september 2010 op 19, evenveel als eind 2009.

Marktaandelen leveranciers

Uit de jaarlijks gerapporteerde hoeveelheden elektriciteit en aardgas die elke leverancier op het distributienet levert, blijkt dat de Electrabel-groep in 2009 een marktaandeel had van 68,88% voor elektriciteit en 62,75% voor aardgas. SPE volgde met 15,16% respectievelijk 15,99%. De marktaandelen van andere spelers liggen onder de 5%, behalve van Nuon die daar net boven uitkwam (5,66% voor elektriciteit en 5,18% voor aardgas).

Uitgedrukt in % van het aantal actieve toegangspunten op het elektriciteitsnet (zie tabel 8), beschikte de Electrabel-groep in 2009 over een marktaandeel van 65,7%. Daarna volgde de SPE-groep met 20,20%. Opvallend is de sterke toename van het marktaandeel van de netbeheerders, hoofdzakelijk in de rol als sociale leverancier.

Leverancier	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Electrabel Customer Solutions N.V.	75,83	69,62	67,76	67,73	67,47	66,83	65,70
SPE N.V.	0,01	0,35	0,47	20,43	19,99	20,08	20,20
Nuon Belgium N.V.	1,66	6,96	7,83	7,69	7,57	7,71	7,88
Netbeheerders	0,00	0,72	1,20	1,72	2,34	2,48	2,77
Essent Belgium N.V.	0,60	1,77	2,27	1,97	2,01	1,97	1,82

Tabel 8: Marktaandelen elektriciteitsleveranciers op 1 januari, uitgedrukt in % van totaal aantal toegangspunten (Bron: VREG-statistieken op basis van gegevens netbeheerders)

Voor aardgas zien we vergelijkbare marktaandelen en springt ook de sterke groei van het marktaandeel van de netbeheerders in het oog (zie tabel 9).

Leveranciers	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Electrabel Customer Solutions N.V.	85,28	76,61	73,02	72,05	70,96	69,53	67,99
SPE N.V.	nvt	<0,01	<0,01	15,71	15,98	16,65	16,95
Nuon Belgium N.V.	1,56	7,56	8,39	8,17	8,02	8,16	8,19
Netbeheerders	0,00	0,97	1,57	2,27	2,94	3,05	3,37
Essent Belgium N.V.	nvt	1,02	1,74	1,53	1,71	1,72	1,58

Tabel 9: Marktaandelen aardgasleveranciers op 1 januari, uitgedrukt in % van totaal aantal toegangspunten (Bron: VREG-statistieken op basis van gegevens netbeheerders)

Concentratiegraad

De Herfindahl-Hirschman index (HHI) is een vaak gebruikte maatstaf voor de concentratiegraad in een bedrijfstak. De berekening is gebaseerd op de verdeling van de markt onder verschillende aanbieders. De uitkomst van de berekening ligt steeds tussen 0 (volledige mededinging) en 10.000 (monopolie). In het algemeen is een HHI onder de 1800 aangewezen, terwijl een HHI boven de 2500 op zware risico's voor de marktwerking wijst.

De maximale waarden worden in Vlaanderen zowel voor de elektriciteits- als voor de aardgasmarkt in ruime mate overschreden (zie tabel 10). De aardgasmarkt is nog sterker geconcentreerd dan de elektriciteitsmarkt. De Vlaamse energiemarkt is dan ook te vergelijken met een markt met slechts twee gelijkwaardige aanbieders. Dit is te wijten aan het belangrijke marktaandeel van de standaardleveranciers en aan de fusies en participaties tussen de verschillende spelers.

	2006	2007	2008	2009
Elektriciteitsmarkt	5072	5190	4938	4812
Gasmarkt	5513	5610	5205	5007

Tabel 10 : De evolutie van de Herfindahl-Hirschman index (HHI) voor de Vlaamse elektriciteits- en gasmarkt

Een alternatieve indicator voor het meten van de mate waarin een industrie of markt geconcentreerd is, is de C3-index. Deze concentratie-index geeft het gezamenlijke marktaandeel aan van de drie ondernemingen met het grootste marktaandeel.

Voor elektriciteit hadden de leveranciers met de grootste marktaandelen, uitgedrukt in aantal toegangspunten, Electrabel Customer Solutions + Electrabel, SPE en Nuon een C3 van 93,8% in 2009. Voor aardgas lag de absolute meerderheid bij Electrabel Customer Solutions + GDF, SPE en Nuon (93,2%). In termen van volume, leverden de drie grootste elektriciteitsleveranciers (Electrabel Customer Solutions + Electrabel, SPE en Nuon) samen 89,77% van alle elektriciteit aan eindafnemers op het distributienet in Vlaanderen. In 2008 was dit nog 89,41%. Voor aardgas zijn de drie grootste leveranciers in termen van volume, Electrabel Customer Solutions + GDF SUEZ, Distrigas en SPE. Ze leverden in 2009 samen 86,23% van het totale volume aardgas aan de eindafnemers (tegenover 88,32% in 2008).

Zowel op basis van de HHI-index als op basis van de C3-indicator blijkt dat de Vlaamse elektriciteits- en aardgasmarkt nog steeds zeer sterk geconcentreerd is.

Aandeel passieve klanten

Een goede indicator voor de maturiteit van de energiemarkt vormt het aantal afnemers dat nog steeds passief gebleven is, dit wil zeggen het aantal energieafnemers dat nog geen enkele actie ondernam gericht op het sluiten van een contract met een energieleverancier. Deze gezinnen en bedrijven worden dus nog steeds aan standaardvoorwaarden door de standaardleverancier in het betrokken netgebied beleverd.

Begin 2010 werd de drempel van 90% gecontracteerde elektriciteitsklanten overschreden. Meer dan 9 op de 10 huishoudelijke klanten heeft inmiddels een elektriciteitscontract met een leverancier onderschreven. Voor aardgas is dit meer dan 95%.

Leverancierswissels en switchgraad

Gelijklopend met de toename van het aantal gecontracteerde afnemers is er ook een toename merkbaar van het aantal afnemers dat de overstap maakte naar een andere leverancier.

	JAN	FEB	MRT	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC	TOT
2005	0,58	0,50	0,35	0,31	0,39	0,46	0,43	0,34	0,35	0,24	0,37	0,26	4,58
2006	0,54	0,37	0,30	0,51	0,30	0,25	0,45	0,70	0,56	0,36	0,40	0,28	5,02
2007	0,54	0,51	0,43	0,51	0,42	0,39	0,42	0,44	0,45	0,52	0,50	0,46	5,58
2008	0,53	0,69	0,49	0,47	0,44	0,45	0,40	0,41	0,46	0,43	0,41	0,42	5,60
2009	0,45	0,35	0,46	0,43	0,59	0,45	0,41	0,46	0,50	0,65	0,41	0,49	5,64
2010	0,62	0,42	0,46	0,57	0,58	0,59	0,66						3,89

Tabel 11 : Aandeel (%) van totaal aantal toegangspunten dat op de eerste kalenderdag van de maand de overstap maakte naar een andere elektriciteitsleverancier

	JAN	FEB	MRT	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC	TOT
2005	0,74	0,63	0,35	0,39	0,39	0,45	0,52	0,30	0,31	0,17	0,29	0,13	4,67
2006	0,66	0,28	0,32	0,74	0,35	0,36	0,61	0,46	0,44	0,49	0,41	0,31	5,44
2007	0,47	0,59	0,34	0,60	0,56	0,50	0,51	0,59	0,84	0,68	0,67	0,62	6,90
2008	0,67	0,64	0,59	0,54	0,57	0,56	0,46	0,47	0,52	0,48	0,48	0,46	6,44
2009	0,54	0,38	0,48	0,52	0,45	0,57	0,44	0,50	0,57	0,70	0,46	0,64	6,25
2010	0,45	0,43	0,57	0,60	0,66	0,68	0,64						4,04

Tabel 12 : Aandeel (%) van totaal aantal toegangspunten dat op de eerste kalenderdag van de maand de overstap maakte naar een andere aardgasleverancier

Als we er vanuit gaan dat de meeste contracten een duurtijd van een jaar hebben, zal eenzelfde toegangspunt slechts een keer per jaar van leverancier veranderen. Om te weten hoeveel toegangspunten in een jaar van leverancier veranderd zijn, kunnen de maandelijkse switchpercentages dus gewoon opgeteld worden.

De switchdynamiek in 2009 ligt op hetzelfde niveau als in 2008 en in 2007. In 2009 lag het aantal leverancierswissels vooral hoog in het tweede en het vierde kwartaal. Normaal is het aantal leverancierswissels in januari en in de zomermaanden hoger dan gemiddeld. 1 januari is een belangrijke switchdatum, omdat op die dag het grootste deel van de niet-huishoudelijke markt werd geliberaliseerd. Dezelfde redenering geldt voor 1 juli, de datum waarop de huishoudelijke markt werd geopend. Omdat meestal met jaarcontracten gewerkt wordt, en klanten van leverancier veranderen nadat hun contract bij een vorige leverancier afliep, zou een stijgende trend van de indicator in deze maanden logisch zijn.

In de eerste helft van 2010 ligt de switchdynamiek opmerkelijk hoger dan in de voorgaande jaren. Bijna 200.000 klanten (samengeteld voor elektriciteit en aardgas) veranderden dit jaar bewust van energieleverancier. Als de huidige hoge switchactiviteit aanhoudt, zal 2010 dus aanzienlijk hoger uitkomen dan 2009 (290.000 switches).

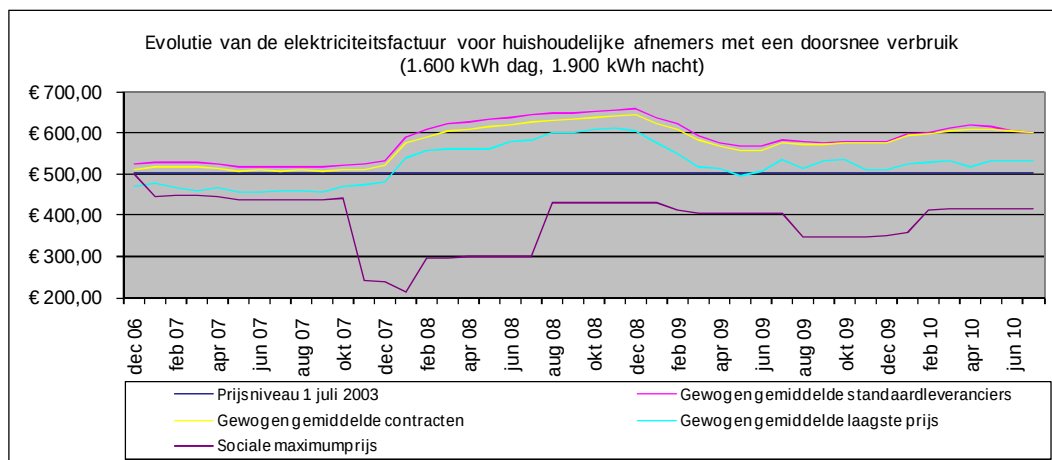

Prijsevolutie van elektriciteit en aardgas voor huishoudelijke afnemers

Uit de prijzenstudies van de VREG over de huishoudelijke markt blijkt dat de vrijmaking voor alle Vlaamse huishoudelijke afnemers van aardgas en elektriciteit nog steeds een positief effect heeft. De afnemers kunnen immers nog altijd een prijsvoordeel bekomen door een actieve leverancierskeuze te maken. Door het prijsbeleid van de energieleveranciers is het procentueel voordeel dat een afnemer kan doen door een contract af te sluiten, echter niet gelijk over de verschillende categorieën van gebruikers.

Prijzen voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik die verwarmen met elektriciteit

In onderstaande grafiek wordt de evolutie van de gewogen gemiddelde prijs van de standaardleveranciers, van de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en van de gewogen gemiddelde laagste prijs getoond op maandbasis. Ook wordt de sociale maximumprijs opgenomen.

Figuur 14 : Evolutie van de elektriciteitsfactuur voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik die verwarmen met elektriciteit

Zowel de curve van de gewogen gemiddelde prijs van de standaardleveranciers, van de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en van de gewogen gemiddelde laagste prijs kende een dalend verloop tussen december 2008 en december 2009. De gewogen gemiddelde laagste prijs daalde het sterkst (met 15,3%). In de periode januari tot juli 2010 bleven de elektriciteitsprijzen quasi stabiel.

Sinds juli 2009 berekent de VREG ook gewogen gemiddelde prijzen waarbij een onderscheid gemaakt wordt op basis van het vaste of het variabele karakter van de energieprijzen. De gewogen gemiddelde curven van de vaste energieprijzenproducten stijgen, terwijl die van de variabele energieprijzenproducten een dalend verloop vertonen. Dit kan een indicatie zijn dat de elektriciteitsleveranciers kostenverhogingen verwachten.

Onderdelen van de elektriciteitsprijs voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik

De totale jaarlijkse kost die door de leveranciers aan hun eindafnemers wordt aangerekend, bestaat uit verschillende prijsonderdelen:

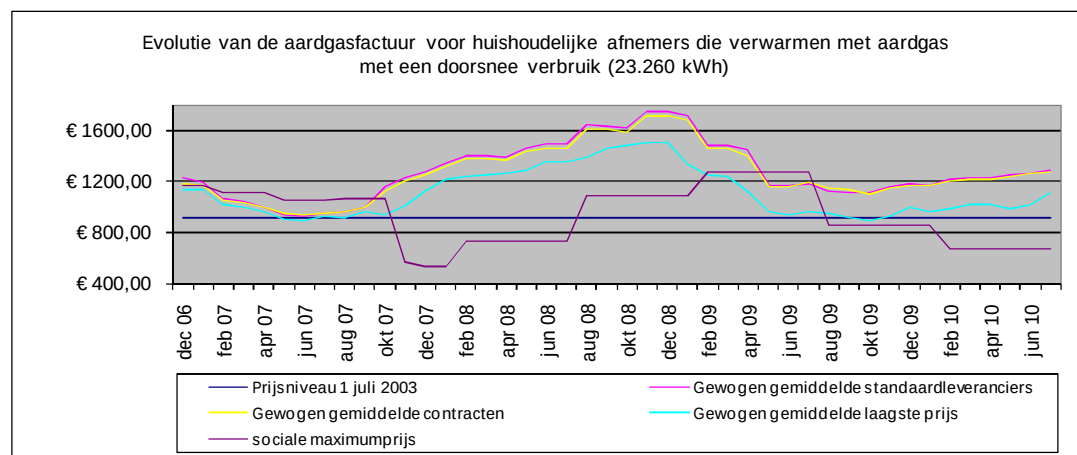
- energieprij (inclusief de kosten voor groene stroom en WKK);
- nettarieven (voor distributie en transmissie);
- heffingen.

De leveranciers kunnen zich van elkaar onderscheiden op basis van de energieprij en de heffingen voor denuclearisatie en Kyoto. Sinds 1 juli 2009 maken deze heffingen, evenals de overige heffingen die deel uitmaken van de federale bijdrage, deel uit van de transmissienettarieven. Omwille van het cascadeprincipe (doorrekening van transmissienetbeheerder Elia naar distributienetbeheerders naar leveranciers) is de federale bijdrage verschillend per distributienetbeheerder.

In december 2009 was het procentueel aandeel van de post 'energie' in de elektriciteitsprijs 55,7%, van 'distributie' 35,7%, van 'transmissie' 7,2% en van 'heffingen' 1,4%.

Prijzen voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik die verwarmen met aardgas

De gewogen gemiddelde aardgasprijs van de standaardleveranciers, de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en de gewogen gemiddelde laagste prijs volgden allen een dalend verloop tussen december 2008 en december 2009 (zie figuur 15). De gewogen gemiddelde laagste prijs daalde het sterkst (met 33,8%).

Figuur 15 : Evolutie van de aardgasfactuur voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik die verwarmen met aardgas

In tegenstelling tot de gewogen gemiddelde prijs van de standaardleveranciers en de gewogen gemiddelde prijs van de contracten die tussen juli en december 2009 daalden (respectievelijk met 0,4% en 1,7%), steeg de gewogen gemiddelde laagste prijs met 4,1% in dezelfde periode.

In juli 2009 lag de gewogen gemiddelde prijs van de contracten 3,24 euro hoger dan de gewogen gemiddelde prijs van de standaardleveranciers. Dit contra-intuïtieve resultaat wordt verklaard doordat de gewogen gemiddelde prijs van de contracten zowel contracten met een variabele energieprij als

contracten met een vaste energieprijis betreft. De energieprijzen van de standaardleveranciers zijn allemaal variabel. We vergelijken dus enigszins appels met peren. Uitsplitsing van de gewogen gemiddelde prijs van de contracten tussen contracten met vaste en variabele energieprijis maakt duidelijk dat de prijscurve van de vaste energieprijiscontracten hoger ligt dan die van de 'contracten' van de standaardleveranciers. De gewogen gemiddelde prijs van de variabele energieprijiscontracten ligt lager dan de gewogen gemiddelde prijs van de standaardleveranciers.

In de periode januari tot juli 2010 was de evolutie van de aardgasprijzen licht stijgend. De prijs van de gewogen gemiddelde standaardleveranciers en de prijs van de gewogen gemiddelde contracten is in de laatste maanden veel minder sterk gestegen dan die van de gemiddelde laagste prijs. Ondanks deze veel sterkere procentuele stijging, is de gewogen gemiddelde laagste prijs in juli 2010 nog steeds ongeveer 166 euro goedkoper dan het prijspeil van de standaardleveranciers en van de gemiddelde contracten.

Ook voor aardgas biedt een vergelijkende analyse van de prijzevolutie van de variabele energieprijis en de vaste energieprijisproducten een interessant inzicht in de prijzevolutie die de energieleveranciers op marktniveau mogelijk verwachten. Voor aardgas vertonen alle curven een stijgende evolutie, maar ook hier valt op dat de curve van de gewogen gemiddelde vaste energieprijisproducten opvallend sterker stijgt dan die van de variabele energieprijisproducten. Ook hieruit kan afgeleid worden dat de aardgasleveranciers mogelijk stijgende kostprijzen verwachten voor de komende 1 à 3 jaar.

Onderdelen van de aardgasprijs voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik

De totale jaarlijkse kostprijs die de leveranciers aan hun eindafnemers aanrekenen, bestaat ook voor aardgas uit verschillende onderdelen:

- energieprijis;
- nettarieven (distributie en vervoer);
- heffingen.

De leveranciers hebben een invloed op de energieprijis⁹.

Met ingang van 1 juli 2009 werden voor een aantal distributienetbeheerders nieuwe distributienettarieven goedgekeurd. Dit resulteerde in een stijging van het aandeel van 'aardgasdistributie' in de totale jaarlijkse kostprijs.

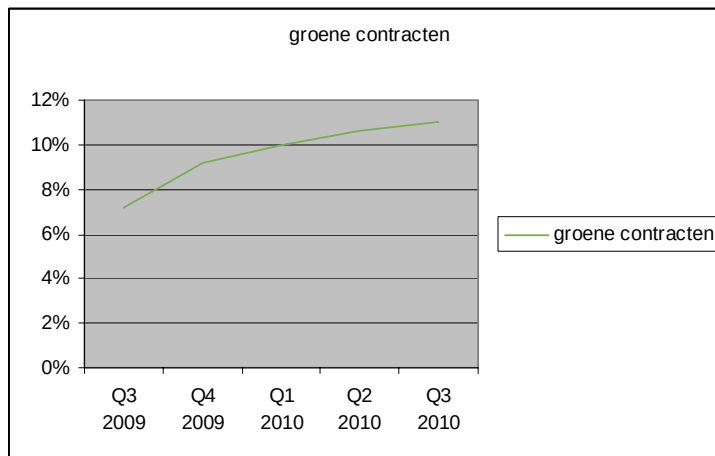
In december 2009 is het procentueel aandeel van 'energie' 65,1%, van 'aardgasdistributie' 28,5%, van 'vervoer' 3,2% en van 'heffingen' 3,2%.

Groene stroomcontracten

Het aantal groene contracten neemt nog steeds toe maar de stijging is niet meer zo sterk als in 2009. De contracten die in figuur 16 meegenomen worden, zijn contracten die 100% groene stroom garanderen als contractvoorwaarde.

---

⁹ De energieprijis omvat de vervoersnettarieven, die verschillend zijn per leverancier.

Figuur 16 : Evolutie van het procentueel aandeel groene contracten

KMO's

In 2011 zal worden nagegaan hoe ook de prijzen van elektriciteit en aardgas voor ondernemingen, met in het bijzonder voor kleine en middelgrote ondernemingen, kan worden gemonitord.

Kennis Vlaamse burgers en bedrijven over de werking en opportuniteiten van de Vlaamse energiemarkt

Anno 2009 voelt 62% van de Vlaamse gezinnen zich voldoende geïnformeerd over de vrijmaking van de energiemarkt. Dit is een duidelijke verbetering ten opzichte van 2008 (52% in 2008) (zie figuur 15).

Het aandeel gezinnen dat actief op zoek ging naar informatie over de vrijmaking van de energiemarkt, bleef stabiel: 44% in 2009 versus 42% in 2008. Het feit dat gezinnen zich beter geïnformeerd voelen is dus niet zozeer te wijten aan het actiever zoeken naar informatie, maar eerder aan het gemakkelijker vinden van de informatie.

Van de gezinnen die informatie over de vrijmaking zochten, vond 71% voldoende informatie. In 2008 was dit slechts 65%. De 29% die niet vond wat ze zochten, was vooral op zoek naar (prijs)vergelijkingen van leveranciers en naar de goedkoopste leverancier. Deze informatie wordt nochtans gratis en objectief aangeboden op de website van de VREG.

Er bestaat een duidelijke samenhang tussen het zoeken en vinden van informatie over de vrijmaking van de energiemarkt enerzijds en de bekendheid van de VREG anderzijds:

- Van de gezinnen die rapporteren 'goed' of 'globaal' te weten wat de VREG doet, zocht 70% naar informatie over de vrijmaking. 80% van hen vond voldoende informatie.
- Onder de gezinnen die de VREG slechts van naam of helemaal niet kenden, heeft maar 35% informatie gezocht. 65% van hen vond de informatie die ze zochten.

Voor het eerst werd gepeild naar hoe de gezinnen staan tegenover de vrijmaking. 51% van de gezinnen is ervan overtuigd dat de vrijmaking van de energiemarkt voor henzelf als consument een positief effect heeft. 38% denkt niet dat de vrijmaking een positief effect heeft en 11% heeft geen mening.

Opvallend is dat ook de houding ten opzichte van de vrijgemaakte energiemarkt sterk samenhangt met het al dan niet vinden van informatie. 59% van de gezinnen die informatie over de vrijmaking zocht en vond, denkt dat de vrijmaking op hen als consument een positief effect heeft. Van de gezinnen die gezocht hebben en onvoldoende informatie vonden, vindt maar 35% dat de vrijmaking een positief gegeven is. Verder zegt 61% van de gezinnen met een elektriciteitscontract bij een andere leverancier dan hun standaardleverancier dat de vrijmaking een positief effect heeft, tegenover slechts 46% bij de gezinnen met een contract bij een standaardleverancier.

5.2. Opvolging indicatoren beleidsnota energie

Toename van de kennis van de Vlaamse burgers en bedrijven over de werking en opportuniteiten van de Vlaamse energiemarkt en een betere werking van deze energiemarkt.

Hiervoor wordt verwezen naar II.5.1.

Toename van het aantal afnemers dat een bewuste keuze maakt voor een leveranciers.

Hiervoor wordt verwezen naar II.5.1.

Aantal afnemers dat kiest voor een groen stroomcontract.

Hiervoor wordt verwezen naar II.5.1.

6. Verzekeren van een betrouwbare elektriciteits- en gasvoorziening en aansluiting op het distributienet tegen maatschappelijk aanvaardbare nettarieven

6.1 Stand van zaken betrouwbaarheid elektriciteits- en gasvoorziening in Vlaanderen

Uit internationale vergelijkingen blijkt dat de betrouwbaarheid van de elektriciteits- en gasvoorziening in het Vlaamse Gewest zeer hoog is. Volgens het *'4th Benchmarking Report on Quality of Electricity Supply'* van de *Council of European Energy Regulators* (CEER) van eind 2008, zijn de Vlaamse onderbrekingscijfers vergelijkbaar met die van Nederland, Duitsland en Denemarken die tot de laagst vermelde behoren. Het aantal en de duur van de stroom- en gasonderbrekingen zijn beperkt.

In het algemeen blijft de betrouwbaarheid van de middenspanningsdistributienetten op een hoog peil gehandhaafd. Gemiddeld werd de stroomvoorziening van een afnemer in 2009 0,51 keer ongepland onderbroken door incidenten op het middenspanningsnet en 0,05 keer door een onderbreking op het laagspanningsnet (zie tabel 13). Beide samen veroorzaakten bij de laagspanningsdistributienetgebruiker een gemiddelde spanningsonderbreking in 2009 van 21 minuten en 30 seconden. De onbeschikbaarheid is voornamelijk het gevolg van defecten op middenspannings- en hoogspanningskabels. Deze kunnen al dan niet veroorzaakt zijn door derden. De netbeheerders kunnen hier enerzijds via hun investeringspolitiek en anderzijds via het verstrekken van de liggingsgegevens invloed op uitoefenen. Om kabelbreuken door derden via graafwerken in de toekomst zoveel mogelijk te vermijden, hebben de netbeheerders de liggingsgegevens van hun kabels recent samengebracht in het 'Kabel en Leiding Informatie Portaal'.

De gemiddelde onbeschikbaarheid van de toegang tot het aardgasnet werd per afnemer geschat op 5 minuten in 2009, net als in 2008. In 2006 en 2007 lag dit cijfer op 6 minuten. Deze onbeschikbaarheid is nagenoeg volledig toe te schrijven aan geplande werken. Dit heeft meestal geen al te grote impact op het gebruikerscomfort aangezien geplande werken op voorhand moeten aangekondigd worden of in overleg gebeuren met de getroffen eindafnemers.

		2005	2006	2007	2008	2009
Laagspanning	Frequentie onderbrekingen				0,06	0,05
	Duur onbeschikbaarheid				0:06:23	0:05:35
Middenspanning	Frequentie onderbrekingen	0,69	0,68	0,56	0,55	0,51
	Duur onbeschikbaarheid	0:36:19	0:28:22	0:22:19	0:22:07	0:21:30
Aardgas	Duur onbeschikbaarheid		0:06:00	0:06:00	0:05:00	0:05:00

Tabel 13 : Evolutie van de frequentie en de duur van de stroom- en gasonderbrekingen op het distributienet (Bron: VREG)

6.2 Opvolging beleidsindicatoren beleidsnota energie

Stabilisatie of daling van het aantal en de duur van de stroom- en gasonderbrekingen op het distributienet.

Hiervoor wordt verwezen naar II.6.1.

Stijging van de aansluitingsgraad (AG) en aansluitbaarheidsgraad (ABG) van het aardgasnet

Onderstaande tabel 14 toont de aansluitbaarheidsgraad en de aansluitingsgraad van het aardgasnet op 1 januari 2010.

	ABG woongebied excl. landelijk karakter	ABG woongebied geheel	ABG globaal	AG volgens definitie Gasdecreet
Gaselwest	96,1	95,6	87,0	55,0
Imea	99,0	99,0	98,7	70,0
Imewo	96,6	96,0	92,4	57,9
Intergem	94,4	90,4	86,6	55,1
Iveka	95,3	94,1	88,3	64,3
Iverlek	93,7	91,0	87,4	57,8
Sibelgas	96,6	95,5	92,9	69,2
Iveg	96,0	93,7	93,3	79,4
Infrax West	93,4	93,6	89,6	52,8
Inter- energa	93,6	89,7	84,2	40,9

Tabel 14 : Aansluitbaarheids- en aansluitingsgraad van het aardgasnet in het Vlaamse Gewest op 1 januari 2010

Uitbouw van een slim elektriciteitsnetwerk waarop decentrale productie-eenheden en nieuwe toepassingen kunnen worden gekoppeld (indicator Pact 2020).

Hiervoor wordt verwezen naar III.17.

Resultaten van de pilootprojecten met slimme meters.

Twee proefprojecten inzake slimme meters lopen momenteel in Eandis-gebied (4000 meters) respectievelijk in Infrax-gebied (300). Vanaf 2012 zal, vanuit de ervaringen met deze 2 projecten, een grootschalig proefproject worden opgezet waarbij 40.000 slimme meters worden geplaatst. (zie III.17)

III. Stand van zaken en prognoses uitvoering operationele doelstellingen

1. Energiebegroting 2010 en 2011

Ondergaande samenvattende cijfers zijn gebaseerd op de cijfers na de eerste begrotingscontrole van 2010 en de initiële begrotingsopmaak 2011. Voor verdere details wordt verwezen naar de memorie van toelichting bij de middelen- en uitgavenbegroting die samen met deze beleidsbrief in het Vlaams Parlement wordt ingediend. De cijfers houden geen rekening met eventuele later nog door te voeren herschikkingen uit provisies in het kader van loonindexeringen, CAO's, enz., noch met de rendementsondersteuning die het VEA ontvangt voor het personeelslid met een arbeidshandicap.

Begroting 2010

De totaal voorziene uitgaven aan vastleggingen voor het energiebeleid worden in 2010 geraamd op 48.116 kEUR:

- 44.505 kEUR valt onder beheer van het VEA:
  - 4214 kEUR eigen apparaatkredieten – programma LA (incl. de ICT-uitgaven van het energiebeleid);
  - 40.291 kEUR beleidskredieten – programma LE. Deze bevatten 4410 kEUR vastleggingen die worden doorgevoerd op het Energiefonds en 24.000 kEUR kredieten die na de eerste begrotingscontrole worden toegevoegd uit de centrale provisie voor energiebesparende investeringen in private woningen (CB0 CB007 0100);
- 3611 kEUR onder beheer van het departement LNE:
  - 3536 kEUR dotatie VREG – programma LC;
  - 75 kEUR internationaal beleid – programma LE¹⁰.

Alle kredieten worden gespijsd uit de algemene middelen, behoudens de kredieten van het Energiefonds (rollend begrotingsfonds) waarvan de toegewezen ontvangsten in 2010 worden geraamd op 701 kEUR.

De invulling van de betaalkredieten op bovengenoemde programma's wordt in 2010 geraamd op maximaal 60.457 kEUR. Deze bevatten 17.000 kEUR betalingen die worden doorgevoerd op het Energiefonds en 23.060 kEUR betaalkredieten die na de eerste begrotingscontrole nog worden toegevoegd uit de centrale provisie voor energiebesparende investeringen in private woningen.

Begroting 2011

De kredieten van de centrale provisie voor energiebesparende investeringen in private woningen worden vanaf de begroting 2011 rechtstreeks geïmputeerd op programma LE van de energiebegroting.

---

¹⁰ Overige departementale kredieten en provisies die beheerd worden samen met de minister van Leefmilieu worden verder buiten beschouwing gelaten.

Zowel in vastleggingen als betalingen is een kredietverhoging voorzien om de uitbetaling van de dakisolatiepremies verder te kunnen verzekeren. De apparaatkredieten van het VEA blijven op hetzelfde niveau (-1%).

De totaal voorziene uitgaven aan vastleggingen voor het energiebeleid worden in 2011 geraamd op 61.425 kEUR:

- 57.302 kEUR valt onder beheer van het VEA:
  - 4175 kEUR eigen apparaatkredieten – programma LA (incl. ICT-uitgaven van het energiebeleid);
  - 53.127 kEUR beleidskredieten – programma LE, met inbegrip van 1600 kEUR geraamde vastleggingen op het Energiefonds;
- 4123 kEUR onder beheer van het departement LNE:
  - 4048 kEUR dotatie VREG – programma LC;
  - 75 kEUR internationaal beleid – programma LE.

De kredieten worden gespijsd uit de algemene middelen, behoudens de kredieten van het Energiefonds waarvan de toegewezen ontvangsten in 2011 worden geraamd op 770 kEUR. De invulling van de betaalkredieten op bovengenoemde programma's wordt in 2011 geraamd op 74.482 kEUR, inclusief de geraamde betalingen op het Energiefonds ten belope van 13.950 kEUR.

2. Opmaak tweede actieplan energie-efficiëntie 2011-2016

Dit is een sleutelproject in uitvoering van het Regeerakkoord en Vlaanderen in Actie (ViA), doorbraak 'groen en dynamisch stedengewest'.

Op 17 mei 2006 trad de Europese richtlijn betreffende energie-efficiëntie bij het eindgebruik en energiediensten in werking. De richtlijn verplicht de lidstaten onder andere om in de periode 2008-2016 een indicatieve doelstelling van 9% besparing op het eindverbruik van energie te halen. De referentieperiode is de recentste periode van vijf jaar voorafgaand aan de uitvoering van de richtlijn waarvoor officiële cijfers beschikbaar zijn. Voor het Vlaams Gewest en de andere gewesten is dit 2001-2005. De lidstaten zijn verplicht om hierover driemaal uitgebreid te rapporteren aan de Europese Commissie, via de actieplannen 'energie-efficiëntie' (2007, 2011, 2014).

Stand van zaken 2010

Eind 2009 en begin juli 2010 heeft de EC een draft van het geharmoniseerd model voor de *bottum-up* en *top-down* berekening van de energiebesparingen ter beschikking gesteld. De *bottum-up* rekenmethodes hebben in hoofdzaak betrekking op de gebouwensector. Waar geharmoniseerde rekenmethodes ontbreken, moeten eigen methodes worden uitgewerkt en in het tweede actieplan 'energie-efficiëntie' van 2011 ter goedkeuring aan de Europese Commissie worden voorgelegd.

In 2010 werd in de ENOVER-werkgroep 'energie-efficiëntie' overleg tussen de gewesten en de federale overheid gevoerd over de te hanteren inputgegevens en parameters voor de berekening van de *bottum-up* besparingen. De geharmoniseerde *bottum-up* methodes werden reeds toegepast op een aantal Vlaamse beleidsmaatregelen en er werden al een aantal eigen methodes uitgewerkt en berekend.

Door het consortium Econotec-ICEDD-VITO werd in opdracht van de drie gewesten en de federale overheid een studie uitgevoerd aangaande de toepasbaarheid van de *top-down* rekenmethodes.

Het ontwerpsjabloon voor de opmaak van het tweede actieplan 'energie-efficiëntie' werd op 11 juni 2010 door de Europese Commissie aan de lidstaten bezorgd. Er wordt verwacht dat het definitieve sjabloon van het actieplan, alsook de finale versie van de geharmoniseerde rekenmethodes, eind 2010 beschikbaar zullen komen.

Planning 2011

België moet ten laatste op 30 juni 2011 haar tweede actieplan 'energie-efficiëntie' indienen bij de EC. Dit plan moet volgende onderdelen bevatten:

- de vastgestelde energiebesparingsstreefwaarden;
- een omschrijving van de geplande maatregelen om de streefwaarden te bereiken;
- een evaluatie en beoordeling van het vorige actieplan (2007);
- de resultaten van de reeds gerealiseerde energiebesparingen;
- plannen voor extra maatregelen voor het geval dat de streefwaarden feitelijk of vermoedelijk niet worden gehaald;
- een omschrijving van de maatregelen die genomen worden om de voorbeeldrol van de publieke sector te vervullen;
- een omschrijving van de maatregelen inzake informatie- en adviesverstrekking aan de eindverbruiker.

In eerste instantie zal de energiebesparing van de beleidsmaatregelen uit het eerste actieplan 'energie-efficiëntie' worden doorgerekend aan de hand van de geharmoniseerde of eigen rekenmethodes. Voor de gebouwensector (huishoudens, dienstensector, KMO's) gaat dit in hoofdzaak om de energieprestatieregelgeving en de financiële steunmaatregelen voor energiebesparende investeringen in bestaande gebouwen. Voor de energie-intensieve industrie worden de besparingen van de energieconvenanten in rekening gebracht. Ook de beleidsmaatregelen uit het eerste actieplan 'energie-efficiëntie' gericht naar de transportsector en de landbouwsector, zullen in overleg met de betrokken beleidsvelden worden geactualiseerd. De richtlijn laat ook toe om de besparing bij de eindgebruikers door middel van de toepassing van hernieuwbare energietechnieken mee te nemen. Hiervoor zullen de meest prioritaire maatregelen uit het actieplan hernieuwbare energie (zie 10.1) worden overgenomen.

Indien de energiebesparingsstreefwaarden van het eerste plan niet worden gehaald, moeten in het tweede plan extra maatregelen worden opgenomen. Nieuwe maatregelen die in de Beleidsnota energie al werden aangekondigd, komen hiervoor in aanmerking. Maar ook de andere beleidsvelden (mobiliteit, landbouw,...) kunnen hun steentje bijdragen en zullen worden aangespoord om extra maatregelen aan te brengen voor opname in het actieplan.

Over het tweede actieplan 'energie-efficiëntie' zal begin 2011 een stakeholdersoverleg worden georganiseerd. Eind mei 2011 zal het actieplan aan de Vlaamse Regering worden meegedeeld. Na compilatie met de actieplannen van de andere gewesten en van de federale overheid, zal het tweede nationale actieplan 'energie-efficiëntie' eind juni aan de Europese Commissie worden bezorgd.

3. Uitvoeren van de richtlijn betreffende de energieprestatie van gebouwen

3.1. Invoeren energieprestatiecertificaat (EPC) voor niet-residentiële gebouwen

Op 5 december 2008 heeft de Vlaamse Regering haar definitieve goedkeuring gehecht aan het besluit met betrekking tot de energieprestatiecertificatie bij verkoop en verhuur van niet-residentiële gebouwen.

Stand van zaken 2010

Voor de berekening van de energieprestaties van bestaande, niet-residentiële gebouwen werd in samenspraak met de andere gewesten gekozen om een Nederlandse rekenmethodiek en software aan te passen aan de Belgische context. De gezamenlijke opdracht werd eind mei 2010 toegekend aan de NV BuildDesk. Voor de ontwikkeling van de rekenmethodiek is nog wetenschappelijke ondersteuning vereist. Hiervoor werd, eveneens samen met de andere gewesten, een algemene offerteaanvraag gelanceerd. De toekenning van de opdracht wordt eind 2010 verwacht.

Planning 2011

Pas als de wetenschappelijke partners gekend zijn, kan worden gestart met de effectieve ontwikkeling van de rekenmethodiek en het inspectieprotocol die zullen worden getest op een reeks bestaande gebouwen. De ontwikkeling van de software, de opleidingen voor trainers, de erkenning van de opleidingsinstellingen en de communicatie over de verplichting om over een EPC te beschikken, staan voor 2012 op het programma.

De concrete invoeringsdatum voor het EPC bij verkoop en verhuur van bestaande, niet-residentiële gebouwen is nog niet bekend. Die zal afhangen van de beschikbaarheid van de software en van voldoende erkende energiedeskundigen type D. Naar verwachting zal het EPC 'niet-residentiële gebouwen' pas in 2013 verplicht kunnen worden gesteld.

3.2. Evaluatie energieprestatieregelgeving – kortetermijnpad verstrenging eisen voor woningen, kantoren en scholen

Stand van zaken 2010

Sinds 1 januari 2006 is er een E-peileis voor nieuwe woongebouwen, kantoren en scholen (E100). Met het besluit van de Vlaamse Regering van 20 maart 2009 werd de E-peileis voor woningen, waarvoor de stedenbouwkundige vergunning wordt aangevraagd vanaf 1 januari 2010, aangescherpt naar E80. Het EPB-decreet voorziet dat de Vlaamse Regering om de twee jaar de eisen, de berekeningsmethode, de te volgen procedures en de administratieve lasten van de energieprestatieregelgeving moet evalueren. Het VEA heeft in juni 2010 de tweede evaluatie van de energieprestatieregelgeving afgerond.

Bij kantoren en scholen is er een groot potentieel aanwezig om op een rendabele manier het E-peil te verlagen. Ook bij woongebouwen ligt het eisenniveau E80 nog boven het economische optimum (+/- E60).

In het regeerakkoord wordt gesteld dat, indien onderzoek de haalbaarheid van het E60-peil aantoonde, dit verplicht wordt gemaakt tegen 2012 voor alle nieuwbouwwoningen. In de loop van 2010 voerde het VEA een evaluatie uit van de EPB-regelgeving en van de E-peileisen voor woningen, kantoorgebouwen en scholen. Uit deze evaluatie blijkt dat een verstrenging van de bouweisen geleidelijk moet zijn en hand in hand moet gaan met begeleidende maatregelen op vlak van methodologie, software en procedure. De geplande inrekening van bouwknopen ('koudebruggen') vanaf 2011 betekent al een *de facto* aanscherping van de nieuwbouwnormen. Er is ook een consensus in de sector dat de geleidelijke aanscherping van het E-peil gepaard moet gaan met een aanscherping van het K-peil en de U- en R-waarden, die een maat zijn voor de kwaliteit van de gebouwschil en de inherente energiebehoefte van een gebouw. U- en R-waarden zijn ook van toepassing in andere gebouwtypes, zoals industriebouw en bij renovatie. Daarnaast stelt het VEA voor om vanaf 2012 een nieuwe eis op te leggen aan de netto-energiebehoefte voor verwarming voor nieuwe woongebouwen. Tegelijk stelt het VEA voor om ook het maximale E-peil van kantoren en scholen te laten zakken, parallel met het maximale E-peil van woningen. Op die manier wordt een maximale coherentie bewerkstelligd tussen de verschillende gebouwtypes en tussen nieuwbouw en renovatie. Ik zal op basis van deze evaluatie een voorstel doen.

Er worden in 2012 en 2014 betekenisvolle stappen voorgesteld naar meer energiezuinige nieuwbouw. Op die manier wordt het ritme voor woningen aangehouden en voor kantoren en schoolgebouwen versneld. Tegelijk zullen de lange termijn doelstellingen van de Europese richtlijn van 19 mei 2010 betreffende de energieprestaties van gebouwen (2010/31/EU, Revisierichtlijn) (bijna nul energiegebouwen voor overheid en privésector in respectievelijk 2019 en 2021) worden vooropgesteld als lange termijn doelstelling (zie ook 3.4.).

Op vraag van de lokale besturen om een vooruitstrevend beleid te kunnen voeren, wordt voorgesteld om in de energieprestatieregelgeving te voorzien dat gemeenten voor bepaalde zones een strengere K- of E-peil kunnen vastleggen.

Om een antwoord te bieden op een aantal knelpunten op het vlak van de administratieve lasten en procedures worden een aantal wijzigingen in het EPB-decreet en -besluit doorgevoerd. Zo wordt voorgesteld om vanaf 2012 een voorafberekening bij de start van de werken verplicht te maken. Op die manier zullen tijdig maatregelen genomen kunnen worden als blijkt dat de eisen niet zullen worden gehaald. De taken van de EPB verslaggever kunnen dan worden uitgebreid met een advies bij de voorafberekening.

De evaluatie toont aan dat de EPB-software een heikel punt blijft. De andere gewesten hebben door het bedrijf Altran een alternatieve software laten ontwikkelen die eind april 2010 officieel werd uitgebracht. De Altransoftware is duidelijk een EPB-software van een nieuwe generatie. De gebruiksvriendelijkheid en visuele mogelijkheden liggen een stuk hoger en het bijprogrammeren van modules zou een stuk vlotter verlopen dan in de organisch gestructureerde Vlaamse EPB-software. De onderhandelingen met de andere gewesten betreffende het bekomen van een gebruiks- en aanpassingsrecht op de Altransoftware, werden in mei 2010 opgestart.

Planning 2011

De definitieve goedkeuring van de wijziging van de energieprestatieregelgeving naar aanleiding van de evaluatie van het VEA kan in het voorjaar van 2011 worden verwacht met inwerkingtreding vanaf 1 januari 2012.

In de loop van 2011 zal een nieuwe versie van de EPB-software met implementatie van de verstrengde EPB-eisen vanaf 2012 in gebruik worden genomen. De energieprestatiedatabank zal worden aangepast aan de goedgekeurde, verstrengde eisen en de gewijzigde procedures. Daarnaast zal het VEA via

diverse communicatieacties de bouwheren, ontwerpers en uitvoerders op de hoogte stellen van de geplande wijzigingen.

De financiële impact van de vereiste aanpassingen aan de Altransoftware om een Vlaamse software van de 2de generatie in te voeren, zal worden onderzocht.

3.3. Invoeren van een E-peileis voor andere specifieke gebouwbestemmingen

Stand van zaken 2010

Ook andere specifieke bestemmingen, zoals handelsgebouwen, zieken- en rusthuizen, sportgebouwen, musea, bioscopen, hotels en restaurants krijgen een E-peileis. Daartoe zullen de bestemmingen worden ingedeeld in categorieën met een gelijkaardig energieverbruiksprofiel en een gelijkaardige bezetting. Tussen de drie gewesten werd een akkoord gesloten om samen te werken op het vlak van de berekeningsmethode.

Uit een studie van het Waalse Gewest¹¹ blijkt dat de bestaande berekeningsmethode voor nieuwe kantoren en scholen kan worden gebruikt als basis voor de berekeningsmethode voor alle types niet-residentiële gebouwen. De specifieke waarden die afhangen van de bestemming, moeten nog verder worden ingevuld. Ook het eisenniveau per categorie is nog te bepalen.

Planning 2011

In opdracht van het Waals Gewest, maar in overleg met de andere gewesten, zal in 2011 een studie worden uitgevoerd voor het vastleggen van de specifieke bestemmingsafhankelijke waarden en de eisenniveaus. De aanpak voor het definiëren van de eisen bij gebouwen met verschillende bestemmingen zal op punt gesteld worden. Aan de hand van een reeks testcases zal dan nagegaan worden welk eisenniveau haalbaar is.

Op basis van de studie kan dan in 2012 het regelgevend kader worden uitgewerkt en de implementatie worden voorbereid (softwareontwikkeling, opleidingen, communicatie, ...).

3.4. Omzetten van de gereviseerde Europese richtlijn inzake de energieprestaties van gebouwen in Vlaamse regelgeving – lange termijn actieplan ‘bijna- energieneutrale gebouwen’

Stand van zaken 2010

Op 18 juni 2010 werd de nieuwe Europese richtlijn van 19 mei 2010 betreffende de energieprestaties van gebouwen (2010/31/EU) (Revisierichtlijn) gepubliceerd. De nieuwe richtlijn werd van kracht op 8 juli 2010. Elke lidstaat heeft vanaf deze datum maximum 2 jaar de tijd om de richtlijn om te zetten in eigen wetgeving.

De belangrijkste wijzigingen voor de EPB- en EPC-regelgeving zijn:

- de energieprestatie-eisen moeten de kostenoptimale niveaus, berekend overeenkomstig een gemeenschappelijke Europese benchmarkingmethode, benaderen;

---

¹¹ Etude pour l'extension de la méthode de calcul de la Performance Energétique des Bâtiments, réalisée pour le compte de la Région Wallonne et de la DGTRE (Réf : MDN/DONT/750731), février 2009.

- vanaf 2021 moeten alle nieuwe gebouwen 'bijna-energie neutrale gebouwen' zijn. Vanaf 2019 mogen de overheden alleen nog nieuwe gebouwen in gebruik nemen die aan dat concept voldoen. De lidstaten zullen een actieplan moeten opstellen om te zorgen voor een toename van het aantal bijna-energie neutrale gebouwen, in nieuwbouw en bij renovatie;
- de haalbaarheid van alternatieve systemen van energieopwekking moet onderzocht worden voor elk nieuw gebouw, ongeacht zijn grootte;
- het toepassingsgebied van energieprestatie-eisen voor bestaande gebouwen wordt uitgebreid. Er moeten energieprestatie-eisen vastgelegd worden voor alle ingrijpende renovaties, ongeacht de grootte van het gebouw. Daarnaast moeten energieprestatie-eisen worden vastgesteld voor kleinere renovaties waarbij een deel van de gebouwschil wordt vervangen dat een significante impact heeft op de energieprestatie;
- er moeten systeemeisen vastgelegd worden op het vlak van de globale energieprestatie van technische installaties die vervangen worden in bestaande gebouwen;
- de maatregelen die op het energieprestatiecertificaat worden opgenomen, moeten technisch haalbaar zijn. Er moet aangegeven worden welke stappen nodig zijn om de maatregelen uit te voeren en waar de eigenaar of huurder meer informatie kan verkrijgen over onder andere de kostenefficiëntie van de maatregelen;
- het toepassingsgebied van het energieprestatiecertificaat voor publieke gebouwen die vaak door het grote publiek worden bezocht, wordt uitgebreid naar alle gebouwen met een bruikbare vloeroppervlakte van meer dan 500 m². Vanaf 9 juli 2015 wordt de drempel van 500 m² verlaagd naar 250 m²;
- het certificaat moet niet alleen in publieke gebouwen op een opvallende plaats worden opgehangen maar in alle gebouwen met een totale bruikbare vloeroppervlakte van meer dan 500 m² die frequent door het publiek worden bezocht, zoals winkels, hotels, restaurants, supermarkten, schouwburgen en banken;
- het kengetal op het energieprestatiecertificaat bij verkoop en verhuur moet worden vermeld in de advertenties in commerciële media;
- certificaten moeten worden afgeleverd door deskundigen die worden geaccrediteerd naargelang hun competenties;
- er moet een onafhankelijk controlesysteem voor de certificaten worden ingevoerd;
- bij de keuring van verwarmings- en airconditioningsystemen moet een verslag worden opgesteld dat aanbevelingen bevat en aan de eigenaar of huurder wordt overhandigd;
- er moeten sancties, die evenredig en doeltreffend zijn, worden vastgelegd voor inbreuken op de wetgeving, waarmee de richtlijn wordt omgezet.

De bepalingen moeten worden toegepast vanaf uiterlijk 9 januari 2013.

Naast de voorziene verstrenging van de EPB-eisen op korte termijn (zie III.2.2.), is het dus nodig om een verstrengd eisenpad op de lange termijn uit te werken met het oog op het bereiken van bijna-energie neutrale nieuwbouw in 2019-2021. Daarnaast moet een actieplan worden opgesteld om een toename van het aantal bijna-energie neutrale gebouwen zowel bij nieuwbouw als in het bestaande gebouwenpark te stimuleren. Het VEA organiseerde op 22 februari en op 23 juni 2010 de eerste meetings van een breed stakeholdersoverleg over het langetermijnpad voor de verstrenging van de EPB-eisen en het actieplan bijna-energie neutrale gebouwen. In dialoog met de stakeholders is een inventaris opgemaakt van de maatschappelijke tendensen op het vlak van energiezuinige woningen en van de maatregelen die de uitvoering van het beleid kunnen ondersteunen. De technische knelpunten

om bijna-energie neutrale woongebouwen te realiseren werden verzameld en er werd nagedacht over mogelijke alternatieven in het wettelijk kader.

Planning 2011

De decreetswijzigingen die nodig zijn voor de omzetting van de richtlijn zullen samen met de wijzigingen die voortvloeien uit de evaluatie van de energieprestatieregelgeving (3.2.), worden doorgevoerd. De besluitswijzigingen zullen worden voorbereid.

De gemeenschappelijke Europese methode voor het bepalen van de kostenoptimale eisenniveaus zal tegen eind juni 2011 worden gepubliceerd. Een studie om de kostenoptimale eisenniveaus te bepalen voor het Vlaamse Gewest, zal worden opgestart in de tweede helft van 2011. Een tweede studie zal worden uitgevoerd om te onderzoeken welke systeemeisen kunnen vastgelegd worden bij vernieuwing, vervanging of verbetering van technische installaties in bestaande gebouwen.

Het stakeholdersoverleg inzake het actieplan 'bijna-energie neutrale gebouwen' zal worden verder gezet. Als eerste stap zullen de definitie van 'bijna-energie neutrale gebouwen' en het verstrengingspad van de EPB-eisen tot 2021 vastgelegd worden. Tegen eind 2011 zal een ontwerp van actieplan worden opgesteld met maatregelen voor de overgang naar bijna-energie neutrale nieuwbouw (in de Revisierichtlijn vooropgesteld voor 2021) en voor verhoging van het aandeel gerenoveerde gebouwen die worden getransformeerd tot bijna-energie neutrale gebouwen. Voor de publieke gebouwen zal een versneld pad worden opgesteld (naar 2019).

3.5. Afstemming, vereenvoudiging en kwaliteitsverbetering van het instrumentarium

3.5.1. Stroomlijnen van de berekeningswijzen van de energieprestaties van gebouwen

Stand van zaken 2010

De verschillen in de diverse berekeningsmethodes voor bestaande en nieuwe gebouwen maakt het momenteel moeilijk om de berekende energieprestaties van bestaande en nieuwe gebouwen met elkaar te vergelijken. Door het ontwikkelen van een gecoördineerde methodiek, waarin zowel nieuwe als bestaande en zowel residentiële als niet-residentiële gebouwen behandeld worden, zal een vergelijking van de energieprestaties tussen bestaande en nieuwe gebouwen mogelijk worden. Een correcte vergelijking is nodig om een goede werking in de markt van het energieprestatiecertificaat te krijgen. Bovendien zal een gecoördineerde rekenmethodiek op termijn leiden tot een rationeler gebruik van de budgettaire middelen ter ondersteuning van de energieprestatie- en energieprestatiecertificatieregeling.

In 2010 werden onderhandelingen met de andere gewesten over samenwerking rond dit project opgestart, maar er is nog geen definitieve beslissing of alle gewesten aan het gezamenlijk project zullen deelnemen. Om dit grootschalig project vanuit de Vlaamse overheid adequaat te kunnen opvolgen en aansturen, zal binnen het VEA een interne visiegroep worden samengesteld. De visiegroep krijgt de opdracht om de verschillen tussen de diverse methodes te inventariseren en de mogelijk pistes voor de aanpak van het integratieproject uit te werken.

Planning 2011

De visiegroep binnen VEA zal in de loop van 2011 een plan van aanpak voor het integratieproject opstellen. Tegen eind 2011 zal een ontwerp van lastenboek voor de studie met als doelstelling het

herwerken en herschrijven van de berekeningsmethodes en formulestructuren, opgesteld worden. Tegen eind 2011 zal dan ook moeten duidelijk zijn of aangaande dit project een samenwerkingsovereenkomst met de andere gewesten mogelijk is.

3.5.2. Verbeteren van de integratie van maatwerkadvies in de energieprestatiecertificatie van residentiële gebouwen

Stand van zaken 2010

Voor het opmaken van een grondige energie-audit voor eengezinswoningen wordt momenteel gebruik gemaakt van de energieadviesprocedure (EAP). Deze procedure staat volledig los van de huidige certificatiemethode voor bestaande residentiële gebouwen. De gegevens die verzameld worden voor de opmaak van het certificaat kunnen bijgevolg niet automatisch overgenomen worden voor de opmaak van een energie-audit. Bovendien vereist de EAP-software een zeer gedetailleerde gegevensinvoer. Hierdoor loopt de inspectietijd gevoelig op, waardoor ook de kostprijs van de energie-audit vrij hoog ligt. Als gevolg van deze hoge kostprijs wordt weinig beroep gedaan op maatwerkadvies vooraleer de energierenovatiwerken worden uitgevoerd. Bovendien zijn de resultaten van het EPC en de energie-audit niet vergelijkbaar en kan er met de huidige procedure geen energie-audit voor appartementen worden opgemaakt. Bijkomend nadeel is dat de energie-audit enkel mag worden opgemaakt door de energiedeskundigen type B en niet door de energiedeskundigen type A die erkend zijn voor de opmaak van het energieprestatiecertificaat.

Om tegemoet te komen aan deze knelpunten zal tegen eind 2010 een bestek worden voorbereid voor een Europese aanbesteding voor de integratie van een maatwerkadviesmodule in een certificatiesoftware.

Planning 2011

De opdracht zal in de eerste helft van 2011 worden toegewezen, waarna de analyse van de softwarefunctionaliteiten en de ontwikkeling van de maatwerkadviesmodule kan starten.

3.5.3. Stroomlijnen van de erkenningsregelingen voor energiedeskundigen en meer kwaliteitsgaranties voorzien

Stand van zaken 2010

Momenteel zijn er 8 opleidingsinstellingen erkend om het getuigschrift tot energiedeskundige type A (energieprestatiecertificaat residentiële gebouwen) af te leveren. Het VEA heeft echter vastgesteld dat de kwaliteit van de opleidingen te verschillend is. Ondanks het volgen van een opleiding en het slagen in een examen, blijkt uit controle van een aantal certificaten en opleidingsinstellingen en uit een aantal klachten, dat nog teveel erkende energiedeskundigen helaas niet over de minimale basiskennis beschikken om een correct certificaat te kunnen opstellen.

De nieuwe Europese richtlijn stelt dat de certificaten moeten afgeleverd worden door deskundigen die geaccrediteerd zijn naargelang hun competenties.

Planning 2011

Om meer kwaliteitsgaranties in te bouwen, zal in 2011 een actieplan worden uitgewerkt voor de kwaliteitsborging van de opleidingen voor energiedeskundigen (zie ook III.3.6.2.).

Tegen begin 2011 worden de kwaliteitscontroles op punt gesteld op basis van een doorlichting van de invoer- gegevens in de databank (zie III.3.6.2). Dit maakt het mogelijk vaak voorkomende fouten te remediëren (via opleidingen en nieuwsbrieven) en doelgericht meer gerichte kwaliteitscontroles te houden. Er wordt regelmatig met de opleidingsinstellingen overlegd.

In de loop van 2011 worden er train-de-trainer opleiding organiseren om de kwaliteit van de opleidingen voor energiedeskundige te verbeteren; voor reeds erkende energiedeskundigen worden er vervolmakingscursussen georganiseerd. De opleidingen worden inhoudelijk bijgestuurd op basis van een bevraging van de (kandidaat-)energiedeskundigen.

Tegen einde 2011 wordt implementatie voorbereid van een centraal examen voor nieuwe energiedeskundigen en wordt de voorbereiding gedaan van de stroomlijning van energiedeskundigen type A en B met bijzondere aandacht voor de kwaliteit van de energiedeskundigen. Een centraal examen heeft het grote voordeel dat, ongeacht de gevolgde opleiding, de nodige basiscompetenties van iedere (kandidaat-)energiedeskundige systematisch worden getest door het zorgvuldig formuleren van de examenvragen. Bijkomend voordeel is dat op een eenvoudige manier kan worden opgevolgd of van een bepaalde opleidingsinstelling weinig kandidaat-energiedeskundigen slagen. Dit kan wijzen op een probleem met kwaliteit van de opleiding. Het examen laat ook toe om een aantal elementen efficiënt op te volgen. Als bepaalde vragen steeds verkeerd worden beantwoord, kan dit duiden op een verkeerde vraagstelling maar ook op een tekortkoming in de opleiding, in de software of in het inspectieprotocol. Het centraal examen kan eveneens gebruikt worden om lesgevers te testen. Het spreekt voor zich dat het percentage dat de lesgever dient te halen om te slagen, hoger moet liggen dan dat van de kandidaat-energiedeskundige.

3.5.4. Uitbouwen van de energieprestatiedatabank tot authentieke gegevensbron

Stand van zaken 2010

De uitbouw en erkenning van de energieprestatiedatabank als authentieke gegevensbron is een sleutel-project in het actieprogramma 'slagkrachtige overheid'. Het draagt bij tot de uitvoering van het regeerakkoord voor wat betreft de administratieve vereenvoudiging en het verhogen van de efficiëntie van de dienstverlening door de Vlaamse overheid.

Met de energieprestatiedatabank beschikt het VEA over een elektronische gegevensbron met een schat aan informatie over de energieprestaties van zowel nieuwe als bestaande gebouwen. De bedoeling van dit project is enerzijds het ontwikkelen van een databank als authentieke bron voor energieprestatiegegevens die elektronisch kan worden ontsloten door andere overheidsdiensten en anderzijds zelf zoveel mogelijk authentieke bronnen aan te spreken zodat burgers en ondernemingen zo weinig mogelijk gegevens moeten bezorgen die al bij de overheid gekend zijn.

In 2008 werd in het kader van de Vlaamse Integratieprojecten (VIP) het project 'webservice energieprestatie' opgestart. Dit project zal zorgen voor de elektronische ontsluiting van de gegevens betreffende de energieprestatie van gebouwen aanwezig in de energieprestatiedatabank naar andere overheidsdiensten. Er wordt reeds aan diverse partijen in het VIP-project informatie geleverd inzake de energieprestatie van gebouwen, maar een volledige elektronische ontsluiting zal pas mogelijk zijn nadat de energieprestatiedatabank zelf gekoppeld zal zijn aan andere authentieke bronnen.

De creatie van een unieke energieprestatiedatabank sluit ook aan bij het project 'digitale bouwaanvraag', een doorbraakproject in het programma 'slagkrachtige overheid' en ViA. Naast de digitalisering van de bouwaanvraag door de bouwheer en architect zullen in dit project alle vergunningen centraal bijgehouden worden in een databank. Op termijn zal deze databank dan gelinkt kunnen worden aan andere gebouwgerelateerde databanken, zoals de energieprestatiedatabank, om eenmalig en eenvoudig informatie uit te wisselen tussen de diverse overheidsdiensten.

Het VEA is daarnaast betrokken bij de beleidsdomeinoverschrijdende werkgroep rond de unieke identificatie van het gebouw, een initiatief van het Agentschap voor Grafische Informatie (AGIV) om te komen tot een Vlaams Gebouwenregister.

In 2010 werden de impact en de wijzigingen geanalyseerd die nodig zijn om de authentieke bronnen voor de identificatie van natuurlijke personen en rechtspersonen aan te spreken en de verificatie van kenmerken (diploma) en mandaten van personen automatisch te laten verlopen.

Planning 2011

In 2011 zal de ontwikkeling van het automatisch aanspreken van de authentieke bronnen voor de identificatie van natuurlijke personen en rechtspersonen en voor de verificatie van kenmerken (diploma) en mandaten van personen op de energieprestatiedatabank worden opgestart. De projecten met betrekking tot de digitale bouwaanvraag en de unieke identificatie van het gebouw zullen verder worden opgevolgd.

3.6. De handhaving van de energieprestatie- en de energieprestatiecertificaten-regelgevingen in overeenstemming brengen met de eisen van de Europese richtlijn

3.6.1. Handhaving van de energieprestatieregelgeving

Stand van zaken 2010

Uit de controles die het VEA uitvoert, blijkt dat de EPB-regelgeving voor een deel van de bouwprojecten onvolledig of zelfs niet wordt nageleefd en dat door de verslaggevers nog al te vaak niet volledig correct gerapporteerd wordt in de EPB-aangifte.

Het aantal ingediende EPB-aangiften is sinds 2009 sterk aan het stijgen (2008: 8102 ; 2009: 21.408 ; 01/01 - 31/07/2010: 15.536). Gemiddeld bedraagt de doorlooptijd tussen het aanvragen van de vergunning en het indienen van de EPB-aangifte iets meer dan twee jaar. Vermoedelijk werden een 10.000-tal EPB-aangiften nog niet ingediend. Dit blijkt vaker voor te komen als het gebouw niet voldoet aan de EPB-eisen. Op die manier probeert de bouwheer de administratieve geldboete te ontlopen. Het VEA is in 2010 gestart met het versterken van de handhaving op het indienen van de EPB-aangifte. Het VEA stuurde 1547 herinneringsbrieven in 47 gemeenten (cijfers 5/08/2010) voor dossiers die meer dan twee jaar geleden gestart werden en waarvoor de EPB-aangifte nog ontbreekt.

Tussen 2008 en eind juli 2010 werden bij het VEA 3073 EPB-aangiften (6%) ingediend die niet voldeden aan de EPB-eisen en waarvoor een procedure tot het vestigen van een boete van meer dan 250 euro moet worden opgestart.

In 2008 werden 227 dossiers behandeld. In 2009 was dit aantal gestegen tot 471 dossiers en in 2010 zullen eveneens een 500-tal dossiers worden behandeld.

Het VEA voert verschillende types controles uit op de kwaliteit van de EPB-aangifte en het energieprestatiecertificaat bouw:

- Controles zonder plaatsbezoek: een controleambtenaar gaat na of er geen fouten werden gemaakt in de invoer van gegevens bij het opstellen van de EPB-aangifte. Controles zonder plaatsbezoek worden systematisch uitgevoerd, bijvoorbeeld op alle dossiers die in aanmerking komen voor de verlaging van de onroerende voorheffing ($\leq$ E60).

- Controles met plaatsbezoek: de controleambtenaar stelt in het gebouw, tijdens of na de uitvoering, vast welke installaties en materialen gebruikt worden. Controles met plaatsbezoek worden steekproefsgewijs uitgevoerd, vooral bij verslaggevers met veel dossiers of naar aanleiding van klachten.

Bij de dossiers die uitgebreid werden gecontroleerd met een plaatsbezoek, stelt het VEA, naast fouten op het vlak van het correct invoeren van gegevens of verkeerde berekening van volumes en oppervlakten, ook regelmatig vast dat de verslaggevers rapporteren dat het gebouw aan de EPB-eisen voldoet, terwijl dat in realiteit niet zo is.

Planning 2011

In de gereviseerde Europese richtlijn inzake de energieprestaties van gebouwen wordt het belang van handhaving onderstreept. De lidstaten moeten regels vaststellen en toepassen die gelden voor inbreuken op de regelgeving. Jaarlijks moet een kwaliteitscontrole uitgevoerd worden op een statistisch relevante steekproef.

De inspanningen op het vlak van handhaving en kwaliteitscontrole zullen worden opgedreven om in de praktijk tot de gewenste resultaten te komen, de geloofwaardigheid van de systemen niet in het gedrang te brengen en concurrentievervalsing tussen verschillende bouwfirmas (waarvan de ene verslaggever wel en de andere niet correct rapporteert) uit te sluiten.

3.6.2. Handhaving van de energieprestatiecertificatieregelgeving

Stand van zaken 2010

Halfweg 2010 werden al iets meer dan 250.000 energieprestatiecertificaten voor bestaande woongebouwen opgemaakt. Er waren 3743 energiedeskundigen type A erkend voor de opmaak van een certificaat, waarvan 71,8% minimum 1 energieprestatiecertificaat hebben ingediend.

In 2009 werden de controles op de aanwezigheid van de energieprestatiecertificaten voor bestaande residentiële gebouwen opgestart. Er werden 2017 controles uitgevoerd. In de eerste helft van 2010 werden al 2010 controles uitgevoerd. De communicatie en controles werpen duidelijk hun vruchten af. Midden 2010 beschikt bijna 68% van de verkopers en verhuurders bij een initiële controle over een EPC. In 2009 was dit iets minder dan de helft.

In 2009, het eerste jaar dat de EPC-regelgeving in voege was, werd hoofdzakelijk gefocust op de aanwezigheid van het EPC en werd ingegaan op klachten met betrekking tot de kwaliteit van het EPC. Omdat vastgesteld werd dat de kwaliteit van de certificaten nog vaak niet voldoet, worden in 2010 de steekproefsgewijze kwaliteitscontroles opgevoerd (minstens 200). In eerste instantie worden de ingevoerde gegevens gecontroleerd op fouten. In geval van twijfelachtige invoergegevens worden stavingsstukken en plannen opgevraagd. Energiedeskundigen worden eenmalig gewezen op hun fouten en op de vastgestelde onregelmatigheden. Daarna worden de handhavingsmaatregelen toegepast. Afhankelijk van de grootte van de fout(en) loopt de energiedeskundige het risico op een boete of een schorsing van de erkenning. Vooraleer er effectief een boete wordt opgelegd of een erkenning wordt geschorst, wordt de energiedeskundige uitgenodigd op een hoorzitting om zijn tegenargumenten te geven.

Naast controles zonder plaatsbezoek, worden in een aantal gevallen ook controles met een plaatsbezoek uitgevoerd. Hierbij wordt een volledige visuele inspectie van het gebouw uitgevoerd en wordt nagegaan of de gerapporteerde vaststellingen overeenstemmen met de vaststellingen van de controleambtenaar. De controles met plaatsbezoek worden voornamelijk uitgevoerd bij klachten of indien vastgesteld wordt dat energiedeskundigen herhaaldelijk (dezelfde) fouten maken.

Uit de eerste controles blijkt dat het aantal certificaten waarbij fouten worden gemaakt of twijfelachtige gegevens worden ingevoerd, nog te hoog ligt. Een verscherpte controle dringt zich bijgevolg op. Daarnaast zal het basiskennisniveau van de energiedeskundigen via opleidingen worden opgedreven, zodat het aantal fouten afneemt. Een bijsturing van de opleidingen is hiervoor nodig. (zie III.3.5.3.)

Midden 2010 beschikken ongeveer 5800 publieke gebouwen over een EPC. Er zijn 1764 energiedeskundigen voor publieke gebouwen geregistreerd op de energieprestatiedatabank, waarvan 967 registraties als externe energiedeskundige en 797 registraties als interne energiedeskundige.

Ook voor publieke gebouwen werden in 2009 de aanwezigheidscontroles opgestart. 10% van de gemeenten werd gecontroleerd. Deze aanwezigheidscontroles werden in 2010 verder gezet en uitgebreid naar andere doelgroepen (provincies, scholen en universiteiten).

Planning 2011

De gereviseerde Europese richtlijn inzake de energieprestaties van gebouwen schenkt bijzondere aandacht aan de handhaving. De lidstaten moeten sancties vastleggen en toepassen voor inbreuken op de regelgeving. Daarnaast moeten zij ook een onafhankelijk controlesysteem instellen voor de energieprestatiecertificaten, waarbij kwaliteitscontroles op drie gelijkwaardige niveaus mogelijk zijn:

- controle van de inputgegevens van het gebouw, die worden gebruikt voor de afgifte van het energieprestatiecertificaat en de in het certificaat vermelde resultaten. Dit type van controle stemt overeen met de Vlaamse controles op de invoergegevens;
- controle van de inputgegevens en van de resultaten van het energieprestatiecertificaat, inclusief de verstrekte aanbevelingen;
- volledige controle van de inputgegevens van het gebouw die worden gebruikt voor de afgifte van het energieprestatiecertificaat, volledige controle van de in het certificaat vermelde resultaten, inclusief de verstrekte aanbevelingen, en, zo mogelijk, bezoek aan het gebouw om de overeenstemming na te gaan tussen de in het energieprestatiecertificaat vermelde specificaties en het gecertificeerde gebouw. Dit type van controle stemt overeen met de Vlaamse controles, waarbij een plaatsbezoek wordt uitgevoerd.

Jaarlijks moet een significant percentage van alle ingediende certificaten worden gecontroleerd.

Om in overeenstemming te zijn met de nieuwe Europese richtlijn moeten de inspanningen met betrekking tot de aanwezigheidscontroles worden verder gezet. Het aantal kwaliteitscontroles moet worden uitgebreid. In 2011 zullen minstens 3000 woningen die te koop of te huur worden aangeboden, gecontroleerd worden op de aanwezigheid van het EPC. De controle-ambtenaren van het VEA zullen bovendien van 600 certificaten voor bestaande woongebouwen de invoergegevens controleren op fouten en onregelmatigheden.

Voor publieke gebouwen zullen de verschillende doelgroepen verder worden gecontroleerd. De voorbije jaren lag de focus op administratieve gebouwen en scholen, in 2011 wordt aandacht besteed aan de welzijns- en gezondheidsvoorzieningen.

4. Evalueren en stroomlijnen van de financiële ondersteuningsmaatregelen voor energiebesparende investeringen in de woning

Voor energiebesparing in bestaande woningen zijn er zowel premies van de distributienetbeheerders in het kader van de REG openbare dienstverplichtingen als premies vanwege de Vlaamse overheid (dakisolatiepremie en premie 'niet-belastingbetaler'. De burger kan bovendien beroep doen op de belastingvermindering voor energiebesparende investeringen en ook de provincies en gemeentes geven premies.

Zoals het regeerakkoord stelt, is een stroomlijning van de geldende steunmaatregelen voor energiebesparende investeringen noodzakelijk om de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten en de transparantie van de voorwaarden en procedures voor de burger te verhogen.

Stand van zaken 2010

In het besluit van de Vlaamse Regering van 2 maart 2007 inzake de openbare dienstverplichtingen ter bevordering van het rationeel energiegebruik (REG-ODV), is voorzien dat in 2010 een evaluatierapport wordt voorgelegd aan de Vlaamse Regering, waarin de effecten van de resultaats- en actieverplichtingen, de kosten en de kosteneffectiviteit van de acties worden geëvalueerd en waarin eventueel wordt voorgesteld om de resultaats- en actieverplichtingen te wijzigen.

Een evaluatie werd uitgevoerd door het VEA en begeleid door de Provinciale Hogeschool Limburg (PHL). De belanghebbenden werden geconsulteerd.

Wat de stroomlijning van de premies betreft, worden in het evaluatierapport volgende suggesties gedaan:

- Overgaan van resultaatsverplichtingen naar gestroomlijnde actieverplichtingen, aangevuld met een middelenverplichting. De ervaring leert dat het systeem van resultaatsverplichtingen onstabiel is, doordat het bijzonder moeilijk is om op basis van trends uit het verleden ambitieuze resultaatsdoelstellingen voor de toekomst vast te leggen. Het systeem geeft aanleiding tot een verschil in aanpak tussen de verschillende distributienetbeheerders, aangezien de netbeheerders zelf de keuze kunnen maken hoe ze de doelstellingen halen, dit in tegenstelling tot actieverplichtingen die voor iedereen op dezelfde wijze gelden. Resultaatsverplichtingen vergen ook nogal wat administratieve procedures voor het opstellen en goedkeuren van actieplannen. Deze procedures zijn nodig voor het correct vaststellen van de energiebesparing die met de voorgestelde actieplannen kunnen worden gehaald, en dit jaarlijks voor elke netbeheerder afzonderlijk. Er wordt voorgesteld om alleen nog actieverplichtingen aan de netbeheerders op te leggen, met als belangrijkste verplichting het aanbieden van uniform vastgestelde premies. Deze actieverplichtingen kunnen worden aangevuld met een beperkte middelenverplichting om de netbeheerders toe te laten toch nog enkele eigen accenten te leggen bij de stimulering van het rationeel energieverbruik, bijvoorbeeld gericht naar hun gemeenten-aandeelhouders en/of innovatieve projecten uit te werken.
- Beperken van aantal premies en differentiatie van premiehoogte invoeren. Om de transparantie voor de doelgroepen te verhogen, is het aangewezen dat het aantal premies van de netbeheerders wordt beperkt tot de investeringen die aansluiten bij de beleidsprioriteiten. Het premiebedrag zou kunnen worden gevarieerd zodat wie beter doet dan de norm (bv. een

dikkere isolatielaag aanbrengt) zou worden gestimuleerd via een hogere premie. De hogere tegemoetkoming van 20 % voor beschermde afnemers zou in de toekomst best blijven bestaan.

- De kortingbonnen voor beschermde afnemers voor de aankoop van energiezuinige huishoudtoestellen blijken hun effect grotendeels te missen. De flow is zowel voor de netbeheerders als voor de beschermde afnemers en de betrokken handelaars tijdsintensief. De aanschaf van een huishoudtoestel is zeer vaak een ad-hoc beslissing, waar het systeem van een vooraf aan te vragen kortingbon haaks op staat. Ook uit een vergelijking van de kosteneffectiviteit van maatregelen blijken de acties voor huishoudtoestellen steeds onder de minst kosteneffectieve maatregelen te vallen.
- Wat de niet-huishoudelijke afnemers betreft, wordt voorgesteld de premies te koppelen aan de resultaten van een energie-audit. Overlap met de ecologiepremie moet worden vermeden.

Het evaluatierapport, inclusief voorstellen van wijzigingen aan de REG-openbaredienstverplichtingen, zal worden overgemaakt aan de Vlaamse Regering.

Het VEA neemt deel aan de ad-hoc werkgroep 'fiscaliteit' van ENOVER (Energie-overlegplatform federale overheid-gewesten). Deze werkgroep streeft ernaar om enerzijds de federale fiscale voordelen en de gewestelijke premies en regelgeving op elkaar af te stemmen en anderzijds de voorwaarden voor financiële ondersteuning van energiebesparende maatregelen aan te passen aan de marktontwikkelingen. Vanaf 2010 werd er een duidelijker opdeling gemaakt tussen de prioritaire energiebesparende investeringen in bestaande woningen enerzijds en in nieuwbouwwoningen anderzijds. In het kader van de invoering van de belastingvermindering voor lage-energiewoningen en nulenergiewoningen werd er overleg gepleegd inzake de afstemming op de gewestelijke regelingen op het vlak van energieprestaties van woningen. In de loop van 2010 werden eveneens voorstellen besproken om het fiscale voordeel voor warmtepompen in overeenstemming te brengen met de eisen voor warmtepompen in de Europese richtlijn hernieuwbare energie en met het Europese Ecolabel voor warmtepompen.

Planning 2011

Op basis van de evaluatie zal einde 2010 een nieuw REG-besluit worden opgesteld. Het wijzigingsbesluit inzake de REG-openbaredienstverplichtingen kan naar verwachting in de eerste helft van 2011 definitief worden goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Uitgangspunten van de nieuwe regeling zullen zijn:

- Een goed afgelijnd aantal actieverplichtingen voor de netbeheerders die aansluiten bij de beleidsprioriteiten op vlak van de verbetering van de energieprestaties van het bestaande woonpatrimonium, energiezuinige nieuwbouwwoningen, het uitvoeren van kostenefficiënte maatregelen bij bedrijven die het gevolg zijn van een energiescan en het bevorderen van groene warmte bij particulieren;
- Deze actieverplichtingen zullen worden aangevuld met een beperkte middelenverplichting die de netbeheerders toelaat innovatieve of gefocuste projecten uit te voeren;
- Het premiebedrag kan worden gevarieerd zodat wie beter doet dan de norm (bv. een dikkere isolatielaag aanbrengt) zou worden gestimuleerd via een hogere premie; op die manier voeren we een voorlopersbeleid door;
- De premies worden afgestemd de eigen Vlaamse energiepremië en maximaal worden toegekend volgens het éénloketprincipe.

De uitkomst van de federale regeringsonderhandelingen over de staatshervorming en de eventuele overheveling van de belastingvermindering voor energiebesparende investeringen naar gewestelijke

bevoegdheid, kan aanleiding geven tot een nieuwe analyse van het wenselijke, toekomstige premiëlelandschap.

De energiepremies van de gemeenten en provincies zullen worden herbekeken in het kader van de nieuwe Samenwerkingsovereenkomst, thema Energie. De huidige Samenwerkingsovereenkomst loopt tot eind 2013. Het Rekenhof voert op dit ogenblik een audit uit met de bedoeling na te gaan of dit instrument op zich en de huidige concrete invulling voldoende geschikt zijn om bij te dragen tot het Vlaams energiebeleid.

Er zal tijdig over wijzigingen aangaande premies worden gecommuniceerd naar het grote publiek.

5. Uitvoeren en uitbreiden van het Energierenovatieprogramma 2020

Dit maakt onderdeel uit van een sleutelproject in uitvoering van het Regeerakkoord en ViA, doorbraak 'groen en dynamisch stedengewest' en doorbraak 'warme samenleving'. Het Energierenovatieprogramma 2020 heeft als doelstelling dat elke Vlaming tegen 2020 een energiezuinige woning heeft, die beschikt over minstens verbeterd dubbel glas, een geïsoleerd dak en een energiezuinige verwarming. Om deze ambitieuze doelstelling waar te maken, is een coherente set van maatregelen nodig op korte, middellange en lange termijn.

Stand van zaken 2010

Het kortetermijnplan (2007-2009) werd in grote mate geïmplementeerd. Informatie over energiebesparing in de woning en over de mogelijke financiële tegemoetkomingen worden systematisch naar specifieke doelgroepen verspreid. Energiewinstcalculatoren en premiemodules op de website energiesparen.be kennen een groot succes. Er werden met steun van de Vlaamse overheid energieconsulentenprojecten opgestart die het stimuleren van de actiebereidheid en de communicatie over het Energierenovatieprogramma ondersteunen. In 2008-2009 werden premiestelsels voor energiebesparende investeringen door niet-belastingbetalers, voor energiebesparende investeringen door sociale verhuurkantoren (zie III.6.2.1.) en een specifieke Vlaamse dakisolatiepremie ingevoerd.

Het premiestelsel voor energiebesparende investeringen door niet-belastingbetalers werd uitgewerkt voor personen die niet kunnen genieten van de 40%-belastingvermindering voor energiebesparende investeringen omdat zij geen of te weinig inkomsten hebben. In totaal werden door het VEA op 2 jaar tijd ongeveer 11.250 aanvragen goedgekeurd. Ruim 25% van de aanvragen werd ingediend door beschermde klanten. Bijna 14% van de aanvragen had betrekking op dakisolatie, 47% op de vervanging van enkele beglazing en bijna 40% op de plaatsing van een condensatieketel. Dit Vlaamse premiestelsel kon ondertussen 'on hold' worden gezet. Vanaf inkomstenjaar 2010 werd door de federale overheid immers een gelijkwaardig belastingkrediet ingevoerd voor diegenen die geen of te weinig belastingen betalen om van de belastingvermindering te genieten.

De vanaf 2009 ingevoerde Vlaamse dakisolatiepremie kent een groot succes. Wie minstens 40 m² van het dak of de zoldervloer van zijn bestaande woning of appartement isoleert of laat isoleren met een Rd-waarde van minstens 3, ontvangt van het VEA een premie van 500 euro. In 2009 werden in totaal 29.300 dossiers uitbetaald, goed voor een totaal bedrag van 12,88 miljoen euro en 2,9 miljoen m² geïsoleerde dakoppervlakte. In 2010 werden tot en met 31 juli 2010 32.303 dossiers in betaling gesteld en zijn nog 10.611 dossiers in behandeling, samen goed voor een totaal budget van 19,4 miljoen euro besteed aan het isoleren van 4,27 miljoen m² dak. In totaal werd sinds de invoering van de Vlaamse dakisolatiepremie 7,18 miljoen m² dak geïsoleerd. Ongeveer 54% van de premies werden aangevraagd door doe-het-zelvers. Net geen 3% van de aangevraagde dossiers betrof beschermde afnemers. Met het besluit van de Vlaamse Regering van 5 februari 2010 werd een vereenvoudiging van de administratieve procedure voor beschermde afnemers die werken via een geregistreerd aannemer ingevoerd. Het VEA betaalt nu ook de aanvullende premie uit die door het Agentschap Wonen Vlaanderen wordt toegekend. Op deze manier ontvangt de begunstigde slechts één betaling aangaande de Vlaamse dakisolatiepremie en worden vragen aangaande uitbetaalde premiehoogtes vermeden.

Als voorbereiding op de invoering van acties op de middellange termijn (2010-2012) werden volgende studies uitgevoerd:

- het onderzoek naar de mogelijkheid om energiebesparende maatregelen te stimuleren in appartementsgebouwen in mede-eigendom;

- het onderzoek naar de opportuniteit voor het stimuleren van afbraak en vervangende nieuwbouw van woningen die niet meer in aanmerking komen voor een zinvolle renovatie;
- onderzoek naar de mogelijkheid om structurele reglementaire maatregelen te nemen en evaluatie en creatie van het draagvlak voor dergelijke structurele maatregelen.

Andere aandachtspunten die ondertussen worden onderzocht zijn: de problematiek van de huurder-verhuurderverhouding en de mogelijkheid om lokale energieloketten te organiseren die door hun samenhang toch als 'één loket' zouden worden gepercipieerd (zie III.8.1). Voor deze aandachtspunten werd een aanbesteding uitgeschreven voor begeleiding bij het specifiek *stakeholder* overleg dat hiervoor door het VEA wordt ondernomen, teneinde tot algemeen gedragen oplossingen te komen.

Op de langere termijn zijn wellicht structurele maatregelen (normen, verplichtingen, ..) nodig om de doelstellingen van het Energierenovatieprogramma 2020 afdwingbaar te kunnen maken. Het opnemen van minimale eisen op vlak van energieprestaties in de Vlaamse Wooncode, waartoe de Vlaamse Regering in juli 2010 een principiële beslissing nam, is hierin een eerste stap. De uitdaging ligt hier vooral op het creëren van voldoende maatschappelijk draagvlak bij de doelgroep. Ook voor een draagvlakcreërend overleg voor structurele maatregelen, werd via aanbesteding begeleiding gezocht. De tussentijdse aanbevelingen geven aan dat er een consensus groeit om de conformiteit met de verplichtingen te laten attesteren door het bestaande EPC-instrument, dat hiervoor wel zou moeten worden verbeterd en vervolgens algemeen verplicht zou moeten worden gesteld. Aparte werkgroepen voor isolatie en beglazing enerzijds en verwarming anderzijds, werden opgericht. Deze werkgroepen moeten een antwoord geven op de vraag naar de hoogte van de op te leggen eisen, de omstandigheden waarin ze moeten worden opgelegd, de uitzonderingen die moeten worden voorzien, de uitwisselbaarheid van verschillende maatregelen om toch tot een globale prestatie-eis te komen in het geval de basisverplichtingen technisch of praktisch niet uitvoerbaar zouden zijn, enz.

Een belangrijke aangelegenheid die daarbij nog moet worden uitgeklaard, is de manier waarop de stimulering van na-isolatie van gevelmuren moet worden benaderd. Vooraleer financiële middelen, communicatie- en informatiecampagnes en eventuele reglementaire instrumenten in te zetten, moeten de precieze randvoorwaarden worden vastgelegd voor een goede uitvoering. Na-isolatie is immers niet in alle gevallen wettelijk of technisch mogelijk, of kan bouwfysische problemen veroorzaken als er geen precieze maatregelen worden genomen om dit te voorkomen.

Het succes van het gevoerde beleid toont aan dat het belangrijk is de Vlaming te blijven sensibiliseren over het belang van voldoende isolatie en maatregelen in verschillende beleidsvelden op elkaar af te stemmen. Om de doelstelling uit Pact 2020 met betrekking tot dakisolatie te behalen is bijkomend beleid noodzakelijk. Om deze redenen werd in het najaar van 2010 een Dakisolatieplan voorgesteld dat een geheel aan maatregelen bevat om op vlak van dakisolatie een tandje bij te steken en verschillende maatregelen uit de beleidsvelden Energie en Wonen aan elkaar te linken. Enkele maatregelen hieruit zijn:

- Een langetermijnperspectief voor eigenaars en huurders: in de Vlaamse Wooncode zullen voortaan ook minimale energienormen worden opgenomen. Zo zullen we ervoor zorgen dat een woning in 2020 alleen nog kan worden verhuurd als ze beschikt over een voldoende geïsoleerd dak of een geïsoleerde zoldervloer, wat in overeenstemming is met de doelstelling uit Pact2020. Het is belangrijk eigenaars van huurwoningen een duidelijk tijdsperspectief te bieden en hen hiervan duidelijk op de hoogte te brengen. Op die manier beschikken zij over tien jaar tijd om het dak aan te pakken. Dat betekent dat men bijvoorbeeld kan wachten tot er een nieuwe huurder in de woning komt wonen, de woning wordt overgedragen of er andere renovaties gepland zijn, wat de hinder van isolatiewerken tot een minimum beperkt.

- Het spreekt voor zich dat het EPC er na een energierenovatie anders (en beter) uit ziet dan voordien. Daarom wordt onderzocht hoe eigenaars een automatisch gegenereerde update van het EPC kunnen bekomen.
- De overheid legt niet enkel verplichtingen op, maar ondersteunt ook eigenaars die hun dak isoleren. De dakisolatiepremie wordt verder gezet en hiervoor worden de nodige middelen voorzien.
- In 2011 start een pilootproject in samenwerking met netbeheerder Eandis, specifiek gericht op sociaal kwetsbare gezinnen die over een aardgasbudgetmeter beschikken en huren op de private huurmarkt. Eandis zal de daken isoleren van 500 tot 700 huurwoningen, en daarbij bijzondere aandacht besteden aan het uitwerken van een mechanisme dat moet voorkomen dat de eigenaars de verbetering aan (de energieprestaties van) hun woning doorrekenen in de huurprijs. Het pilootproject moet terreinervaring opleveren op vlak van het verzamelen en selecteren van adressen, de bemiddeling tussen verhuurder en huurder om de huurprijs niet te verhogen en over de meest efficiënte aanpak. Op basis van die terreinervaring zal kan de aanpak dan worden uitgebreid.
- De normen op vlak van isolatie werden in 2006 gevoelig verstrengd, maar ze liggen nog niet op het niveau van bijvoorbeeld Duitsland of het Verenigd Koninkrijk. De normen zullen in 2012 verder worden verlegd, en dit tot op het niveau van onze buurlanden, zowel voor nieuwbouw als voor renovatie.
- In een aantal steden en gemeenten is nu al, vaak in combinatie met een 'woonwinkel' een speciaal loket beschikbaar voor al wie informatie zoekt over energiezuinig bouwen en verbouwen, over premies, technieken, planadvies, ... Dit soort initiatieven worden uitgebreid. De woonwinkel 'nieuwe stijl' zal ook alle informatie over energiezuinig (ver)bouwen en over premies en subsidies voor energiebesparing en hernieuwbare energie aanbieden. Op basis van deze voorbeelden zal worden onderzocht hoe men overal in Vlaanderen zoveel als mogelijk tot het 'één loket principe' kan komen.
- Het sociale huurpatrimonium werd doorgelicht op de energieperformantie van het woningenbestand. Uit deze inventarisatie blijkt dat we voor bijzonder grote uitdaging staan die een ingrijpende financiële inspanning zal vergen. Voor 2011 is 128 miljoen euro voorzien voor renovatie van het sociaal huurpatrimonium. Daarnaast loopt er een programma voor de vervanging van verouderde verwarmingsinstallaties door individuele hoogrendementsketels, werd via een EFRO-call wordt bijkomend 8 miljoen euro vrijgemaakt, specifiek voor de plaatsing van collectieve verwarmingsinstallaties met hoog rendement; lopen er programma's ter ondersteuning van de vervanging van enkel glas door dubbel glas en voor de plaatsing van dakisolatie, onder meer via de netbeheerders. Er worden ook bijkomende maatregelen voorzien: de VMSW zal in samenspraak met de huisvestingsmaatschappijen een prioriteitenplanning op te stellen, die ervoor zorgt dat de dringendste werken met de hoogste rendementswinst bovenaan de agenda worden gezet, daarnaast zal de VMSW een planning op langere termijn uitwerken voor de globale aanpak, met een meer gedetailleerde inschatting van de benodigde middelen in de loop van de jaren, de in de inventaris verzamelde gegevens moeten verder worden uitgewerkt en moeten vooral ook permanent actueel worden gehouden.
- Investeren in energiebesparing levert jobs op. Op dit moment vinden aannemers in de renovatiesector niet altijd het personeel dat ze nodig hebben. Door in het technisch- en beroepsonderwijs of in beroepsopleidingen van de VDAB energiebesparing aan bod te laten komen kan hier een mouw aan worden gepast.

Planning 2011

De grote stijging van het aantal toegekende energiepremies in 2009 ten opzichte van 2008 en de prognoses voor 2010 en 2011, laten vermoeden dat er een belangrijke stap is gezet in de richting van de *'sense of urgency'* die nodig is om de doelstellingen van het Energierenovatieprogramma 2020 te realiseren. Of dit werkelijk zo is, zal moeten blijken uit de tweejaarlijkse REG-enquête die door het VEA midden 2011 opnieuw zal worden aanbesteed.

In 2011 zal een actieplan voor de stimulering van na-isolatie worden uitgewerkt. Dit zal gebeuren in overleg met de stakeholders van het Energierenovatieprogramma 2020. De stimulansen zullen worden gekaderd in de stroomlijning van de energiepremies.

In het kader van de herziening van het premieaanbod zal ook de mogelijkheid verder worden onderzocht om voor appartementen in mede-eigendom financiële steun te geven aan de vereniging van mede-eigenaren in plaats van alleen aan individuele bewoners.

In 2011 zal het stakeholderoverleg over de haalbaarheid van structurele, dwingende maatregelen worden opgevoerd. Verplichtingen opleggen voor de bestaande gebouwen is bijzonder complex en niet alle doelgroepen zijn in de mogelijkheid om de nodige investeringen te doen, soms is er zelfs geen technische mogelijkheid. Alle consequenties van dergelijke verplichtingen moeten voldoende worden afgewogen.

6. Stimuleren van sociale energierenovaties

Dit maakt onderdeel uit van een sleutelproject in uitvoering van het Regeerakkoord en ViA, doorbraak 'groen en dynamische stedengewest' en doorbraak 'warme samenleving'.

6.1. Invoeren waarborgregeling voor lokale entiteiten in het kader van het Fonds voor de Reductie van de Globale Energiekost

Stand van zaken 2010

Het Fonds voor de Reductie van de Globale Energiekost (FRGE) is een federaal fonds, opgericht op 10 maart 2006, dat goedkope leningen verstrekt aan particulieren voor de uitvoering van structurele energiebesparende maatregelen. Dit gebeurt via lokale entiteiten die zijn aangeduid door steden en gemeenten, in overleg met het OCMW.

In september 2010 zijn er 13 actieve lokale entiteiten, waarvan 8 in Vlaanderen: 2 in West-Vlaanderen, 3 in Oost-Vlaanderen, 2 in de provincie Antwerpen en 1 in Limburg. Er is interesse vanwege diverse andere lokale entiteiten.

Met toepassing van artikel 99 van het programmadecreet 2010 kan de Vlaamse Regering haar waarborg verlenen voor de leningen die door het FRGE aan de lokale entiteiten worden toegekend. Op 10 september 2010 heeft de Vlaamse Regering haar definitieve goedkeuring gehecht aan het besluit waarin de voorwaarden voor toekenning van de waarborg worden vastgelegd. Aangezien het fonds zelf, onder bepaalde voorwaarden, 5% wanbetaling kan toestaan, wordt de waarborg beperkt tot maximaal 95% van het uitstaande kapitaal en verschuldigde interesten. De waarborg kan alleen worden ingeroepen nadat het bewijs is geleverd dat alle andere zakelijke en persoonlijke zekerheden, bedongen door de lokale entiteit ten aanzien van de particulier, zijn uitgewonnen. De waarborg geldt niet voor leningen die werden toegekend voor de financiering van fotovoltaïsche zonnepanelen.

Aan de lokale entiteit zal, per dossier waarvoor uitbetaling van een waarborg wordt gevraagd, een franchise worden aangerekend van 250 euro. Hiermee worden de lokale entiteiten geresponsabiliseerd en wordt vermeden dat zij te onvoorzichtig zouden omspringen met risico's.

Planning 2011

In 2011 zal de dossierbehandeling in verband met de erkenningsaanvragen van lokale entiteiten voor de waarborgregeling op kruissnelheid komen en zal naar de doelgroepen over deze interessante financieringsmogelijkheid voor energiebesparende investeringen worden gecommuniceerd. Het streefdoel is een gebiedsdekkende werking van het FRGE in het Vlaams Gewest.

6.2. Energiebesparing voor moeilijk bereikbare doelgroepen: van ondersteunen naar uitvoeren

Voor moeilijk bereikbare bevolkingsgroepen, in het bijzonder zij die weinig financiële middelen hebben, volstaat het niet om premies en een belastingvermindering/-krediet voor energiebesparing ter beschikking te stellen. Bovendien wonen heel wat sociaal zwakkeren in relatief slechte huurwoningen waarvoor de eigenaars geen renovatiewerken uitvoeren.

Een meer actieve manier van werken dringt zich op om ook bij deze doelgroepen energiebesparing te realiseren.

6.2.1. Subsidie voor energiebesparende investeringen in woningen verhuurd door sociale verhuurkantoren

Stand van zaken 2010

De Vlaamse Regering keurde op 5 december 2008 een regeling goed die energiebesparende investeringen (dakisolatie, hoogrendementsbeglazing en condensatieketels) in woningen verhuurd door erkende sociale verhuurkantoren (SVK's) voor 100% subsidieert. In ruil daarvoor moet de eigenaar van de woning zich engageren om de huurprijs niet te verhogen én gedurende 9 jaar vanaf de oplevering van de werken het huurcontract met het SVK verder te zetten.

Iedere subsidieaanvraag moet zijn voorafgegaan door een woningonderzoek door het Agentschap Wonen Vlaanderen. Ruim 95 % van de woningen in de aanvragen blijkt niet conform de vereisten van de Vlaamse Wooncode op vlak van comfort, kwaliteit en gezondheid. In deze gevallen wordt de energiesubsidie enkel toegekend als er een engagement is van de eigenaar en/of het SVK om eventuele andere prioritaire werken (op vlak van elektriciteit, vocht,...) uit te voeren. Op deze manier draagt de subsidieregeling systematisch bij tot een verbetering van de lage kwaliteit van de woningen in dit segment van de huurmarkt.

Er zijn tot eind juli 2010 bij het VEA 281 dossiers goedgekeurd, ingediend door 36 van de 50 erkende SVK's. De toegekende subsidies hebben betrekking op 574 energiebesparende werken (dakisolatie: 134, condensatieketels: 206, hoogrendementsbeglazing: 234). Het gemiddelde subsidiebedrag per woning bedraagt 11.900 euro.

De voortgang van de subsidieregeling wordt continu opgevolgd door een stuurgroep die is samengesteld uit het VEA, het Agentschap Wonen Vlaanderen en de door de Vlaamse overheid erkende koepel van SVK's, de vzw Vlaams Overleg Bewonersbelangen (VOB).

In november 2009 en in juni 2010 werd door VOB in opdracht van de stuurgroep een uitvoerig voortgangsverslag opgemaakt over de subsidieregeling. De premieregeling wordt door de SVK's positief onthaald. Gebrek aan tijd om de aanvraagdossiers voor te bereiden, wordt als een knelpunt ervaren. De contacten met de eigenaars, het verzamelen van offertes, het opdoen van expertise met betrekking tot energetische renovatie vragen tijd en inzet van de SVK-medewerkers. Het eerste half jaar (april tot oktober 2009) was er ook een lange wachttijd voor de woningscreening. De screeningcapaciteit werd in het najaar van 2009 in voldoende mate opgevoerd.

Planning 2011

Het VEA schat in dat het volledige budget van 10 miljoen euro tegen begin 2012 benut zal zijn en dat hiermee zowat 800 woningen een grondige energetische renovatie krijgen.

In 2011 zal in overleg met het beleidsveld Wonen worden bekeken hoe de SVK's op langere termijn gestimuleerd en financieel ondersteund kunnen worden om de energetische prestaties van de woningen in hun beheer verder te verbeteren.

6.2.2. Collectieve sociale dakisolatieprojecten

Stand van zaken 2010

De provincie Limburg startte in een breed partnerschap de campagne 'Limburg isoleert' met de doelstelling om in de periode 2009 - 2011 zo'n 7500 daken per jaar te isoleren. In het sociale luik van deze campagne voorzag Limburg 6 isolatieteams met telkens 5 werknemers uit de sociale economie die jaarlijks 500 daken bij lage inkomensgroepen isoleren. De vzw STEBO coördineert de inzet van de

isolatieteams en de uitvoering van de werken in opdracht van de sociale huisvestingsmaatschappijen. Ik kende aan de vzw STEBO een subsidie van 120.000 euro toe als cofinanciering voor minstens 10.000 m² dakisolatie in woningen en appartementen van sociale huisvestingsmaatschappijen in Limburg. De netbeheerders van Infrax voorzagen ook een cofinanciering vanuit het Aardgasfonds. Het project startte in november 2009 en kende een groot succes. Eind augustus 2010 waren al 401 zoldervloeren geïsoleerd, goed voor ruim 19.105 m². Eind 2010 zullen volgens planning 925 daken met een oppervlakte van 49.039 m² geïsoleerd zijn. Door de integrale en collectieve aanpak kan het werk snel en goedkoop uitgevoerd worden. In een volgende fase legt STEBO zich ook toe op de technisch moeilijkere hellende daken. De Vlaamse cofinanciering verloopt voortaan via de Vlaamse dakisolatiepremie.

Ook Eandis voert als openbaredienstverplichting vanaf het voorjaar 2010 een dakisolatieproject uit bij de sociale huisvestingsmaatschappijen. Eandis levert het materiaal voor de dakisolatiewerken gratis aan en voorziet voor de plaatsing door de sociale huisvestingsmaatschappijen een premie van 10 euro per m² vanuit het Aardgasfonds (totaal 1,5 miljoen euro). Bovendien kan per woning door de sociale huisvestingsmaatschappij de bijkomende Vlaamse dakisolatiepremie van 500 euro worden aangevraagd. Naar verwachting zullen in 2010 ongeveer 2300 daken worden geïsoleerd.

Naast de samenwerking met de sociale huisvestingsmaatschappijen engageerde Eandis zich ook om op de private huurmarkt een sociaal gericht dakisolatieproject op te zetten. De isolatie van de daken van huurwoningen, bewoond door sociaal kwetsbare gezinnen, zal volledig door Eandis gefinancierd worden. Bijzondere aandacht zal hierbij gaan naar het concretiseren van een mechanisme van huurprijsblokkering waartoe de eigenaars zich zullen moeten engageren, willen ze genieten van dit voor hen gratis aanbod. Eandis maakt voor de uitvoering van dit project een budget van 1 miljoen euro vrij uit het Aardgasfonds waarmee 500 tot 700 daken met een totale oppervlakte van 40.000 m² aangepakt zullen kunnen worden. In de loop van 2010 wordt een aanbesteding in verschillende loten voor de aankoop van isolatiematerialen en de plaatsing opgestart.

Planning 2011

De Limburgse sociale huisvestingsmaatschappijen voorzien nog opdrachten voor de dakisolatieteams tot eind 2011. Eind 2010 zal het VEA samen met vzw STEBO bekijken hoe het project evolueert, de ontwikkelde goede praktijken documenteren en nagaan op welke manier deze aanpak, met inschakeling van de sociale economie, eventueel ook elders in Vlaanderen kan gestimuleerd en toegepast worden.

Eandis voorziet voor 2011 een verlenging van het collectief dakisolatieproject voor de sociale huisvestingsmaatschappijen.

De uitvoering van de dakisolatiewerken in de private huurmarkt zal starten begin 2011. Een stuurgroep samengesteld uit vertegenwoordigers van Eandis, het VEA, de kabinetten Energie en Wonen en de vzw Samenlevingsopbouw zullen de projectvoortgang opvolgen en na afloop een advies afleveren met scenario's voor verder zetting/uitbreiding van dakisolatieprojecten in de private huurmarkt.

7. Bevorderen van kwaliteitszorg en kennisopbouw in de bouwsector

Stand van zaken 2010

De Europese richtlijn hernieuwbare energie van 23 april 2009 draagt de lidstaten op om tegen 31 december 2012 een certificatieregeling te voorzien voor installateurs van kleinschalige warmwater- en verwarmingsketels op biomassa, van fotonvoltaïsche en thermische systemen op zonne-energie en van ondiepe geothermische systemen en warmtepompen. De installateurs worden gecertificeerd op basis van een geaccrediteerde opleiding. Een belangrijk gegeven is dat geldige certificeringen door andere lidstaten moeten worden erkend.

Binnen ENOVER, het energieoverleg tussen de federale overheid en de gewesten, werd de werkgroep 'certificering van installateurs' opgericht die zal streven naar een geharmoniseerde implementatie in de drie gewesten van de toepasselijke bepalingen in de richtlijn.

Een eerste stap is de ontwikkeling van het opleidingskader, waaronder het vastleggen van de doelstellingen en eindtermen van de opleidingen en de modaliteiten (bijvoorbeeld vereisten diploma en expertise, examenvoorwaarden en slaagpercentage, ...). De werkgroep werkte hiervoor een openbare aanbesteding vanuit de drie gewesten uit die eind 2010 zal worden gelanceerd.

De ontwikkeling van het gemeenschappelijk opleidingsprogramma voor installateurs van hernieuwbare energietechnologieën zal in samenspraak gebeuren met de kennis- en opleidingscentra en de sectorverenigingen.

Het is ook de bedoeling om na te gaan of de doelgroep kan worden uitgebreid naar de installateurs van energie-efficiënte technieken, zoals bijvoorbeeld balansventilatie. In elk gewest wordt een inventaris opgemaakt van de bestaande opleidingen, labels en certificeringen. Op basis hiervan zal de werkgroep tegen eind 2010 een rapport opstellen met mogelijke acties om de certificering van installateurs van hernieuwbare energietechnieken uit te breiden naar de certificering van installateurs van energie-efficiënte technieken.

Planning 2011

In 2011 staat de inhoudelijke uitwerking van de theoretische en praktische opleidingen van installateurs op het programma. Hiervoor zal eveneens een openbare aanbesteding worden uitgeschreven.

Bijkomend zal worden bekeken op welke manier het Vlaamse Gewest kan aansluiten bij het initiatief van de Europese Commissie (DG Energy) '*Qualifying the building workforce*'. Dit initiatief werd gelanceerd om lidstaten te ondersteunen om de kennis en de kwaliteitszorg van de bouwprofessioneel op vlak van hernieuwbare energie en energie-efficiëntie te verbeteren.

Er zijn in het programma twee rondes voorzien:

- Een lidstaat kan begin 2011 één projectvoorstel (max. duur 12 maanden) indienen voor het opstarten van een nationaal opleidings- en kwaliteitsplatform inzake hernieuwbare energie en energie-efficiëntie waarvan alle relevante stakeholders deel uitmaken. Dit platform evalueert en kwantificeert de nood aan gekwalificeerde bouwprofessionelen, noodzakelijk om energiezuinige gebouwen te realiseren voor 2020, en ontwikkelt hiertoe '*roadmaps*'.
- In een volgende ronde kan een consortium waarvan (een deel van) de organisaties deel uitmaakten van het nationaal platform, projectvoorstellen indienen voor de update van bestaande of de ontwikkeling van gekwalificeerde opleidingen in de bouwsector op basis van de nationale strategieën en *roadmaps*.

Er is door de Europese Commissie financiering voorzien voor het opbouwen of verbeteren van een structuur voor energieopleidingen gericht naar bouwprofessionelen, voor organisatie en marketing, maar niet voor de lessen zelf. Kwalificatieregelingen die verplicht zijn, bijvoorbeeld in het kader van de richtlijn hernieuwbare energie, kunnen niet worden gefinancierd maar steun kan wel verkregen worden voor bijvoorbeeld de promotie hieromtrent.

Dit initiatief sluit nauw aan bij de taken van de ENOVER-werkgroep 'certificering van installateurs'. De werkgroep lijkt een gepaste structuur om het nationaal platform van stakeholders samen te stellen en de projectvoorstellen voor dit initiatief te coördineren.

8. Laagdrempelige informatieverstrekking en adviesverlening op vlak van energiezuinig (ver)bouwen en energiebesparing in de woningen

8.1. Invoeren van lokale energieloketten

Stand van zaken 2010

Het VEA heeft een studie aanbesteed ter voorbereiding van de opzet van een aantal voorbeeldenergieloketten, uitgaande van de evaluatie en spreiding van de huidige informatieverleningsinitiatieven op het vlak van energiebesparing in het Vlaamse Gewest en de ervaring in de andere gewesten. De studie werd eind juni 2010 opgestart vanuit het oogpunt dat deze proefprojecten informatie zouden verschaffen over de wenselijke verdere aanpak en een stappenplan inzake de uitbouw van lokale energieloketten in Vlaanderen. Eind december 2010 wordt de studie afgerond.

Planning 2011

Einde 2010 wordt een oproep gelanceerd om lokale overheden of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden opnieuw te laten deelnemen aan lokale woonbeleidsinitiatieven. Eén van de acties die wordt voorgesteld is de uitbating van een lokaal woonloket waar allerlei informatiemateriaal in verband met wonen aan de burger ter beschikking wordt gesteld. De thema's rationeel energiegebruik en duurzaam en energiezuinig bouwen en verbouwen kunnen hierin een belangrijke plaats krijgen. Woonloketten kunnen een rol spelen bij het verspreiden van brochures en ander informatiemateriaal, het verstrekken van basisinformatie (onder andere in verband met premies, het energieprestatiecertificaat, het FRGE, ...) en kunnen tevens doorverwijzen naar actoren die kandidaat-bouwers kunnen bijstaan met planadvies voor lage-energiewoningen.

In het kader van het één-loket-principe wordt er voor geopteerd geen afzonderlijke energieloketten op te zetten maar aansluiting te zoeken met de woonloketten. De resultaten van de VEA-studie zullen ter beschikking worden gesteld van de lokale besturen om het energiethema maximaal in hun projectvoorstellen voor lokale woonbeleidsinitiatieven te integreren.

Het VEA zal actief blijven in het verstrekken van informatie inzake rationeel energiegebruik op een indirecte en meer sensibiliserend niveau (publicatie brochures, website www.energiesparen.be, deelname aan bouwbeurzen, promotie in de media, organisatie Maand van de Energiebesparing,...). Voor concrete en directe informatie over energiebesparing en financiële steunmogelijkheden, kan de burger terecht in het lokaal woonloket.

Er werd een specifieke werkgroep opgericht met de communicatiecellen van VEA en het Agentschap Wonen Vlaanderen om de consistentie van de informatie op de website www.premiezoeker.be en op www.energiesparen.be te bewaken.

8.2. Het evalueren van de energiescans met het oog op een eventuele uitbreiding en meer doelmatige inzet

Aan de distributienetbeheerders wordt sinds 2007 een actieverplichting opgelegd om, in samenwerking met de gemeenten, gratis energiescans aan te bieden aan de huishoudelijke afnemers. Naast een

doorlichting van de energiesituatie ter plaatse worden spaarlampen, een spaardouchekop, radiatorfolie en buisisolatie geplaatst, waar zinvol.

Stand van zaken 2010

In 2010 werden de energiescans meegenomen in de globale evaluatie van de REG-openbaredienstverplichtingen van de netbeheerders, begeleid door de Provinciale Hogeschool Limburg (PHL). (zie III.4.). Hoewel de meeste stakeholders overtuigd zijn van het nut van het instrument, kwamen bemerkingen op de manier waarop het instrument wordt ingezet. Er wordt meer aandacht gevraagd voor de kwaliteit van de energiescan, er wordt een duidelijkere en efficiëntere taakverdeling voorgesteld tussen gemeente, netbeheerder en scanbedrijf. Er wordt een duidelijker omschrijving van het scanrapport gevraagd, al is het niet de bedoeling de energiescan als een energie-audit te positioneren. Sommige stakeholders zouden de energiescan graag uitgebreid zien tot een woonkwaliteitsscan.

Planning 2011

De haalbaarheid en mogelijke concretisering van de voorstellen zal in 2011 verder worden onderzocht.

9. Uitwerken en concretiseren van een vernieuwde beleidsaanpak voor energie-efficiëntieverbeteringen in ondernemingen

Sinds 2004 legt de VLAREM-wetgeving eisen inzake energie-efficiëntie op aan inrichtingen met een totaal jaarlijks primair energieverbruik van minstens 0,1 PJ. Dit gebeurt via het besluit Energieplanning.

Het zijn echter vooral de vrijwillige instrumenten zoals het benchmarking- en auditconvenant, die beiden verder gaan dan deze wetgeving, die de grote industriële bedrijven aanzetten tot een efficiënt energiegebruik.

Voor de grote groep van tienduizenden kleine bedrijven zijn deze vrijwillige instrumenten ongeschikt. De kleine bedrijven hebben in eerste instantie vooral nood aan informatie, advies en begeleiding. Zij kunnen sinds een aantal jaren beroep doen op een energieconsulent.

9.1. Verbreden van de energieconvenanten met grote, industriële ondernemingen

Stand van zaken 2010

In het benchmarkingconvenant verbonden meer dan 180 vestigingen zich tot het bereiken en handhaven van de wereldtop op gebied van energie-efficiëntie, ten laatste in 2012. Uit het laatst beschikbare jaarverslag van de Commissie Benchmarking blijkt dat in 2008 het reële primaire energieverbruik van de convenantbedrijven gedaald is met meer dan 11 PJ ten opzichte van 2007. Ongetwijfeld heeft de economische crisis die zich in het laatste kwartaal van 2008 gemanifesteerd heeft en de daarmee gepaard gaande productiedalingen, hiertoe in belangrijke mate bijgedragen.

De voorsprong op de wereldtop¹², is gedaald van 26,3 PJ in 2007 naar 1 PJ in 2008. Dalende productievolumes leiden onvermijdelijk tot verlaagde efficiëntie op het vlak van energieverbruik. Tot nog toe is er geen reden om aan te nemen dat de finale doelstelling van het benchmarkingconvenant niet zal kunnen gehaald worden. In de eerste plaats omdat tot nog toe blijkt dat de convenantbedrijven globaal genomen (ondanks de economische crisis) nog steeds beter scoren dan de wereldtop. Verder omdat de convenantbedrijven de geplande investeringen blijven uitvoeren. Als de investeringen in efficiëntieverbeteringen verder gezet worden en de economie terug structureel opleeft, moet de doelstelling van het convenant nog steeds kunnen gerealiseerd worden.

Tot de uitvoering van het auditconvenant verbonden zich meer dan 220 vestigingen. Uit het jaarverslag 2008 blijkt dat het totale primaire energieverbruik in 2008 met ongeveer 2,5% gedaald is ten opzichte van 2007 en zelfs onder het niveau van 2006 is gezakt.

Ook bij deze bedrijven liet de economische crisis zich voelen. Een ongunstige evolutie van het specifieke verbruik van diverse processen valt op te merken wegens verminderde productievolumes waardoor het gunstige effect van uitgevoerde energiebesparende maatregelen tenietgedaan werd. De globale energieprestatie-index steeg daardoor van 96,19 in 2007 naar 96,63 in 2008. Het gaat hier echter maar om een lichte stijging. Ook hier kan gesteld worden dat een heropleving van de economie zal leiden tot de vooropgestelde daling van de energieprestatie-index.

---

¹² De wereldtop wordt slechts om de 4 jaar opnieuw bepaald. Bij de laatste wereldtopbepaling, op basis van gegevens 2006, was er nog geen sprake van een economische crisis. Tussen 2 wereldtopbepalingen wordt wel een autonome evolutie in rekening gebracht. Zie jaarverslag van de Commissie Benchmarking 2008 op www.benchmarking.be.

Het jaarverslag 2009 van de Commissie Benchmarking en van de Auditcommissie zal beschikbaar zijn in het vierde kwartaal van 2010 (websites www.benchmarking.be en www.auditconvenant.be).

Het benchmarking- en auditconvenant lopen af eind 2012, respectievelijk 2013. In 2010 is door het VEA een discussietekst opgesteld voor het overleg met de betrokken partijen over de verder zetting van de energiebeleidsovereenkomsten. Daarbij zijn volgende aandachtspunten van belang:

- de Europese organisatie van de CO₂-emissiehandel na 2012, stelt een nieuwe context, waarbinnen de energiebeleidsovereenkomsten een meerwaarde moeten bieden. Dit kan door de convenanten te gebruiken om het energie-efficiëntiepotentieel dat het emissiehandelssysteem niet uitput toch aan te boren;
- er kan worden gesteld dat de convenanten een zeer efficiënt beleidsinstrument zijn : 92% van het Vlaams industrieel energieverbruik wordt gevat via een overeenkomst met 400 bedrijven. Het wordt niet opportuun geacht om de ondergrens van 0,1 PJ verder naar beneden te halen;
- bij de verder zetting van de convenanten zal er over gewaakt moeten worden dat niet alleen de doelstelling duidelijk kwantificeerbaar is, maar dat ook de meerwaarde van het convenant ten opzichte van een '*business as usual*'-scenario bepaald kan worden;
- een verschil in behandeling van gelijkaardige bedrijven die een convenant onderschrijven, moet worden vermeden;
- er moet worden onderzocht of de huidige tegenprestaties kunnen worden gegarandeerd over de looptijd van het nieuwe convenant. Er dient tevens onderzocht te worden of er geen bijkomende tegenprestaties met voldoende financiële aantrekkingskracht kunnen gevonden worden waarvan de bevoegdheid volledig op het Vlaamse niveau ligt.

Door verbetering van de energie-efficiëntie verminderen de bedrijven hun CO₂-uitstoot. Er zal worden nagegaan hoe het energieconvenant kan worden verbreed tot een instrument dat de bedrijven verder stimuleert tot het overschakelen naar brandstoffen met een lagere CO₂-emissiefactor en bijdraagt tot de vermindering van de uitstoot van andere broeikasgassen.

In het najaar van 2010 zullen de leden van de Benchmarking Commissie en de Auditcommissie en andere externe belanghebbenden worden geconsulteerd over de discussietekst voor verlenging en verbreding van de convenanten. Tegen eind 2010 kan dit overleg uitmonden in een voorstel van nieuw convenant.

Planning 2011

In 2011 zal de convenanttekst worden gefinaliseerd in overleg met de betrokken sectoren en voor ondertekening aan de bedrijven worden voorgelegd. Tegen eind 2011 moet dit proces afgerond zijn.

In het bijzonder moet nog worden onderzocht tot welke tegenprestaties de Vlaamse overheid zich kan engageren. Ook de impact van het nieuwe convenant op de vereiste ondersteuning, met name de vorm en taken van het Verificatiebureau en de samenstelling en taken van de Commissie, moet worden ingeschat.

9.2. Kleine ondernemingen motiveren om energie te besparen

De afgelopen jaren werden aan een aantal ledenorganisaties facultatieve projectsubsidies toegekend voor de inzet van één of meer energieconsulenten. Deze middelen lieten toe dat die organisaties elk binnen hun specifieke werking en gericht naar hun doelgroep een project rond energiebesparing konden opzetten.

Wat de doelgroep van de KMO's betreft, hebben de gesubsidieerde energieconsulenten bij UNIZO, VOKA en Boerenbond gedurende een aantal jaren de bedrijfsleiders gesensibiliseerd en geïnformeerd inzake energie-efficiënt ondernemen.

Stand van zaken 2010

In uitvoering van het regeerakkoord heeft het VEA de energieconsulentenprojecten geëvalueerd. Er werd geoordeeld dat de positieve punten doorwegen. Het VEA heeft mij dan ook voorgesteld om de ondersteuning van de energieconsulenten verder te zetten. De evaluatie leerde wel dat bijsturing nodig is opdat de energieconsulenten in de toekomst de werking meer focussen op daadwerkelijke energiebesparing. Het geven van een perspectief op een meerjarenfinanciering kan toelaten dat energiebesparende acties die veel voorbereidingstijd vragen, kunnen worden uitgewerkt.

Het VEA werkte een nieuwe aanpak uit die niet langer gebaseerd is op facultatieve subsidies maar op een subsidiereglement. In de nieuwe regeling is een projectoproep de basis om de projecten qua inhoud en aanpak beter te kunnen sturen. Wat de doelgroep van de KMO's betreft, zal het accent worden gelegd op de effectieve realisatie van energiebesparing. De energieconsulentenactiviteiten zullen worden toevertrouwd aan niet-commerciële instellingen die al een actieve doelgroepgerichte werking hebben opgezet en deze werking verder willen uitbouwen rond het energithema. De bestaande reputatie van de organisatie bij de doelgroep kan worden gebruikt om de doelgroep te overtuigen om hun gedrag te wijzigen en te investeren in energiebesparing. De projecttermijn zal maximum 3 jaar bedragen (in plaats van de huidige looptijd van de facultatieve subsidies van 1 tot 1,5 jaar).

Op 23 juli 2010 verleende de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan het ontwerp van besluit dat deze regeling vastlegt. Na de definitieve goedkeuring van het reglementair besluit, zal het VEA een oproep voor projectvoorstellen lanceren.

Planning 2011

De ingediende projecten zullen worden beoordeeld op basis van de vastgelegde beoordelingscriteria en zullen worden gehonoreerd binnen het beschikbare budget. Met de best gerangschikte promotoren zal een subsidieovereenkomst worden gesloten waarin duidelijke resultaatsverbintenissen en rapporteringsvoorwaarden zullen worden opgenomen.

Daarnaast wordt in 2011 een voorstel uitgewerkt om sectorovereenkomsten op te maken voor publieke en private instellingen met een individueel verbruik < 0,1 PJ. Hiermee worden ook zij gestimuleerd om hun energieverbruik en broeikasgasuitstoot te verminderen. Deze convenanten worden al voorbereid door de heroriëntatie van de energieconsulenten bij de bedrijfssectoren.

10. Opdrijven hernieuwbare energieproductie tegen 2020

10.1. Juridische omzetting van de nieuwe richtlijn hernieuwbare energie – actieplan hernieuwbare energie

Dit is een sleutelproject in uitvoering van het Regeerakkoord en ViA, doorbraak ‘groen stedengewest’.

Stand van zaken 2010

Volgens de nieuwe richtlijn hernieuwbare energie van 23 april 2009 moest België tegen 30 juni 2010 een nationaal actieplan aan de Europese Commissie voorleggen waarin wordt aangetoond hoe België tegen 2020 de doelstelling van 13% hernieuwbare energie in het finaal energiegebruik gaat bereiken en hoe de andere bepalingen uit de richtlijn zullen worden omgezet.

De ENOVER-werkgroep ‘hernieuwbare energie’ startte eind 2009 met de uitwerking van het nationaal actieplan. Als gevolg van de val van de federale regering liepen de gesprekken inzake de intra-Belgische lastenverdeling van de 13%-doelstelling grote vertraging op. De EC maakte echter duidelijk dat ze nauw zou toezien op het volledige respect voor de bepalingen van de richtlijn, inclusief de datum waarop de nationale actieplannen moeten worden ingediend. Er werd daarom geopteerd om, zonder vooruit te lopen op de intra-Belgische lastenverdeling, toch een antwoord te geven op de verplichting om een nationaal actieplan in te dienen.

Het nationaal actieplan bevat een beschrijving van het bestaande beleid van de gewesten en de federale overheid, en de grote lijnen van nieuwe beleidsinitiatieven. De kwantitatieve inschattingen zijn onverdeelde nationale cijfers. Het wordt voorgelegd aan de Europese Commissie zodra de politieke besluitvorming hierover is afgerond.

De VREG heeft de juridische omzetting van de richtlijn hernieuwbare energie van 23 april 2009 voorbereid. Het betreft voornamelijk aanpassingen aan de regelgeving inzake de geldigheidsduur van garanties van oorsprong en het invoeren van duurzaamheidscriteria voor biobrandstoffen. In het najaar zal het besluitvormingsproces over de voorgestelde aanpassingen worden afgerond zodat de richtlijn tijdig, met name voor 1 januari 2011, kan worden omgezet.

Planning 2011

Na de federale regeringsvorming zullen de onderhandelingen inzake de intra-Belgische lastenverdeling van de hernieuwbare energiedoelstelling 2020 worden hervat. Op basis van de resulterende Vlaamse doelstelling zal het Vlaams actieplan ‘hernieuwbare energie’ worden gefinaliseerd, op de Vlaamse Regering worden geagendeerd en voor advies worden neergelegd. Een geactualiseerde versie van het nationaal actieplan zal aan de EC worden bezorgd.

10.2. Beleid uitbouwen voor de bevordering van groene warmte

Stand van zaken 2010

Volgens de prognoses zal groene warmte moeten instaan voor meer dan de helft van de 13%-hernieuwbare energiedoelstelling tegen 2020. Een actieplan groene warmte moet bijkomende ondersteuningsmaatregelen voorzien om het potentieel in te vullen. Een ontwerp van actieplan werd op 15 september 2009 besproken in een stakeholdersoverleg en nadien verder uitgewerkt.

Voor zonneboilers en warmtepompen bestaan voor huishoudens reeds premies via de elektriciteitsdistributienetbeheerders en is er ook een belastingvermindering van 40% van toepassing. Om de marktgroei te verzekeren, is het belangrijk dat de financiële ondersteuningsmaatregelen behouden blijven.

De productie van groene warmte uit biomassa moet nog een sterke groei realiseren. Daarom wordt in het actieplan voorgesteld om financiële steun te geven voor grotere, niet-huishoudelijke installaties. Ook de benutting van restwarmte moet nog extra gestimuleerd worden. Net zoals bij groene stroom, zou ook groene warmteproductie uit recycleerbaar biomassa-afval en hout dat een industriële grondstof is, niet in aanmerking komen voor steun.

De noodzaak van bijkomende rookgaszuivering bij biomassa-installaties wordt onderzocht zodat de groei van biomassa-installaties de haalbaarheid van de doelstellingen van de NEC-richtlijn¹³ niet in gevaar brengt.

Omtrent de principes van een mogelijke steunregeling wordt in het najaar het politiek besluitvormingsproces opgestart.

Planning 2011

Na afronding van het overleg over de principes van de steunregeling voor groenewarmte-installaties en de benutting van restwarmte, zal een ontwerp van besluit aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd. Er mag worden verwacht dat dit besluit midden 2011 definitief kan worden goedgekeurd.

10.3. Minimum aandeel hernieuwbare energie in gebouwen opleggen

Stand van zaken 2010

De Europese richtlijn van 23 april 2009 ter bevordering van de toepassing van hernieuwbare energiebronnen bepaalt dat de lidstaten tegen 2015 bindende doelstellingen inzake een minimumniveau van energie uit hernieuwbare energiebronnen in nieuwe en gerenoveerde gebouwen moeten opleggen. Via de bouwvoorschriften moeten de lidstaten ook stimulansen voorzien voor hernieuwbare energiebronnen die bepaalde efficiëntieniveaus bereiken.

De berekeningsmethodiek in het kader van de energieprestatieregelgeving berekent reeds het primaire energieverbruik en de bijdrage uit hernieuwbare energiebronnen. De inzet van hernieuwbare energietechnieken zoals zonneboilers, warmtepompen en zonnepanelen heeft een positief effect op het primaire energieverbruik en daardoor ook op het E-peil. Het resulterende E-peil wordt ook gebruikt als maatstaf voor premies van de netbeheerders en de mogelijkheid een beroep te doen op een verminderde onroerende voorheffing. Andere hernieuwbare energiebronnen (bijvoorbeeld pelletketels, bio-olieketels) beïnvloeden niet zozeer het primaire energieverbruik en het E-peil, maar vermijden wel het verbruik van fossiele brandstoffen. Het lijkt daarom logisch en administratief het eenvoudigst om de vereisten van de richtlijn om te zetten door in de energieprestatieregelgeving een minimum aandeel hernieuwbare energie te voorzien, en voor het resulterende verlaagde E-peil energieverbruik) en de eventuele bijkomende besparing op fossiele energiebronnen een premie toe te kennen.

---

¹³ Richtlijn 2001/81/EG inzake nationale emissieplafonds voor bepaalde luchtverontreinigende stoffen, veelal de NEC-richtlijn genoemd (NEC: National Emission Ceilings), legt de lidstaten van de Europese Unie absolute emissieplafonds op voor de NO_x, SO₂, VOS (vluchtige organische stoffen – exclusief methaan) en NH₃, waaraan vanaf 2010 moet voldaan worden.

Gezien echter nieuwe of gerenoveerde gebouwen vaak sommige technieken niet kunnen toepassen (bijvoorbeeld onvoldoende ruimte voor bodemgebonden warmtepompen of voor opslag nodig voor biomassaketels, of een onvoldoende zonaanbod), is het van belang dat het opgelegde minimumniveau aan hernieuwbare energiebronnen op een flexibele manier kan bereikt worden. In Duitsland laat men bijvoorbeeld de keuze tussen minimumniveaus voor verschillende hernieuwbare energiebronnen, afstandsverwarming uit WKK óf een extra verlaging van het E-peil door energiebesparing met 15% (*Wärmegesetze*).

Een beleidsvoorbereidende studie is begin 2010 gestart om na te gaan wat de impact is van een minimumaandeel van hernieuwbare energiebronnen in de energievoorziening van nieuwe gebouwen. Daarbij wordt ook de praktische uitvoerbaarheid onderzocht en hoe dit minimumaandeel kan berekend worden, maximaal rekening houdend met de bestaande EPB-rekenmethodes. De studie wordt in het najaar van 2010 afgerond.

Planning 2011

De wijzigingen aan de energieprestatieregelgeving om het minimumaandeel hernieuwbare energie in deze regelgeving te verankeren, zullen in de loop van 2011 worden uitgewerkt.

10.4. Stabiel en vooruitstrevend groenestroombeleid verder zetten

Stand van zaken 2010

Ik wens een stabiel en ambitieus groenestroombeleid verder te zetten, overeenstemmend met de certificatendoelstellingen, die een verdere groei vooropstellen van 6% naar 13% in de certificaatplichtige elektriciteitsleveringen tussen 2010 en 2020.

Het steunmechanisme werd de afgelopen jaren al herhaaldelijk aangepast, om de beleidseffecten ervan beter af te stemmen op de realiteit in de energiesector en om de kosten van het systeem te beheersen. Ook in de toekomst kunnen verdere bijstellingen nodig zijn, onder andere om de kost van het systeem voor de energieverbruikers zoveel mogelijk te beheersen, zonder echter het positieve investeringsklimaat voor projecten op basis van hernieuwbare energiebronnen of WKK te verstoren.

Zoals voorzien in het decreet, zal tegen 2012 een evaluatie van het ondersteuningssysteem voor stroom uit hernieuwbare bronnen uitgevoerd worden.

Uit de sterke toename van de groenestroom- en WKK-productie de afgelopen jaren, mag geconcludeerd worden dat het huidige steunsysteem in Vlaanderen de belangrijke verdienste heeft dat het een stabiel en voldoende aantrekkelijk investeringsklimaat heeft gecreëerd.

We moeten nadenken over verdere optimalisering van de certificatensystemen op korte termijn en een lange termijnvisie voor het ondersteuningskader voor elektriciteit uit hernieuwbare bronnen en uit WKK.

Als beheerder van de databank voor groenestroom- en warmtekrachtcertificaten, is de VREG nauw betrokken bij de werking van het ondersteuningskader. De VREG bereidt een advies voor met betrekking tot de toekomstige evoluties van het certificatensysteem voor groene stroom en warmtekrachtkoppeling.

In de loop van 2009 - 2010 werden de onrendabele toppen van de verschillende productietechnieken geactualiseerd. Op basis daarvan kan een verdere differentiatie van de steun worden toegepast. Met het besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009 tot wijziging van het Groenestroombesluit van 5 maart 2004 werd het aantal aanvaardbare groenestroomcertificaten voor de eerste 60% biomassa-bijstook in een kolencentrale (>50MW) gehalveerd.

Correcties zoals deze zullen het voorwerp uitmaken van een aantal punctuele aanpassingen in afwachting van de decretaal voorziene driejaarlijkse evaluatie.

Planning 2011

De marktevoluties en omgevingsparameters (bijvoorbeeld regelgeving) die een invloed hebben op de berekening van de onrendabele toppen zullen voor de verschillende technologieën verder opgevolgd worden ter voorbereiding van een nieuwe actualisatie tegen 2012.

10.5. Toepassing van hernieuwbare energie in transport begeleiden

Stand van zaken 2010

Samen met andere betrokken beleidsvelden wordt een ambitieus beleid een belangrijk pakket maatregelen uitgevoerd voor de introductie van hernieuwbare energiebronnen in transport. Daarbij zal de klemtoon liggen op biobrandstoffen van de tweede generatie en elektriciteitstoepassingen in transport.

In uitvoering van het Vlaamse regeerakkoord zullen we extra klemtonen leggen om de hinder en de verontreiniging te beperken door de uitvoering van een masterplan voor groen vervoer: 'We stimuleren groen vervoer: we moedigen taxibedrijven aan om hybride wagens te gebruiken en we voeren bij de Lijn de inspanningen op door het aandeel van waterstofbussen en hybride bussen uit te breiden. We onderzoeken de snelle realisatie van een netwerk van groene tankstations met laadinstallaties voor elektrische voertuigen. We werken aan een biobrandstoffenplan dat de ontwikkeling van de nieuwste generatie ondersteunt.'

De Vlaamse Regering zal een kilometertaks invoeren voor vrachtwagenvervoer over de weg vanaf 2013. Voor privévoertuigen wordt overwogen een intelligente kilometertaks in te voeren in functie van de milieukeurmerken van het voertuig, de plaats en het moment van de verplaatsing.

Planning 2011

Een Masterplan Elektrisch Rijden wordt samen met de betrokken ministers opgevolgd. Hierin zal aandacht gaan naar onderzoek en ontwikkeling (in samenwerking met Flandersdrive), de uitbouw van infrastructuur, de mogelijke oprichting van proeftuinen, het creëren van gebruiksvoordelen, de voorbeeldfunctie van de overheid en de impact van de elektrificatie van het wagenpark op de elektriciteitsproductie en het elektriciteitsnetwerk.

Informatieverstrekking naar het grote publiek gebeurt verder via de bestaande websites www.ecoscore.be en www.mobimix.be.

10.6. Voldoende beschikbaarheid van duurzame biomassa verzekeren

Stand van zaken 2010

Uit de Vlaamse biomassa-inventaris die verder door de OVAM werd verfijnd, blijkt dat het binnenlands aanbod aan biomassa kan verdubbelen van 23 PJ in 2008 tot 51 PJ in 2020. Vooral het gebruik van energieteelten en het beter benutten van reststromen kan nog voor een groei zorgen, onder meer van vergistbare fracties. We kunnen met binnenlandse biomassastromen 42% van de hoeveelheid biomassa leveren die in 2020 nodig zal zijn om de vooropgestelde bijdrage van biomassa in de hernieuwbare doelstelling te halen. Dit betekent ook dat we nog een belangrijke hoeveelheid biomassa moeten importeren.

Om een duurzaam gebruik van biomassa te garanderen, zijn duurzaamheidscriteria belangrijk. Volgens de Europese richtlijn moeten er voor vloeibare biomassa tegen eind 2010 criteria geïmplementeerd worden. De VREG heeft hiervoor een voorstel uitgewerkt dat beantwoordt aan de bepalingen van de richtlijn.

Europa legt geen bindende criteria op voor vaste biomassa. Het Vlaamse Gewest is hier echter wel voorstander van en heeft dit op 15 december 2009 verduidelijkt in een Benelux-standpunt aan de EC. Op 9 juni 2010 heeft het VEA een informeel overleg georganiseerd met Nederland, Luxemburg, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk om dit thema te bespreken. Verder overleg is noodzakelijk om tot een eensgezind standpunt te komen. Om het thema actueel te houden, wordt er op 29 november 2010 in het kader van het Europees voorzitterschap een workshop '*Sustainable Biomass for European Energy*' georganiseerd. Dit zal gebeuren in samenspraak met de minister bevoegd voor Leefmilieu.

Planning 2011

Om het gebruik en de beschikbaarheid van biomassa voor energieproductie verder te kunnen opvolgen, zal in 2011 de biomassa-inventaris en de prognose van de beschikbare hoeveelheid worden geactualiseerd.

Duurzaamheidscriteria voor vloeibare biobrandstoffen zullen in 2011 in het Vlaamse Gewest worden geïmplementeerd zoals de Europese richtlijn voorschrijft. Er zal verder worden onderzocht of bindende criteria voor vaste biomassa eveneens opgenomen kunnen worden.

De Europese Commissie zal tegen eind 2011 de wenselijkheid van het op Europees niveau opleggen van bindende duurzaamheidscriteria voor vaste biomassa herevalueren. Het Vlaamse Gewest zal het Europees overleg hierover verder van nabij opvolgen.

11. Ondersteunen van de aansluiting van groenestroom- en warmtekrachtinstallaties op het net

Stand van zaken 2010

Bij de aansluiting van decentrale productie-installaties op het net zijn er momenteel vaak discussies over de plaats en de kosten voor de aansluiting. Er bestaat een regeling voor de aansluiting van productie-installaties van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen op het net (artikel 19 van het Groenestroombesluit van 5 maart 2004), doch de toepassing van deze bepalingen en het toezicht erop door de regulator leveren een aantal problemen op.

Na overleg tussen de VREG en de sector en toelichting en bespreking van een voorstel tot aanpassing van het Groenestroombesluit op het beleidsplatform 'slimme netten' werd een voorstel uitgewerkt tot het verbeteren van de bestaande regeling.

Doel van het voorstel is te komen tot een transparante beleidsmaatregel, die het steunbeleid inzake decentrale productie niet ondergraaft, maar anderzijds ook de uitbreiding van de netten op een maatschappelijk verantwoorde wijze moet toelaten.

Dit voorstel tot verbetering van artikel 19 van het Groenestroombesluit wordt nu verder besproken.

Daarnaast blijkt de capaciteit van de bestaande netten om nieuwe installaties aan te sluiten, ook meer en meer een flessenhals, onder meer in de kustregio en de Noorderkempen. De VREG kreeg reeds drie administratieve beroepen te behandelen tegen een weigeringsbeslissing tot aansluiting. Hierbij valt op dat het vaak het transmissienet is dat ontbreekt of onvoldoende sterk is. In dergelijke gevallen kan het jaren duren vooraleer een versterking of uitbreiding van het net is uitgevoerd. Willen we vermijden dat projecten op de lange baan worden geschoven, dan moeten we de bestaande capaciteit optimaal kunnen gebruiken. Hiervoor is het vereist dat informatie beschikbaar is over de resterende onthaalcapaciteit op de netten en dat netbeheersmaatregelen worden uitgewerkt die toelaten dat de bestaande capaciteit niet ongebruikt blijft.

De VREG heeft de besprekingen van de werkgroep 'injectietarieven' bij de CREG opgevolgd. Zij heeft te kennen gegeven dat de huidige toepassing van injectietarieven niet de kosten reflecteert van de netbeheerders (waar dit juist als argument wordt gebruikt bij de invoering ervan), dat de decentrale productie hierdoor wordt benadeeld t.o.v. centrale en buitenlandse elektriciteitsproductie en dat er geen afstemming is gebeurd met het regionale energiebeleid. De CREG heeft deze punten genoteerd, maar uit haar Studie (F)100708-CDC-977 blijkt dat zij van mening is dat een aanpassing wettelijk (krachtens de federale bevoegdheid) niet mogelijk was in de huidige regulatoire periode. Wel werden een aantal voorstellen tot aanpassing bekeken die zouden meegenomen kunnen worden in een herziening van het KB van 2 september 2008. De CREG is overigens de mening toegedaan dat het de gewesten niet toekomt om een vrijstelling van injectietarieven te voorzien.

Planning 2011

De knelpunten die zich op korte termijn stellen, zal ik aanpakken door concrete oplossingen juridisch en technisch te laten uitwerken. Ik organiseer daartoe overleg tussen de betrokken bedrijven, de netbeheerders en de VREG.

Op langere termijn zullen de netbeheerders in opdracht van de VREG in 2011 een studie uitvoeren naar welke locaties het meest geschikt zijn voor de aansluiting van bijkomende decentrale productie-installaties.

Hiervoor zal worden uitgegaan van geactualiseerde prognosestudies gemaakt door VITO, aangevuld met een geografisch informatie-element. Aan de hand van de geografische modellering kunnen de netbeheerders dan de onthaalmogelijkheden van hun netten gaan bestuderen. Deze informatie zal toegankelijk gemaakt worden voor alle betrokkenen. Tevens kan dan beter ingeschat worden wat de kost voor bijkomende netuitbreidingen zal zijn en op welke wijze de doelstellingen inzake het opdrijven van de productie uit hernieuwbare energiebronnen en kwalitatieve WKK kunnen worden verzoend met een aanvaardbare netkost.

Naast het stimuleren van de aansluitingen op plaatsen waar dit technisch geen problemen stelt, en het uitbreiden van de netten waar dit verantwoord is, moet ook de exploitatie van de netten op een slimmere wijze kunnen gebeuren. Onder meer op basis van de besprekingen op het beleidsplatform 'slimme netten' verwacht ik van de VREG een actieplan tegen eind 2011.

12. Bevorderen van de markt in groenestroom- en warmtekrachtcertificaten

Stand van zaken 2010

Het verbeteren van de werking van de certificatenmarkten is één van de maatregelen die een bijdrage kan leveren tot een beter investeringsklimaat voor investeringen in de productie van elektriciteit op basis van hernieuwbare energiebronnen of warmtekrachtkoppeling, en/of tot een vermindering van de aan de verbruikers doorgerekende kosten als gevolg van het ondersteuningssysteem.

Er zijn (door de huidige integratie van de functie 'steuncertificaat' en de functie 'garantie van oorsprong' in de instrumenten groenestroom- en warmtekrachtcertificaat) in principe twee deelmarkten:

- de markt (op regionale schaal) in certificaten die als steuncertificaat kunnen worden gebruikt;
- de markt (op internationale schaal) in certificaten die als garantie van oorsprong kunnen worden gebruikt.

De VREG faciliteert de werking van de markt voor groenestroomcertificaten en warmtekrachtcertificaten door middel van het beheer van de certificatedatabank. Verkopen van certificaten worden in de databank verwerkt. Aan de eigenaars van groenestroomcertificaten is ook de verplichting opgelegd om de verkoop van certificaten te melden aan de VREG: met name moet de koper, de verkochte certificaten en de gehanteerde prijs gemeld worden. Op basis hiervan berekent en publiceert de VREG maandelijks een gemiddelde verkoopprijs.

De certificatedatabank biedt echter geen 'handelsplatform' voor transacties van certificaten of garanties van oorsprong. De handel heeft daarom overwegend het karakter van een bilaterale markt, waarbij de handelende partijen elkaar kennen en zelf moeten vinden. Dit heeft een aantal nadelen, omdat bepaalde partijen in die situatie marktmacht kunnen uitoefenen.

Om dit te vermijden werd een elektronisch beursplatform opgestart voor de verhandeling van deze groenestroomcertificaten, via een verbinding tussen de certificatedatabank beheerd door de VREG en de *Green Certificate Exchange* (GCE) van de Belgische energiebeurs BelPEX. Sinds 2010 kan de geanonimiseerde veiling van de aangeboden certificaten volledig automatisch afgewikkeld worden. De verbetering van de handel in steuncertificaten, moet leiden tot lagere prijzen voor deze certificaten en bijgevolg lagere kosten die de leveranciers kunnen aanrekenen aan de afnemers. Door de lancering van de BelPEX GCE op het ogenblik dat de vraag naar groenestroom- en warmtekrachtcertificaten erg laag lag als gevolg van de terugval van de quota, is het aantal transacties op de GCE voorlopig nog erg beperkt gebleven. De economische crisis leidde in 2009 tot een sterke terugval van de elektriciteitsafnames en dat drukt het aantal certificaten dat ingeleverd moet worden voor het quotum. Dit leidde tot het ontstaan van een overschot aan certificaten en tot een sluimerende toestand van de certificatenmarkt.

Planning 2011

Een andere maatregel die de werking van de certificatenmarkten sterk zou moeten verbeteren, is de ontkoppeling van de Vlaamse groenestroom- en warmtekrachtcertificaten in twee aparte certificaten met elk een afzonderlijk doel: een steuncertificaat en een garantie van oorsprong.

Momenteel zitten beide functies, steunbewijs en stroometiket (garantie van oorsprong), op hetzelfde certificaat. Dit heeft een aantal nadelen:

- aangezien beide functies voor verschillende doeleinden worden gebruikt, gebeurt het vaak dat deze twee functies worden gebruikt door verschillende partijen. De partij die enkel de garantie

van oorsprong wenst te gebruiken als stroometiket, dient het certificaat inclusief steunbewijs en stroometiket aan te kopen, hij verbruikt vervolgens de garantie van oorsprong, en dient het certificaat zonder stroometiket terug te verkopen aan een certificaatplichtige partij. Zo wordt het aantal administratieve handelingen onnodig opgedreven;

- de huidige regelgeving legt een volgorde van verbruik van beide functies op, namelijk eerst dient de garantie van oorsprong te worden verbruikt, vervolgens pas het steuncertificaat. Dit verkleint de liquiditeit in de markt en bemoeilijkt op die manier een vlotte handel;
- kleinere producenten ervaren in dit systeem vaak dat de functie van garantie van oorsprong op hun certificaten, geen financiële waarde krijgt. Door de marktmacht van grote partijen zijn ze vaak gebonden in een contract dat een waarde geeft aan het steuncertificaat, waarbij de functie van het stroometiket geen transparante waarde krijgt.

Om de certificatenmarktwerking te bevorderen, de administratieve last te verminderen, en meer transparantie te creëren, zal in 2011 een herziening van de certificatenwetgeving gebeuren met het oog op de ontkoppeling van groenestroom- en warmtekrachtcertificaten in telkens twee verschillende certificaten met afzonderlijke functies. Hierbij zal zorgvuldig rekening gehouden worden met het vermijden van zogenaamde 'dubbeltelling'. De ontkoppeling zal er dus niet toe leiden dat eenzelfde hoeveelheid stroom meer dan eenmaal kan verkocht worden als elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen respectievelijk kwalitatieve warmtekrachtkoppeling. De splitsing zal wel mogelijk maken dat producenten hun garanties van oorsprong correct kunnen valoriseren, wat momenteel nog te weinig het geval is.

Tegelijkertijd zullen ook de procedures voor de in- en uitvoer van garanties van oorsprong van en naar het Vlaamse Gewest vereenvoudigd en geautomatiseerd worden. Zo wordt administratieve werklast bespaard zowel bij de VREG als bij de marktpartijen.

13. Opleiding en informatie voor hernieuwbare energieproductie

Hierbij wordt enerzijds naar de acties die worden ondernomen voor de certificering van installateurs van hernieuwbare energietechnieken en de opleidingen die daarvoor zullen worden uitgewerkt en anderzijds naar het initiatief *'Qualifying the building workforce'* van de Europese Commissie (zie III.7) verwezen.

14. Garanderen van een stabiel investeringsklimaat voor WKK

De voorbije inleveringsrondes ontstond een belangrijk, structureel overschot aan warmtekrachtcertificaten. De waarde van de certificaten komt hierdoor onder druk, wat nadelig is voor zowel bestaande (te vervangen) als nieuwe projecten.

Op basis van een potentieelstudie tot 2020 en de actualisatie van de berekening van de onrendabele toppen, werd een voorstel van bijsturing van het warmtekrachtcertificatensysteem voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Het betreffende ontwerpbesluit werd principieel goedgekeurd op 18 juni 2010. De principieel goedgekeurde nieuwe quota betekenen dat de energiebesparing door warmtekrachtkoppeling tussen 2010 en 2020 ongeveer moet verdubbelen. De totale energiebesparing komt daardoor tegen 2020 overeen met 10 TWh (ongeveer het gasverbruik van 500.000 gezinnen a rato van een gemiddeld gasverbruik van 20 MWh/gezin).

De inmiddels ontvangen adviezen aangaande het ontwerpbesluit zullen verwerkt worden zodat de verdere goedkeuringsprocedure op korte termijn kan afgerond worden.

15. Grootschalige marktintroductie van micro-WKK in woningen voorbereiden en ondersteunen

Stand van zaken 2010

Uit de WKK-inventaris blijkt dat het aantal micro-WKK installaties¹⁴ operationeel in Vlaanderen steeg van 14 in 2008 tot 21 in 2009. Dit blijft een heel beperkt aantal. Een extra beleidsstimulus is noodzakelijk.

Voor openbare besturen en vzw's (bijvoorbeeld zorginstellingen) werd een pilootproject opgestart waarbij 20% bijkomende investeringssteun wordt toegekend voor de plaatsing van micro-WKK. Deze organisaties beschikken vaak over geschikte toepassingen of gebouwen voor micro-WKK en kunnen ook een voorbeeldfunctie vervullen.

Planning 2011

De opmaak van een actieplan om de marktintroductie van micro-WKK in woningen te ondersteunen zal worden voorafgegaan door een opportuniteitstoets.

16. Monitoring groene jobs

In samenwerking met VEA voerde het departement LNE in de loop van 2009-2010 een onderzoek uit naar de tewerkstelling in 2008 in de hernieuwbare energiesector. Voor de resultaten wordt verwezen naar I.4.

17. Het bestaande distributienet uitbouwen tot een 'slim net'

Dit is een sleutelproject in uitvoering van het Regeerakkoord en ViA, doorbraak 'groen stedengewest'.

Stand van zaken 2010

In februari 2010 werd het beleidsplatform 'slimme netten' opgericht. Doel van het beleidsplatform is het voeren van een breed maatschappelijk overleg over de omvorming van het bestaande net tot een slim net en de mogelijke invoering van slimme meters ter realisering hiervan. Deelnemers zijn de distributienetbeheerders, energieleveranciers, betrokken overheidsdiensten, de bedrijven en industrie, consumentenverenigingen, armoedeverenigingen, Privacycommissie, bouwsector,...

Dit platform kadert in de uitvoering van het plan Vlaanderen in Actie (ViA), meer bepaald als gewenste doorbraak bij de realisatie van het groen stedengewest.

De focus van het platform is dubbel. Enerzijds moet het distributienet voor elektriciteit in een slim net worden omgevormd, en dit met maximale inpassing van decentrale productie. Anderzijds kan een slimmer net ook opportuniteiten bieden voor een betere werking van de energiemarkt en voor energiebesparing bij de consument.

---

¹⁴ WKK's met een vermogen kleiner dan of gelijk aan 50 kWe.

Het platform biedt een globaal overzicht van initiatieven rond slimme netten en meters en wil de activiteiten hierover coördineren vanuit een beleidsondersteunende invalshoek.

Binnen het platform opereren twee werkgroepen, met als focus enerzijds de aanpassing van het bestaande net tot een slim net en de inpassing van decentrale productie op dit net (werkgroep 'netten en decentrale productie') en anderzijds de impact van de slimme meters op de marktwerving en de consumenten (werkgroep 'markt').

De werkgroep 'netten en decentrale productie' heeft volgende onderwerpen behandeld of geïnitieerd:

- de bepaling van een set van indicatoren voor de monitoring van de ombouw van het bestaande net naar een slim net;
- de uitwerking van een studie voor het onderzoek naar de onthaalmogelijkheden van de huidige elektriciteitsnetten;
- de oplijsting van maatregelen die in het kader van slimme netten moeten worden geanalyseerd;
- de opvolging van de ontwikkelingen inzake de injectie van biogas op de gasnetten.

De werkgroep 'markt en consument' heeft in 2010 tot nog toe volgende onderwerpen behandeld:

- de uitwerking van een visienota rond verwachte diensten op basis van slimme meters vanuit consument en sector;
- de oplijsting van de mogelijke bedreigingen als gevolg van de invoering van slimme meters;
- opvolging van de consultatienota in verband met regulatoire aspecten van slimme meters opgesteld door de koepel van Europese energieregulators (EREG);
- de opmaak van een inventaris van lessen die getrokken kunnen worden uit lopende projecten/studies rond slimme netten en het opstellen van een lijst van aan te pakken regulatoire issues hieromtrent.

Op 5 oktober 2010 ging in het kader van ViA een rondetafel door over de slimme meter, met als focus de mogelijke impact hiervan op de energieconsument. Op deze rondetafel werden de werkzaamheden van het beleidsplatform slimme netten en haar werkgroepen toegelicht en werden met name de ervaringen besproken die opgedaan worden bij de twee proefprojecten inzake slimme meters die momenteel lopende zijn in het Vlaamse Gewest. Enerzijds werden door de gemengde netbeheerders, verenigd in Eandis, 4000 meters geplaatst in de gemeenten Humbeek en Leest. Anderzijds werden door de zuivere intercommunales ook 300 slimme meters geplaatst in Infrax-gebied. De bedoeling van deze eerste twee proefprojecten is om via het doorlopen van een leerproces een grootschalig proefproject op te zetten in 2012 met de plaatsing van 40.000 slimme meters.

Bij de omvorming van het bestaande distributienet tot een slim net moet ook rekening worden gehouden met de mogelijke vraagstijging door de ontwikkeling van elektrische voertuigen. De netbeheerders verwachten dat tegen 2020 10% van het voertuigenpark elektrisch aangedreven zal zijn. Zij houden rekening met een massale toename van laadpunten voor het op- of ontladen van de batterij van een elektrische wagen. Nieuwe commerciële partijen steken hun interesse voor deze ontlukende markt niet onder stoelen of banken en ontwikkelen hun businessplannen. Hierbij stoten ze regelmatig op vragen over de regulatoire context. De opkomst van nieuwe businessmodellen gekoppeld aan het op- en ontladen van elektrische voertuigen, brengt een aantal nieuwe uitdagingen mee voor de regulering van de elektriciteitsinfrastructuur en de elektriciteitsmarkt. De VREG heeft recent onderzocht welke businessmodellen ter zake mogelijk zijn (onder andere op het vlak van leveringsvergunningen en aanleg van netten).

Planning 2011

Er werd door de VREG al een model opgesteld om de kosten en baten van de invoering van slimme meters in het Vlaamse Gewest tegen elkaar af te wegen. In de loop van 2011 zullen de parameters

opgenomen in dit model verder worden verfijnd, voornamelijk op basis van de ervaringen uit de eerste proefprojecten die momenteel lopende zijn. Deze analyse is essentieel om een gefundeerde beslissing over het al dan niet invoeren van slimme meters (en in voorkomend geval de wijze waarop dit best geschiedt) voor te bereiden.

Wat de werking van het beleidsplatform 'slimme netten' en met name de werkgroep 'markt en consument' betreft, ligt de focus in 2011 op het identificeren van die aspecten die via regelgeving of het optreden van de energieregulator moeten geregeld worden om ervoor te zorgen dat een eventuele beslissing rond de uitrol van slimme meters positieve effecten heeft voor de energiegebruikers. Verder zullen alle relevante ervaringen worden opgelijst en geanalyseerd met het oog op het trekken van relevante beleidsconclusies en wordt de impact van de slimme meters op het marktmodel van de energiemarkt geëvalueerd.

In 2011 moet verder worden onderzocht welke regelgevende initiatieven vereist zijn om de (niet te onderschatten) afnames van elektrische energie die de nieuwe markt van de elektrische voertuigen kan genereren, te faciliteren.

18. Uitwerken van een regeling voor gesloten distributiesystemen en directe lijnen en leidingen

Dit maakt onderdeel uit van een sleutelproject in uitvoering van het Regeerakkoord en ViA, doorbraak 'groen en dynamisch stedengewest'.

Stand van zaken 2010

Naar aanleiding van een arrest van het Europees Hof van Justitie kwam de problematiek van de privénetten helemaal op de voorgrond. Er werd als gevolg van dit arrest een bepaling opgenomen in de Derde Elektriciteitsrichtlijn en de Aardgasrichtlijn inzake 'gesloten distributiesystemen'. Daarmee werd de visie van Europa op het fenomeen privénetten verder uitgeklaard.

Tot nu bevinden de privénetten zich in Vlaanderen in een juridisch vacuüm. Ook voor directe lijnen en leidingen ontbreekt tot op heden een duidelijke regeling in de Vlaamse energiewetgeving.

Een uitwerking van een Vlaamse regeling voor privénetten dringt zich dan ook meer dan ooit op. De VREG heeft hiervoor een voorstel opgesteld dat momenteel ter consultatie voorligt van de energiesector en alle andere belanghebbenden. De VREG zal, mede op basis van overleg met de sector, verder adviseren over de wenselijke aanpak om tijdig een regeling te voorzien die in overeenstemming is met de Derde Richtlijnen.

De omzetting van de Elektriciteits- en Gasrichtlijn uit het derde Energiepakket vereisen nog andere aanpassingen aan de Vlaamse energieregelgeving, met name aan het Energiedecreet, het Energiebesluit en de Technische Reglementen. Deze wijzigingen aan de Vlaamse energieregelgeving zijn in voorbereiding en betreffen vooral wijzigingen aan de modaliteiten van de leveringsvergunning, de invoering van een regeling inzake de bescherming van de consument, de informatieverlening over de herkomst van de stroom en wijzigingen ter versterking van de onafhankelijkheid van de VREG als regulator.

Voor eind 2010 zullen deze teksten voor principiële goedkeuring voorgelegd worden aan de Vlaamse Regering. De uiterste datum voor de omzetting van de Elektriciteits- en Aardgasrichtlijn in Vlaamse energieregelgeving is 3 maart 2011.

Planning 2011

De VREG zal een juridisch kader en een plan van aanpak moeten uitwerken om de bestaande privé-netten volgens de wettelijke bepalingen te regulariseren, en om toe te zien op de naleving van de verplichtingen opgelegd aan de beheerders van de gesloten distributiesystemen.

19. Invoeren van een nieuw marktmodel voor de elektriciteits- en gasmarkt

Dit maakt onderdeel uit van een sleutelproject in uitvoering van het Regeerakkoord en ViA, doorbraak ‘groen en dynamisch stedengewest’.

Stand van zaken 2010

Om de werking van de markt efficiënter en met een hogere kwaliteit te laten verlopen en dus minder fouten te veroorzaken die de energieverbruikers hinderen, is het nodig om verdere stappen te zetten naar een nieuw en meer performant marktmodel voor de energiemarkt.

In dit kader hebben de energieleveranciers en netbeheerders zich, onder impuls van de VREG, in 2010 akkoord verklaard om verdere verbeteringen aan te brengen aan de processen in de elektriciteits- en gasmarkt, onder meer bij verhuizingen.

Tevens is er een principieel akkoord bekomen over de oprichting, voorzien voor 2014, van een ‘kruispuntdatabank’ voor energie (*‘central clearing house’*) waarbinnen alle informatie beschikbaar gesteld en uitgewisseld zal worden tussen marktpartijen die nodig is voor de levering van elektriciteit aan de consument en de facturatie hiervan. De oprichting van deze kruispuntdatabank zal de efficiëntie van de marktprocessen en marktwerking sterk moeten verbeteren en zal, indien nodig, klaar zijn om de gegevens van de slimme meters te bewaren en uit te wisselen.

Planning 2011

Sinds de afronding van de studie ‘marktmodel’ van de VREG, lag het initiatief voor de besprekingen rond de invoering van nieuwe marktprocessen en de creatie van een centraal clearing house bij de federaties van de netbeheerders (Synergrid) en energieleveranciers (FEBEG). Tot nog toe leverden deze discussies weinig of geen concrete resultaten op. Daarom wordt bekeken of een vernieuwd kader voor de besprekingen rond de organisatie van de marktprocessen voor concrete vooruitgang kan leiden. Omwille van de kostenefficiëntie zou dit kader best via een interregionale samenwerking tot stand komen en zou de dagelijkse werking ervan gecontroleerd moeten worden door de regionale energieregulators. Er zullen op ministerieel niveau besprekingen worden gevoerd met de andere gewesten en de VREG zal hetzelfde doen met de energieregulators in Wallonië (CWAPE) en Brussel (Brugel). Zo kan een kader tot stand komen waarin de verschillende regionale energieregelingen verder kunnen evolueren in alle vrijheid, maar waarbij tegelijk, door een gemeenschappelijke aanpak van de basisprocessen in de energiemarkt, een kostenefficiënte uitvoering van het marktmodel mogelijk blijft. De correcte uitvoering van de marktprocessen en de naleving van de regionale energieregeling moet worden gecontroleerd door de regionale energieregulators.

De stopzetting van een energieleverancier van zijn leveringsactiviteiten (bijvoorbeeld naar aanleiding van een faillissement) kan tot problemen leiden voor de marktwerking en het vertrouwen van afnemers in de markt. Er bestaat momenteel al een door de VREG uitgewerkte regeling ter voorkoming van ongewenste effecten hierbij voor de afnemer. Deze regeling diende begin jaren 2000 ook toegepast te

worden bij de stopzetting van de leveringsactiviteiten van de NV SourcePower. Deze bestaande regeling moet evenwel verbeterd en uitgebreid worden. Doel is om in 2011 een noodleveranciersregeling uit te werken die in de Vlaamse energiewetgeving opgenomen zal worden. Bij de opmaak hiervan zal een brede consultatie van de sector gebeuren.

20. Versterken en verbeteren van de marktwerking door een efficiënte en effectieve informatieverlening en communicatie naar de afnemers

Dit maakt onderdeel uit van een sleutelproject in uitvoering van het Regeerakkoord en ViA, doorbraak 'groen en dynamische stedengewest'.

Stand van zaken 2010

Een goede marktwerking vereist een goede kennis bij de Vlaamse consumenten, bedrijven, belangenorganisaties,... over de werking en opportuniteiten in de Vlaamse elektriciteits- en gasmarkt. Er moeten dan ook informatie-inspanningen worden geleverd, zowel om de afnemers te informeren over de vrijgemaakte energiemarkt als om ze naar relevante informatie toe te leiden. De website van de VREG is hierbij een cruciaal instrument.

De VREG-website bevat al veel duidelijke en relevante informatie. Tegen het eind van het jaar zal ze echter volledig worden restyled en verbeterd. De focus ligt hierbij op het verbeteren van de toegang tot de informatie voor de Vlaamse burgers en bedrijven: werken met specifieke scenario's op maat en doelgerichte informatie (bijvoorbeeld informatie specifiek voor verhuizers, mensen met een klacht, zonnepaneleneigenaars, (ver)bouwers,...), vereenvoudigen van het taalgebruik, verzekeren van de toegankelijkheid voor mensen met een handicap (Anysurfer), aandacht voor laagdrempelige interactiviteit en de sociale netwerken en het voorzien van betere zoekmogelijkheden binnen de site. En dit alles binnen een aangenaam en modern design. Eind 2010 zal een brede bekendmakingscampagne gevoerd worden rond de nieuwe, verbeterde website van de VREG.

Om het vertrouwen van de burger in de vrije markt verder te vergroten, heb ik de VREG de opdracht gegeven om een instrument op te bouwen om de dienstverlening van de leveranciers objectief en kwantitatief te meten. Het kan bijvoorbeeld gaan over de monitoring van de dienstverlening van de call-centers van de leveranciers, de tijd die nodig is voor leveranciers om een afdoend antwoord te bezorgen op vragen en klachten van hun klanten, het aantal klachten dat gericht wordt aan de leverancier zelf of aan de ombudsdiensten met betrekking tot de leverancier,... Bedoeling is om deze informatie dan op te nemen in de leveranciersvergelijking, de 'V-test', op de website van de VREG. In het najaar van 2010 is er overleg gepland tussen de VREG en de energieleveranciers over de wijze waarop deze monitoring kan verlopen.

Sinds 1 januari 2010 is de federale Ombudsdienst voor energie operationeel. De Vlaamse burgers en bedrijven kunnen hier terecht voor al hun klachten over hun energievoorziening. Direct na het aantreden van de federale ombudsman voor energie werden al afspraken gemaakt tussen de federale Ombudsdienst en de VREG, dat ook klachten die te maken hebben met Vlaamse energiebevoegdheden gericht kunnen worden aan de federale Ombudsdienst en dat deze dan in overleg met de VREG zullen worden behandeld. Klachten die naar de VREG worden gestuurd, maar tot de bevoegdheden van de federale Ombudsdienst behoren, worden door de VREG rechtstreeks bezorgd aan de federale Ombudsdienst. Op die manier wordt verzekerd dat de Vlaamse burgers hun klacht dus maar eenmaal

moeten indienen en dat zij niet naar andere instanties doorverwezen worden voor de behandeling van hun klacht.

Planning 2011

Op de website van de VREG kunnen huishoudelijke afnemers (en kleinzakelijke afnemers, voor wat elektriciteit betreft) nu al via de V-test, een vergelijking maken tussen alle energieleveranciers voor wat betreft de door hen aangeboden prijs, en daarnaast ook enkele aspecten van de leveringsvoorwaarden van de leveranciers vergelijken. Op deze manier wordt aan de consument objectieve informatie aangeboden die hem in staat moet kunnen stellen en hopelijk ook zal aanzetten om een actieve leverancierskeuze te maken.

Maar ook de door de leverancier aangeboden dienstverlening en het groengehalte van de leverancier en/of het aangeboden product kunnen een belangrijke rol spelen bij de leverancierskeuze van een afnemer.

In 2011 zal worden ingezet op het verder verbeteren van de leveranciersvergelijking op de website van de VREG. Daarbij wordt gedacht aan volgende verbeteringen:

- het inbouwen van de mogelijkheid om zich te abonneren op de V-test: afnemers zouden dan automatisch en tijdig (met name twee maand voor het einde van de vervaldag van hun huidig leveringscontract) verwittigd kunnen worden wanneer het nodig is om een nieuwe leveranciersvergelijking te maken;
- de leveranciersvergelijking voor kleinzakelijke afnemers uitbreiden tot de aardgasproducten;
- verrijking van de leveranciersvergelijking met informatie over de kwaliteit van dienstverlening van de leveranciers;
- uitbreiding en verbetering van de informatieverlening over het groengehalte van de leverancier en het betrokken product: welk aandeel van de geleverde elektriciteit is afkomstig uit hernieuwbare energiebronnen?
- automatische oplading van de rapporteringen door de leveranciers en netbeheerders nodig om de maandelijkse update van de leveranciersvergelijking mogelijk te maken en de verdere verbetering en automatisering van de controles op deze rapporteringen.

De V-test, en met name de aangebrachte verbeteringen, zullen dan ook extra in de aandacht worden gebracht via een communicatiecampagne.

21. Opvolgen van de openbardienstverplichtingen

21.1. Verplichte uitbreiding van het aardgasnet

Stand van zaken 2010

De aardgasnetbeheerders hebben een decretale verplichting om de aansluitbaarheidsgraad van hun netten in woongebied gevoelig op te drijven in de komende jaren. Wel wordt hierbij rekening gehouden met de ontwikkeling van de werkelijke aansluitingsgraad. Het is de taak van de VREG om deze evolutie op te volgen en hierover te rapporteren. De VREG vraagt hiervoor jaarlijks cijfers op bij de netbeheerders en analyseert of de netbeheerders op schema zitten voor het behalen van de opgelegde verplichtingen. In 2009 was dit het geval, dit najaar zal er ook een zicht zijn op de cijfers van 2010.

Planning 2011

De analyse zal in 2011 worden herhaald. Er is voorlopig geen nood vastgesteld om verplichtingen op te leggen voor andere dan woongebieden. Evenmin kan uit de evolutie van de aansluitingsgraad worden besloten dat de doelstellingen qua aansluitbaarheid naar beneden toe moeten worden bijgesteld.

21.2. Gratis kilowattuur

Stand van zaken 2010

Uit de enquête die de VREG in 2009 heeft uitgevoerd bij huishoudelijke afnemers van elektriciteit bleek dat 58% van de gezinnen met de laagste inkomens en 68% van alle gezinnen weet dat ze recht hebben op de jaarlijkse toekenning van gratis kWh. De Vlaamse Regering besliste daarop het systeem van de gratis kWh te optimaliseren in functie van een effectieve en efficiënte ondersteuning van sociaal zwakkeren en met het oog op het zorgen voor een betere sociale bescherming.

In 2010 werd het overleg opgestart met de energieleveranciers om te zoeken naar een effectieve en efficiënte manier om er voor te zorgen dat de afnemers van elektriciteit op basis van hun afrekeningsfactuur worden herinnerd aan hun recht op gratis elektriciteit.

Planning 2011

Om het bewustzijn van de Vlaamse gezinnen te verhogen, zullen de energieleveranciers verplicht worden om vanaf 2011 op hun afrekeningsfacturen informatie te verstrekken aan hun klanten over het recht van huishoudelijke afnemers op een gratis hoeveelheid elektriciteit.

Er wordt een optimalisering doorgevoerd van het systeem van de gratis kWh in functie van een effectieve en efficiënte ondersteuning van sociaal zwakkeren en met het oog op het zorgen voor een betere sociale bescherming. In de loop van 2011 stellen het Vlaams Energieagentschap en de VREG een evaluatierapport op over de gratis kilowattuur op basis waarvan ik een voorstel zal doen aan de Vlaamse Regering met betrekking tot de in het regeerakkoord voorziene optimalisatie. Deze evaluatie zal parallel verlopen aan de voorziene evaluatie van de sociale openbare dienstverplichtingen.

21.3. Sociale openbaredienstverplichtingen

Dit is een sleutelproject in uitvoering van het Regeerakkoord en ViA, doorbraak 'Warme Samenleving'.

Stand van zaken 2010

Op 13 maart 2009 werd het besluit betreffende de sociale openbaredienstverplichtingen in de vrijgemaakte elektriciteits- en aardgasmarkt door de Vlaamse Regering goedgekeurd. In uitvoering van dit besluit begonnen de netbeheerders vanaf augustus 2009 met de plaatsing van aardgasbudgetmeters die moeten vermijden dat de schulden van afnemers met betalingsmoeilijkheden verder oplopen.

Het regeerakkoord voorziet een onderzoek om de efficiëntie en de effectiviteit van de bestaande sociale openbaredienstverplichtingen verder te verbeteren. In afwachting van een grondige evaluatie, wordt in 2010 reeds tegemoet gekomen aan de vanuit de praktijk als meest dringend ervaren noden: schuldafbouw via de budgetmeter, minimale levering via de aardgasbudgetmeter, systematisch plaatsen van budgetmeters in nieuw gebouwde sociale woningen.

Het besluit van 13 maart 2009 voorziet dat 35% van het in de budgetmeter voor elektriciteit of aardgas opgeladen bedrag bij opladingen tot en met 50 euro gebruikt kan worden voor het aflossen van onbetaald elektriciteits- of aardgasverbruik uit het verleden geleverd door de netbeheerder. Van oplaadbedragen hoger dan 50 euro, gaat de schijf boven 50 euro integraal naar schuldafbouw. In de praktijk ontwikkelden de netbeheerders een manier om daarnaast ook geautomatiseerd afbetalingsplannen voor schulden die afnemers maakten voordat een budgetmeter werd geplaatst, in de budgetmeter te installeren. De door de netbeheerders gehanteerde werkwijze gaat echter in tegen de bepalingen van het besluit van 13 maart 2009 in de zin dat in sommige situaties meer naar afbetaling van de schuld gaat dan het maximum dat in de regelgeving werd vastgelegd. Aangezien de door de netbeheerders gehanteerde aanpak echter onmiskenbare voordelen biedt voor huishoudelijke afnemers met energieschulden bij de netbeheerder, verleende de Vlaams Regering op 23 juli 2010 haar principiële goedkeuring aan het ontwerp van wijziging van het besluit van 13 maart 2009 dat de bestaande en door alle belanghebbenden als verbetering ervaren praktijk in de regelgeving verankert. Via deze wijziging kan de schuldafbouw via de budgetmeter op een adequate, sociaal verantwoorde en uniforme manier worden geregeld voor het hele Vlaamse Gewest. Het wijzigingsbesluit bepaalt dat de netbeheerder voor schulden bij de netbeheerder tot 750 euro een afbetalingsplan kan activeren in de budgetmeter met een aflossing van 5 euro per week en dus een maximale spreiding over 3 jaar. Voor schuldbedragen boven de 750 euro per energievector of boven de 1000 euro voor elektriciteit en aardgas samen, wordt advies gevraagd aan de Lokale Adviescommissie. Tevens wordt de procedure bepaald die de distributienetbeheerders moeten volgen om de OCMW's automatisch te verwittigen als huishoudelijke afnemers met een budgetmeter voor aardgas gedurende een bepaalde periode in de winterperiode niet opladen waardoor er een reële kans bestaat dat ze zichzelf afsluiten van aardgas. Er wordt verwacht dat het wijzigingsbesluit in het najaar van 2010 definitief kan worden goedgekeurd.

Huishoudelijke afnemers met een elektriciteitsbudgetmeter die geen middelen hebben om hun elektriciteitsverbruik op voorhand te financieren, worden niet meteen afgesloten. Zij kunnen terugvallen op een minimale levering van 10 ampère waarvoor de betaling door de afnemer achteraf geregeld wordt. In het geval van gas biedt de budgetmeter om redenen van veiligheid niet de mogelijkheid om aan een lager debiet gas te leveren. Daardoor valt de huishoudelijke afnemer zonder gas van zodra het krediet in de budgetmeter uitgeput is. Vooral in de winter kan dit tot schrijnende situaties leiden doordat mensen hun woning niet meer kunnen verwarmen en niet meer beschikken over sanitair warm water. Een ander probleem dat opdook is gerelateerd aan de gespreide plaatsing van de budgetmeters voor aardgas over 3 jaar. Mensen bij wie een budgetmeter wordt geplaatst net voor de winter, kunnen die niet voldoende op voorhand opladen en zo geen spaarpot aan verbruikskrediet aanleggen voor het piekverbruik tijdens de winterperiode. Afgelopen winter leidde dit in heel wat gezinnen tot onderbreking van de aardgaslevering.

De invoering van de aardgasbudgetmeter vanaf september 2009 had als gevolg dat gezinnen die niet over de middelen beschikken om hun budgetmeterkaart op te laden in de winterperiode het risico te lopen zichzelf af te sluiten van aardgas zodat het decretale verbod op afsluiten van energie in de vastgelegde winterperiode (van 1 december tot 1 maart) en het grondwettelijk recht op een behoorlijke huisvesting in het gedrang komen. Kunnen beschikken over verwarming en sanitair warm water is ook noodzakelijk om volwaardig deel uit te maken van de samenleving en normaal te kunnen functioneren op school, op het werk of bij het zoeken naar werk. Het Vlaams regeerakkoord stelt: "Energie is een randvoorwaarde om menswaardig te leven. <...> We verbieden om, bij ontstentenis van een sociaal onderzoek, gezinnen af te sluiten van elektriciteit of aardgas." De Vlaamse Regering keurde in september 2010 principieel een ontwerp van besluit goed om een oplossing te bieden voor de winterperiode 2010-2011 waarbij de OCMW's in de mogelijkheid worden gesteld aan aardgasbudgetmeterklanten die zichzelf dreigen af te sluiten na een sociaal onderzoek een minimumhoeveelheid aardgas via de budgetmeter ter beschikking te stellen.

De VREG onderzoekt of er systematisch meer budgetmeters in sociale woningen dan over de hele woningpopulatie worden geplaatst. In oktober wordt een antwoord verwacht van de Privacycommissie of het toegelaten is om de databestanden van de netbeheerders hiervoor te koppelen aan de sociale woningbestanden bij de VMSW.

Naast deelname van het beleidsveld Energie aan het beleidsdomeinoverschrijdend overleg binnen de Vlaamse overheid rond armoedebestrijding (het horizontaal armoedeoverleg, zie V.1.4.), werd op 26 januari 2010 gestart met een armoedeoverleg binnen het beleidsthema energie (het verticaal armoedeoverleg energie) waaraan de armenverenigingen actief participeren.

Planning 2011

Vanaf het najaar 2010 en vooral in 2011 worden de sociale openbaredienstverplichtingen grondig geëvalueerd en getoetst op hun effectiviteit op het vlak van preventieve en remediërende oplossingen voor energiearmoede. Het VEA en de VREG zullen in het kader van deze evaluatie alle belanghebbenden (onder andere armenverenigingen, OCMW's, CAW's,...) inventariseren en consulteren.

Op 26 november 2010 wordt de evaluatie formeel gestart met een studiedag. Vervolgens zal begin 2011 een grondige bevraging van de doelgroep plaatsvinden waarbij zal worden samengewerkt met onder andere de OCMW's en het Steunpunt Armoedebestrijding. Via panelgesprekken met intermediaire organisaties zullen verbeterpunten geïnventariseerd worden. Medewerkers van VREG en VEA die actief zijn rond de sociale openbaredienstverplichtingen zullen een Wissel-Leren project opzetten om de concrete toepassing van de openbaredienstverplichtingen bij netbeheerders, LAC's, OCMW's, ... te ervaren. Een internationale benchmark van de sociale openbaredienstverplichtingen en consultatie van academici moet bijkomende inspiratie geven.

Op basis van deze evaluatie van de sociale openbare dienstverplichtingen zal ik nog in 2011 een voorstel doen aan de Vlaamse Regering.

Het verticaal armoedeoverleg energie zal in 2011 en ook de volgende jaren minstens drie keer doorgaan rond actuele thema's met als doel de vermindering van energiearmoede en de verdere optimalisatie van de sociale openbaredienstverplichtingen.

21.4. Doelstellingen netbeheerders op vlak van rationeel energiegebruik (REG)

Hierbij wordt verwezen naar de evaluatie van de REG-openbaredienstverplichtingen van de netbeheerders en de wijzigingsvoorstellen die op tafel liggen (zie III.4.).

IV. Belgisch voorzitterschap van de Raad van de EU

In de Raad Energie ('categorie III') wordt België vertegenwoordigd door de federale minister bevoegd voor energie. De Vlaamse minister bevoegd voor energie heeft het assessorschap tijdens het lopende triovoorzitterschap (Spanje-België-Hongarije) tot eind juni 2011. Tijdens het Belgische voorzitterschap zit de Belgische minister bevoegd voor energie de Raad voor en voert de Vlaamse minister van Energie het woord voor België.

Een van de prioriteiten van het Belgische voorzitterschap is het bereiken van een akkoord binnen de Raad en met het Europese Parlement over een wijziging van de verordening betreffende het Europese economische herstelprogramma met betrekking tot energie. Daardoor zullen de niet-bestede middelen van dat herstelprogramma (100 – 200 miljoen euro) kunnen aangewend worden voor de financiering van projecten in verband met hernieuwbare energie en energie-efficiëntie. Het fonds dat daarvoor wordt opgericht zou al operationeel moeten zijn tegen eind maart 2011.

Tijdens het Belgische voorzitterschap wordt een nieuwe strategie voor het Europese energiebeleid voor de periode 2011-2020 voorbereid. De Europese Commissie zal het betreffende voorstel publiceren in november 2010. Deze strategie zou dan in maart 2011 door de Europese Raad moeten worden goedgekeurd.

Eind 2010 zou de Europese Commissie ook een nieuw Europees actieplan in verband met energie-efficiëntie voorstellen. Een belangrijke uitdaging op Europees niveau bestaat er immers in om bijkomende instrumenten te creëren die zullen toelaten om tegen 2020 de doelstelling te realiseren om 20% energie te besparen. Ik heb op 7 september hierover een debat geleid tijdens de Informele Raad Energie.

Een belangrijk thema is ook de verdere ontwikkeling van de Europese energie-infrastructuur zodat meer interconnectiecapaciteit tot stand komt tussen de verschillende nationale netwerken, wat de mededinging op de energiemarkten moet bevorderen. Op termijn moeten infrastructuurinvesteringen ook toelaten om grotere hoeveelheden intermittente en decentrale hernieuwbare energieproductie te benutten en om tegen 2050 een reductie van de broeikasgassen met 80% tot 90% te realiseren. Dit kan onder andere door de ontwikkeling van een Europees *offshore grid* waarbij de verschillende windparken op zee met elkaar verbonden worden en door het tot stand brengen van slimme energienetwerken.

De verdere ontwikkeling van de energietechnologie, die het realiseren van ambitieuze energie- en klimaatdoelstellingen moet helpen realiseren, is ook een belangrijk thema en komt onder andere aan bod door de organisatie van een ministeriële conferentie in november in het kader van het Europees strategisch energietechnologieplan (SET-plan). Tijdens het Belgische voorzitterschap worden ook nieuwe Europese industriële initiatieven gestart, onder andere in verband met bio-energie.

Het is ook een prioriteit van het Vlaamse Gewest om het debat te blijven voeren over de totstandkoming van een Europees kader betreffende de duurzaamheidscriteria voor biomassa. Een mededeling van de Europese Commissie van begin 2010 bevat enkel aanbevelingen hiervoor maar geen bindende regels. De Europese Commissie zal tegen eind 2011 haar positie hierover herzien. Ik organiseer samen met het VEA, VITO, het Waals Gewest en het Europees Comité van de Regio's hierover op 29 november een Europese conferentie.

Het Belgische voorzitterschap plaatst ook het actuele thema 'energiearmoede' opnieuw op de Europese agenda. Energiearmoede was naast 'consumentvriendelijk energiebeleid' ook een belangrijk thema op de informele Raad Energie van 6-7 september. Samen met de Europese Commissie wordt alvast onderzocht op welke manier de evolutie van de energiearmoede beter kan in kaart gebracht en opgevolgd worden.

V. Linken met andere beleidsvelden en -niveaus

Uit de beschrijving van de stand van zaken en planning van de energieprojecten in deze beleidsbrief blijkt dat overleg met belanghebbenden, waaronder andere beleidsvelden binnen de Vlaamse overheid en andere beleidsniveaus, systematisch is ingebouwd bij de voorbereiding en uitvoering van het energiebeleid. In onderstaande paragrafen komen enkele punten van samenwerking met andere beleidsvelden en -niveaus aan bod die nog niet eerder in de beleidsbrief specifiek werden toegelicht.

1. Wisselwerkingen met andere beleidsvelden binnen de Vlaamse overheid

1.1. Wonen

Op 23 juli 2010 heeft de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring gehecht aan een voorontwerp van decreet houdende wijziging van diverse decreten met betrekking tot wonen (de Wooncode). Aan de elementaire eisen inzake veiligheid, gezondheid en woonkwaliteit van een woning worden voor het eerst ook vereisten van minimale energetische prestaties toegevoegd. Het gaat om minimale prestaties inzake de mogelijkheid om de woning te kunnen verwarmen en indien nodig te koelen tegen een redelijke energiekost, inzake de thermische isolatie en inzake de mate van winddichtheid en ventilatiemogelijkheden. De concrete eisen moeten door de Vlaamse Regering nog nader worden ingevuld. In het uitvoeringsbesluit zal er naast de nadere omschrijving van de gehanteerde begrippen, een geleidelijke en voorzichtige implementatie opgenomen worden van de energetische prestaties. Dit zal uiteraard gepaard gaan met begeleidende en ondersteunende maatregelen, zodat het aantal beschikbare huurwoningen niet zou dalen, als gevolg van een reactie van de eigenaars, maar zodanig dat de energieprestaties ervan wel zullen verbeteren.

Voor de sociale woningen wordt werk gemaakt van een inhaaloperatie op het vlak van energie-efficiëntie. Binnen het Energiefonds, beheerd door het VEA, is 6,8 miljoen euro gereserveerd voor subsidies aan de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) voor het versneld vervangen van enkel door hoogrendementsglas in de sociale huisvestingssector. De sociale huisvestingsmaatschappijen kunnen hiervoor via de VMSW een premie van 100 euro per m² dubbel glas krijgen. Eind augustus 2010 waren er 45 dossiers in de fase van uitbetaling via het VEA, goed voor 9180 m² ramen in 433 woningen voor een totaal subsidiebedrag van 918.000 euro. Daarnaast wordt nog eens 200.000 euro binnen het Energiefonds ter beschikking gesteld voor het laten uitvoeren van een optimalisatiestudie voor collectieve stookplaatsen voor sociale woningen.

De sociale huisvestingsmaatschappijen kunnen ook van het Europees fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) financiële ondersteuning bekomen voor acties ter bevordering van energie-efficiëntie in bestaande sociale woningen. Een projectoproep liep tussen 8 juli en 30 september 2010. Er wordt een budget voorzien van 3 miljoen euro aan Europese middelen. Het EFRO-steunpercentage bedraagt maximaal 40%. De EFRO-steun en eventuele cofinanciering kunnen samen maximaal 85% van de totale projectkosten bedragen. De projectduur bedraagt maximaal 2 jaar.

1.2. Leefmilieu

Op 23 juli 2010 werd het voortgangsrapport 2009 van het Vlaams klimaatbeleidsplan 2006-2012 aan de Vlaamse Regering meegedeeld. Hierin wordt aangegeven dat de broeikasgasuitstoot in Vlaanderen daalde van 87,0 Mton CO₂-eq in 1990 tot 81,2 Mton CO₂-eq in 2008 (-6,7%). De totale uitstoot van

broeikasgassen in Vlaanderen blijft hiermee sinds 2007 onder het niveau van de Kyotodoelstelling, met name een vermindering van 5,2% in de periode 2008-2012 ten opzichte van 1990. In absolute cijfers daalde de uitstoot van de sectoren elektriciteitsproductie, industrie en landbouw tussen 1990 en 2008, terwijl de sectoren transport en gebouwen een toename van emissies kenden. Ongeveer 90% van de maatregelen in het Vlaams klimaatbeleidsplan verloopt volgens planning. Een uitdaging voor de komende 2 jaar is de opmaak van het Vlaams klimaatbeleidsplan 2013-2020 dat gestalte moet krijgen in overleg met alle betrokken Vlaamse ministers en het middenveld.

Een eerste stap is het vastleggen van de Vlaamse doelstelling voor de broeikasgasuitstoot in 2020. Voor de sectoren die niet onder de richtlijn emissiehandel vallen, heeft België een doelstelling van 15% reductie in 2020 ten opzichte van 2005 opgelegd gekregen. Als gevolg van de federale verkiezingen van 13 juni 2010 werden de gesprekken over de verdeling van deze doelstelling tussen de gewesten opgeschort. In afwachting van de hervatting van de onderhandelingen, werd aan VITO de opdracht gegeven om de Vlaamse energie- en broeikasgasprognoses tot 2020 te actualiseren zodat de projecties nadien kunnen worden vergeleken met de te behalen doelstelling. Het VEA volgt deze prognoseberekeringen van nabij op en levert de nodige input en feedback. Het is aangewezen dat er maximale afstemming is tussen de prognoses die worden gemaakt in het kader van het klimaatbeleid en de vooruitzichten die worden opgenomen in het tweede actieplan energie-efficiëntie (zie III.2).

In 2011 zal de biomassa-inventaris die door OVAM werd opgesteld en de prognose van de beschikbare hoeveelheid worden geactualiseerd. Duurzaamheidscriteria voor vloeibare biobrandstoffen zullen in 2011 in het Vlaamse Gewest worden geïmplementeerd zoals de Europese richtlijn voorschrijft. Er zal verder worden onderzocht of bindende criteria voor vaste biomassa eveneens opgenomen kunnen worden. Dit zal gebeuren in samenspraak met de minister bevoegd voor Leefmilieu.

1.3. Natuur, Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed

De ministers, bevoegd voor Energie, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed zullen gezamenlijk een initiatief nemen met betrekking tot het afwegingskader voor de inplanting van windturbines.

1.4. Armoedebestrijding

Zowel bij de VREG als bij het VEA is sinds begin 2008 een medewerker actief als aandachtsambtenaar 'armoedebestrijding'. Die leveren hun bijdrage tot de actualisering van het Vlaams actieplan armoedebestrijding.

Bij besluit van 9 juli 2010 keurde de Vlaamse Regering het Vlaams actieplan armoedebestrijding 2010-2014 goed. Dat legt vast dat iedere minister met de hulp van een aandachtsambtenaar 'armoedebestrijding' in de gaten houdt welke consequenties zijn beleid heeft op het vlak van armoede. Nieuwe regelgeving wordt daarom voortaan ook onderworpen aan een armoedetoets.

Voor wat betreft Energie werd in het actieplan als strategische doelstelling opgenomen dat elk gezin in Vlaanderen recht heeft op toegang tot betaalbare energie en op maat wordt ondersteund om energiebesparing in de woning te realiseren. Volgende operationele doelstellingen moeten hiertoe bijdragen:

- energiebesparende maatregelen houden de energiekosten van woningen in toom, zowel bij eigenaars als bij huurders in de private en de sociale huursector;
- via openbaardienstverplichtingen garanderen de leveranciers kwaliteitsvolle dienstverlening in samenwerking met een sterke regulator die hierop toeziet;

- iedereen is voldoende geïnformeerd over de mogelijke keuzes op de energiemarkt en de ondersteuningsmaatregelen op vlak van energiebesparing. Deze informatie leidt in belangrijke mate tot het gewenste gedrag.

1.5. Overheidsinvesteringen

De Vlaamse Regering heeft in juli 2010 een akkoord bereikt over de oprichting van het Vlaams Energiebedrijf. De komende maanden zal daarvoor een beheersstructuur worden uitgewerkt.

Het bedrijf moet een belangrijke rol spelen in de vergroening van de energiemarkt via forse investeringen in energiebesparing en duurzame energieproductie.

In eerste instantie zet het Vlaams Energiebedrijf in op energiebesparing. Het zal daarvoor een Energy Services Company (ESCO) uitbouwen. De ESCO zal duurzame energieprojecten in gebouwen ondersteunen, waaronder overheidsgebouwen, sociale woningen en scholen.

Naast de energiebesparende pijler zal het Vlaams Energiebedrijf ook een investeringspijler uitbouwen, om in projecten voor duurzame energieproductie te investeren. Om de producenten van hernieuwbare energie te ondersteunen, wil het Vlaams Energiebedrijf de opgewekte energie bundelen en in ruimere pakketten op de markt brengen. Op die manier kunnen kleinere spelers samengebracht en versterkt worden.

Ook de kleinschalige productie van groene stroom, zoals via zonnepanelen van particulieren en biogasinstallaties in landbouwbedrijven, zal het Vlaams Energiebedrijf stimuleren.

1.6. Economie

Conform het 'Werkgelegenheids- en InvesteringsPlan' (WIP) dat op 18 december 2009 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd wordt vanaf 2011 de ecologiepremie grondig aangepast. In het plan wordt gesteld dat : 'De huidige wedstrijdformule wordt verlaten voor een stelsel dat meer rechtszekerheid biedt en vraag en (subsidie)aanbod met elkaar in evenwicht brengt. Ook het nieuwe systeem moet werken met duidelijke toekenningscriteria, sturend naar de meest performante technologieën en een gesloten enveloppe (in het perspectief van een meerjarenbegroting) en een minimum aan administratieve lasten.'

Naast de afschaffing van het call-systeem zijn ook volgende wijzigingen te vermelden die betrekking hebben op het thema energie :

- tot op heden moesten enkel bedrijven die tot de doelgroep van de benchmarkingconvenant behoren, toegetreden zijn tot de convenant om een ecologiepremie te kunnen krijgen. Voortaan moeten bedrijven die tot de doelgroep van de auditconvenant behoren, ook toegetreden zijn tot de convenant om een ecologiepremie te kunnen verkrijgen;
- voor energie-investeringen (energiebesparing, hernieuwbare energie) bedraagt de maximale steun 40% voor KMO's en 20% voor grote ondernemingen;
- in het call-systeem bepaalde de performantiefactor van de technologie de score en dus de plaats in de rangschikking. Voortaan worden de technologieën opgedeeld in 4 eclassen (A-D). Hoe hoger de eclass, hoe hoger de steun;

Ecoklasse	Steunpercentage KMO	Steunpercentage GO
A	30%	15%
B	20%	10%
C	10%	5%
D	5%	-

- deze steun kan verder met maximum 10% verhoogd worden voor KMO's en 5% voor grote ondernemingen in het geval men het rapport van een milieu-, energie- of eco-efficiëntiescan kan voorleggen of bij het behalen van het milieucharter, ISO14001, EN 16001 of EMAS.

1.7. Onderwijs

Voor het uitvoeren van een investeringsprogramma inzake energiebesparingen in het onderwijs is 7 miljoen euro gereserveerd binnen het Energiefonds, beheerd door het VEA. Deze middelen worden door AGION en GO! Aangewend om de door hen behandelde aanvragen tot betoelaging van investeringen in schoolgebouwen met een REG-onderdeel te financieren. Tot en met augustus 2010 werden 53 subsidiedossiers goedgekeurd. Deze vertegenwoordigen 4,8 miljoen euro aan investeringen waarvan 3,2 miljoen euro uit het Energiefonds wordt vergoed. De gesubsidieerde investeringen betreffen 70% verbeterd dubbel glas en 30% energiezuinige verwarmingsinstallaties.

1.8. Ruimtelijke Ordening

In de loop van 2010 heeft ruimtelijke ordening, na overleg met het VEA, een tekst met aanbevelingen voor een ruimtelijk beleidskader voor de inplanting van hernieuwbare energie-installaties opgesteld. Deze tekst zal samen met aandachtspunten vanuit andere beleidsvelden vanaf het najaar 2010 besproken worden. Voor wat betreft de inplanting van windturbines zal de interdepartementale windwerkgroep samen met andere actoren hierover overleggen. Voor andere technologieën kunnen andere platformen ingeschakeld worden.

1.9. Fiscaliteit

Met het decreet van 23 mei 2008 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2008, wordt voor energiezuinige nieuwbouw een vermindering van de onroerende voorheffing ingevoerd vanaf aanslagjaar 2009. Een eigenaar wiens woning het E-peil 60 behaalt, bekommt gedurende 10 jaar een korting van 20% op zijn jaarlijkse onroerende voorheffing. Bij een E-eil 40, bekommt hij zelfs een korting van 40%.

Indien het wettelijk verplichte E-peil verstrengd wordt, moet het E-peil dat aanleiding geeft tot een vermindering van de onroerende voorheffing geëvalueerd worden.

Bij verstrenging van de E-peileis van E100 naar E80 vanaf 1 januari 2010, werd geoordeeld om het maximale E-peil voor vermindering van de onroerende voorheffing (E60) niet aan te passen aangezien de vermindering pas een jaar in werking was, omdat het gaat over een beperkte groep panden en omdat reeds vanaf 1 januari 2012 een volgende verstrenging van de E-peileis kan worden verwacht.

Bij een verdere verstrenging van de E-peileisen vanaf 2012, zullen de voorwaarden voor vermindering van de onroerende voorheffing moeten herbekeken worden, zodat dit voordeel wordt toegekend aan eigenaars die zich inspannen om significant beter te presteren dan de wettelijke verplichting.

1.10. Gelijke kansen

Op 9 juli 2010 heeft de Vlaamse Regering, in het kader van de open coördinatiemethode, een nieuw doelstellingenkader voor de periode 2010-2014 vastgelegd voor de thema's gender, toegankelijkheid en seksuele identiteit. Hierin werden een aantal generieke doelstellingen bepaald waaraan ik uitvoering zal geven. Daarnaast werd ook een specifieke doelstelling vastgelegd inzake energie: *'bij het uitvoeren van attitudeonderzoek, het voeren van sensibilisatie en het uitwerken van ondersteuningsmaatregelen voor de bevordering van energie-efficiëntie en schone energie wordt rekening gehouden met mogelijke verschillen veroorzaakt door gender'*. Dit zal worden opgevolgd.

2. Wisselwerking met het lokale niveau

De Europese Commissie heeft het *Smart Cities of Energy Efficiency* initiatief gelanceerd dat steden ondersteunt in hun transitie naar koolstofarme groene steden. Via demonstratieprogramma's moeten steden kunnen aantonen dat ze door energie-efficiëntiemaatregelen en het gebruik van koolstofarme technologieën hun gebouwen, energienetwerken en transport kunnen omvormen om zo tegen 2020 een reductie van 40% broeikasgassen te realiseren.

Teneinde de opportuniteiten van het *Smart Cities*-initiatief voor de Vlaamse steden te onderzoeken, wordt een ambtelijke werkgroep '*Smart Cities*' opgericht, onder trekkerschap van de beleidsvelden Energie, Innovatie en Steden, die regelmatig zal terugkoppelen naar de Vlaamse steden.

VI. Interne werking van de Vlaamse overheidsinstellingen

Met het VEA en de VREG werd een ontwerp van beheersovereenkomst 2011-2015 voorbereid. Deze ontwerpen zullen in het najaar ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd en vervolgens worden meegedeeld aan het Vlaams Parlement.

In het kader van de omzetting van de derde elektriciteits- en gasrichtlijn zullen een aantal wijzigingen aangebracht worden aan het statuut van de VREG ter versterking van haar onafhankelijkheid.

VII. Bijlagen

1. Bijlage 1 : overzicht van de wijze waarop gevolg wordt gegeven aan de resoluties en moties van het Vlaams Parlement

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de wijze waarop gevolg wordt gegeven aan de resoluties en moties van het Vlaams Parlement tijdens deze legislatuur.

Resolutie van 17 maart 2010 betreffende de injectietarieven aangerekend voor hernieuwbare energiebronnen en kwalitatieve warmtekoppelingen

Het Vlaams Parlement vraagt de Vlaamse Regering:

1° op het eerstvolgende Overlegcomité na het verschijnen van het advies van de CREG, bij de federale overheid aan te dringen op een snelle uitvoering van de gemaakte afspraak op het Overlegcomité van 14 oktober 2009 en desgevallend een voorstel te doen tot wijziging van de wetsbepaling met als doel de vermelde tarieven te schrappen of vrij te stellen;

2° bij afwezigheid van dergelijk advies van de CREG op 31 maart 2010, dit probleem aan te kaarten op het eerstvolgende Overlegcomité en daarbij aan te dringen op een snel advies van de CREG;

3° ondertussen te onderzoeken in welke mate via Vlaamse reglementering – bijvoorbeeld onder de vorm van een openbaredienstverplichting aan de distributienetbeheerders – de toepassing van injectietarieven voor duurzame elektriciteitsproductie kan worden uitgesloten. Dit naar analogie met de – door de Raad van State positief geadviseerde – beperking van de aansluitkosten op het aardgasnet voorzien in het decreet van 22 december 2006 houdende wijziging van het Aardgasdecreet van 6 juli 2001, wat de uitbreiding van de dekkingsgraad van het aardgasdistributienet betreft.

Opvolging

Het advies van de CREG werd afgeleverd onder de vorm van een tussentijdse studie op 1 april 2010.

In het advies werd evenwel niet geantwoord op de vraag naar de wenselijkheid tot schrapping van de injectietarieven. De CREG stelt dat zij juridisch de mogelijkheid heeft om dergelijke injectietarieven op te leggen. Maar dat was niet de vraag. De studie wijst een aantal kostenverhogingen aan de decentrale productie. De inschatting hiervan is echter weinig onderbouwd. De kostenvoordelen zijn helemaal niet in kaart gebracht. Bovendien stelt de CREG in haar advies verkeerdelijk dat injectietarieven een belangrijke rol spelen 'in het nastreven van zowel een economisch als maatschappelijk optimum bij de modernisering van distributienetwerken'. Dit is verkeerd omdat de injectietarieven overal dezelfde zijn. De warmtekrachtinstallaties die worden ingeplant op plaatsen waar belangrijke kosten en aanpassingswerken aan het net noodzakelijk zijn, worden met eenzelfde heffing belast als installaties die optimaal worden ingeplant op plaatsen waar op het net nog capaciteit beschikbaar is en waar geen dure aansluitingskosten zijn. De regionale regulatoren, die door de CREG zijn bevestigd, onderschrijven deze visie. Hun standpunt is terug te vinden in bijlage 3 bij de studie van de CREG. Ze stellen onomwonden dat 'injectietarieven niet het ideale middel zijn om de juiste lokalisatie van de productie-installatie in het distributienet aan te moedigen'.

Op 8 juli 2010 heeft de CREG een nieuwe studie uitgevaardigd met betrekking tot de injectietarieven. In deze studie stelde zij dat een aanpassing van de aangerekende en goedgekeurde injectietarieven wettelijk (krachtens de federale bevoegdheid) niet mogelijk was in de huidige regulatoire periode. Wel werden een aantal voorstellen tot aanpassing bekeken die zouden meegenomen kunnen worden in een herziening van het KB van 2 september 2008. De CREG is in de studie overigens de mening toegedaan dat het de gewesten niet toekomt om een vrijstelling van injectietarieven te voorzien.

Het is de taak van de regulator de tarieven op basis van de wettelijke voorschriften goed te keuren. Dit is duidelijk verwoord in artikel 37 van de richtlijn betreffende de interne elektriciteitsmarkt. De regulator doet dit in alle onafhankelijkheid, maar ook volgens transparante criteria. Zolang de tarifaire bevoegdheid federale materie is, wordt de eindbeslissing helaas op dit bestuursniveau genomen.

Ik zal met de overige leden van de Vlaamse Regering overleg plegen om het dossier opnieuw op het Overlegcomité te agenderen. Het valt af te wachten wanneer dit effectief kan gebeuren, gezien de lopende federale regeringsvorming.

Actualiteitsmotie van 5 mei 2010 tot besluit van het op 5 mei 2010 in plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over de gevolgen van het huidige subsidiesysteem voor groene stroom in Vlaanderen

Het Vlaams Parlement vraagt de Vlaamse Regering:

- 1° de investeringszekerheid voor hernieuwbare energieproducenten te blijven garanderen;
- 2° de doelmatigheid van de ondersteuning door de groenestroomcertificaten te garanderen en indien nodig te verbeteren, door deze beter af te stemmen op de hoogte van de onrendabele top per technologie;
- 3° in het bijzonder te onderzoeken of de hoogte van de ondersteuning voor grote fotovoltaïsche installaties is aangepast aan de kostenstructuur op vandaag;
- 4° na te gaan of er significante verschillen zijn tussen de netbeheerders inzake het doorrekenen van ecologische openbardienstverplichtingen en het verder beheersen van de kosten.

Opvolging

De afgelopen maanden zijn de onrendabele toppen voor hernieuwbare-energietechnologieën geactualiseerd. Op basis daarvan zal tegen einde 2010 een voorstel tot bijsturing van de groenestroomsteun worden voorgelegd, in het bijzonder wat betreft de ondersteuning voor grote fotovoltaïsche installaties. De doorrekening van de ecologische openbardienstverplichtingen door de netbeheerders wordt gecontroleerd door de CREG, in het kader van de federale bevoegdheden inzake tarieven. In principe rekenen de netbeheerders enkel de aankoop van de groenestroomcertificaten voor zonnepanelen door in de nettarieven, en zijn er daardoor geen significante verschillen inzake het verder beheersen van de kosten.

Met redenen omklede motie van 29 maart 2010 betreffende de beleidsnota Energie 2009-2014

Het Vlaams Parlement vraagt de Vlaamse Regering:

1° werk te maken van een Vlaams energiebeleid dat duurzaamheid centraal stelt en daarbij economische, ecologische en sociale belangen samen laat sporen;

2° dat Vlaamse energiebeleid in te bedden in de Europese en mondiale doelstellingen op het vlak van de reductie van broeikasgassen, de verbetering van de energie-efficiëntie, de verhoging van het aandeel energie uit hernieuwbare bronnen en de verhoogde efficiëntie van fossiele energieopwekking door maximaal een beroep te doen op warmtekrachtkoppeling;

3° de energie-efficiëntie van gebouwen, voertuigen, apparaten, processen, producten en diensten te verbeteren en daarvoor initiatieven te nemen op het vlak van regelgeving, voortschrijdende normering en de ondersteuning via fiscale stimuli of premies;

4° materiaal- en energiekringlopen te sluiten en het aandeel decentraal opgewekte energie in de totale energieproductie te laten toenemen;

5° het beleid op het vlak van hernieuwbare energie en energie-efficiëntie uit te breiden tot groene warmte, de nuttige aanwending van restwarmte van bedrijven en verbrandingsovens en groen gas, en bij de toepassing van biomassa en biobrandstoffen duurzaamheidscriteria toe te passen;

6° het energieverbruik in Vlaanderen verder los te koppelen van de economische groei en op die manier die groei te verduurzamen;

7° volop in te zetten op de opportuniteiten die de energietransitie waar we voor staan, biedt op het vlak van innovatie, industriële ontwikkeling, exportmogelijkheden en werkgelegenheid voor Vlaanderen;

8° de beschikbaarheid en de betaalbaarheid van elektriciteit en aardgas verder te garanderen en de bevoorradingszekerheid op het vlak van energie te versterken;

9° de betrouwbaarheid van de distributienetwerken voor elektriciteit en aardgas verder te garanderen en de netten voor de distributie van elektriciteit te laten evolueren tot 'slimme energienetwerken' die het mogelijk maken een groeiend aandeel van decentraal opgewekte duurzame elektriciteit aan te sluiten;

10° de beschikbaarheid en betaalbaarheid van energie te garanderen voor sociaal zwakkeren en ervoor te zorgen dat energiezuinig wonen voor iedereen gegarandeerd wordt door de verschillende drempels die bestaan voor energiebesparing in woningen (informatie, huurder-verhuurderproblematiek, prefinanciering, financiering) te slechten door in te zetten op een doorgedreven sensibilisering, een responsabilisering van de verhuurder, een waarborgregeling voor goedkope leningen bij het Fonds voor de Reductie van de Globale Energiekost en een overzichtelijk

Opvolging

Uit deze Beleidsbrief blijkt dat in 2010 en in 2011 actief werk wordt gemaakt van de punten waarvoor het Vlaams Parlement in de bovenstaande motie vraagt om verdere actie te ondernemen.

2. Bijlage 2 : regelgevingsagenda 2011

Titel van het initiatief	Betrokken regelgeving	Korte samenvatting van de beleidsdoelstellingen	Te doorlopen fases en hun timing	Werd of wordt een RIA opgesteld ?	Contactpersoon
Wijziging van energieprestatieregelgeving	Decreet van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid	Wijzigingen n.a.l.v. de 2 ^{de} evaluatie van de EPB-regelgeving (handhaving, procedures), omzetting van de revisie van de Europese richtlijn betreffende de energie-prestaties van gebouwen en juridische verankering van het verplicht minimumaandeel hernieuwbare energie in gebouwen	principiële goedkeuring: najaar 2010 Definitieve goedkeuring: april Bekrachtiging en afkondiging : najaar	Ja	Wina Roelens, Ann Collys, VEA
	Energiebesluit	Verstrengen van de EPB-eisen op korte termijn, omzetting van de revisie van de Europese richtlijn betreffende de energieprestaties van gebouwen en aanpassen van de erkenningsregeling van energiedeskundigen	principiële goedkeuring: najaar 2010 Definitieve goedkeuring: april	Ja	Wina Roelens, Ann Collys, VEA

		Omzetting van de revisie van de Europese richtlijn betreffende de energiestatistiek van gebouwen, het wijzigen van de EPB-berekeningsmethode n.a.v. het Epicool project en het vastleggen van het minimumaandeel hernieuwbare energie in gebouwen	principiële goedkeuring: december 2011	Ja	
Wijziging besluit REG-openbare dienstverplichtingen	Besluit van de Vlaamse Regering van 2 maart 2007 inzake de openbare dienstverplichtingen ter bevordering van het rationeel energiegebruik (gewijzigd bij besluit van 18 september 2009)	Wijzigingen van de verplichtingen van de netbeheerders met het oog op stroomlijning en vereenvoudiging van het premie-aanbod	principiële goedkeuring: voorjaar 2011 Definitieve goedkeuring: mei 2011	Ja	Tine Tanghe, VEA
Besluit groene warmte	Decreet van 6 juli 2001 houdende de organisatie van de gasmarkt	Invoeren steunregeling voor groene warmteproductie uit biomassa en de benutting van restwarmte	principiële goedkeuring: najaar 2010 Definitieve goedkeuring: juni 2011	Ja	Lieven Van Lieshout, VEA

Omzetting richtlijn hernieuwbare energiebronnen	Decreet van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid Besluit van de Vlaamse Regering van 5 maart 2004 inzake de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen	Implementatie richtlijn hernieuwbare energiebronnen (o.a. invoering duurzaamheidscriteria voor vloeibare biomassa)	Definitieve goedkeuring: januari 2011	Nee	Liesbeth Switten, VREG
Omzetting derde elektriciteits- en gasrichtlijn	Decreet van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid en haar uitvoeringsbesluiten	Implementatie derde elektriciteits- en gasrichtlijn (o.a. gesloten distributiesystemen, wijziging regeling inzake leveringsvergunningen,...)	Definitieve goedkeuring: maart 2011	Ja	Sarah Van Kerckhoven, VREG
Decreet en besluit tot splitsing van het groenestroomcertificaat en warmtekrachtcertificaat in een steuncertificaat en een garantie van oorsprong	Decreet van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid Energiebesluit	Splitsing van het groenestroomcertificaat en warmtekrachtcertificaat in een steuncertificaat en een garantie van oorsprong	Definitieve goedkeuring: september 2011	Ja	Liesbeth Switten, VREG